SINTAXIS.

¶Roberti VVhitintoni Lichfeldienſis in florentiſſima Oxonienſi academia lauriati opuſculũ, de Syntaxi, ſiue conſtructione recenſitũ. xxij. ſupra ſeſquimilleſimũ nr̃æ ſalutis anno. Idi: Februa.

Ro. VV. L. in ſuũ zoilũ Hexaſtichõ.

Qđ ſum pollicit⁹ cõſulto, qd Lyce grunnis?
Denuo ad incudem ſi reuocetur opus.
Hoc fecit Cicero, vates hoc bilbilianus,
Hoc Auguſtinus diuus, hic, atq; alij.
Qñ viri illuſtres fecere hoc ad ſibi laudem,
Qua frõte id vitio das ſycophanta mihi?

¶Idem in eundem diſtichon.

Quã læta ſegete hic renouat⁹ noſter agell⁹
Pullulat, vt videas ruperis ipſe Lyce.

HVMILIABIT CALVMNIATOREM.

Robertus VVhitintonus L. Ioanni Stanbrigo ſuo olim præceptori Sal.

COmpertũ habes perſpicaciſſime vir, de conſtructione quoſdam pedeſtri oratione ſcripſiſſe. alios tamẽ iuſto profuſius, intricaciſſimis multiplicium diuiſſonũ (velut Herculei nodi) inuolucris, tenera puerorũ ingeniola illa queantes: alios aũt ęquo ſuccinctius & obſcurius, arida quadã & cæca breuitate (velut latebroſis labyrinti erroribus (eadem eneruãtes: ita vt vix tandẽ pedẽ efferentes emergere ualeant vſpiam. Conſtructionẽ legũt, pueri relegunt: rariſſime tamen, poſt longos & immenſos: tum eorũ, tum pręceptorũ ſuorũ ſudores ediſcũt. Adeo vt Siſyphi erũnis ſuccũbere, & onus Aethna grauius & æſtuoſius ſuſtinere ſibi videantur grãmaticę ad vnũ gymnaſiarches. Quare quũ poſt longã multorũ expectationem huic graui oneri leuãdo manũ haud apponeret quiſq̃. Ipſe licet minus idoneus, irrefragabilibus tamẽ meorũ commilitonũ petitionib⁹, hãc ꝓuinciã nõ ſine ꝓbatiſſimorũ & conſilijs & auxilijs, virgula (vt ſpero) diuina ſũ aggreſſus pietate in patriã maxime adductus. Ortus eñ noſtri (vt p̃clare cenſuit Plato) partẽ vendicat patria, partẽ amici. Breuitati in hoc opuſculo ſtuduimus ꝓ Flacci monitis, inde arte enim inquid. Quicquid præcipies eſto breuis, vt cito dicta pcipiant animi dociles teneantq; fideles. Oñe ſupuacuũ pleno de pectore manat. Neq; tamẽ adeo affectata eſt ea breuitas: vt odioſam legenti afferat obſcuritatẽ licet idem alibi ſcribat. Breuis eſſe laboro, obſcurus fio. Sed ea induſtria ad Ariſtophanis (vt ferũt) lucernã illam dilucidauimus: vt interp̃tis enodatione (niſi in pauciorib⁹ locis) vix indigeat. Elucidamẽta tamẽ ſoluto ſermone huic opuſculo addidimus: nõ igitur ꝙ ea diſcant pueri, ſed ſi quoſq̃ magis iuuat ſoluta oratio q̃ pedeſtris: vel ſi qua (forte) minus vſitata quibuſdã videantur: ꝓbatorũ authoritate confirmata, maiore fide cenſeantur non indigna. Inſultent in me (haud dubito) nõnulli qui liuore ſuffecti: arrogantie crimini me potius obnoxum, q̃ pietatis

ſtudio adductũ ꝓdemnabunt: q; priſcorũ monumẽtis / vel aliqd ab ijs omiſſum addere, vel ab ijs ſupuacanere dictũ reſecare: deniq; vel q; breuiore, delucidiore, & faciliore tramite grãmaticulos ad frugem perducere ſtudui. Cõtra quos ꝓpugnaculũ & defenſorẽ mihi parẽ neceſſum eſt. re ſpõdeat pro me eqſſimus ille Seneca. in mediũ afferatur eius ſententia, q̃ eſt naturaliũ li. iiij. Veniet tempus (inqt) qno iſta quę nũc latent, in lucẽ extrahat dies: & longioris æui diligentia. Ad inqſitionẽ tantorũ vna ętas nõ ſufficit. Multa veniẽtis æui populus ignota nobis ſciet. Et veniet tempus, quo poſteri noſtri tam aperta nos neſciſſe mirentur. Sed quanq̃ tanti viri authoritas, inuidulorũ garruli-tatem retundere ſatis poſſit: non deſiſtent tamẽ aptis (vt aiũt) tibijs, illud mihi obijcere. nõ paucos eſſe: me & eruditiõe, & authoritate ſuperiores qui huiuſmodi ꝓuinciæ ſuſcipiendæ multo magis ſuut idonei: fateor. Qui tamen quot nos in hoc opuſculo excudẽdo, lucubrãdo, & elimãdo labores, excubias, ſudores perpeſſi ſumus, vltro ſuſtineret: quis apud noſtrates reperiri põt? Quippe q grauioribus negotijs, illuſtriorib⁹ diſciplinis intẽti: grãmatices rudimenta (tanq̃ puerilia) parui curantes laboris quippiã in his ꝓterere: inferioris ducũt eſſe laudis & meriti. Neq; ijs adhuc repreſſi e plauſtro (quod dici ſolet) loquẽtes illud in me contorquent tandẽ haud ſatis perfecte me ſcripſiſſe aſſerentes. Id quod licet (cæteris q me priores fuerunt abſolutius) nõ inficias eo. Audiãt tamẽ Flaccũ in de arte. Quãdoq; bonus dormitat Homer⁹. Audiãt etiã Maronẽ. Non oĩa (inqnit) poſſumus oẽs. Audiãt deniq; diſertiſſimũ noſtrum Priſcianũ: qui ꝓlogo maioris volumiꝫ nis ſic ait. Nihil perfectũ in humanis inuẽtionibus. Quãto eĩ iuniores tãto ꝑſpicatiores ſunt hoies. Et iuniores ſucceſſione tẽporũ ingrediuntur labores maiores. Si qd tãmẽ minus ꝑfectũ & omiſſum ſit: ad incudẽ limatius elaborandum rediturum promitto. Sed ne plurib⁹ te detineã: exacto iã hoc opuſculo, inter cæteros eruditiſſimos: qui me percharũ habẽt ꝑcipue mihi occurrebat tuę authoritatis dignitas cui potiſſime hoc exiguũ opuſculũ dedicare de-

syderē. Quare vehemētius peto/vt que tua in mę ab ipsis crepūdijs semper fuit pietas hoc tui alūni munusculū susscipias in tuā clientelā. & tutelā ascribas. induatur quæso tuo militari insignio. Quod si effectū curare dignetur tua immēsa in me benignitas/quid est q; obtrectatorū inimicitias formidē? immo sub tuo marte militanti nobis hærbā(vt dici solet)dare cogentur vel inuiti. Non deerūt(sat noui)Homeri mastiges zoili: emuncte naris critici/qui supercilia fronte rugosa arcuantes: hoc opusculū aquilinis oculis perratū, aceto(vt dicitur)pfundere, theonino dēte rodere, & thita pfigere(q̄uis cornix scorpiū)neruos intendent oēs. Rursus neq; deerūt(spero) æquissimi Quintilij/Aristarchi/& mecenates/qui hoc opusculū æquo examine trutinatū creta(vt aiūt)sunt notaturi. Exeat igitur tandem toties amicis flagitatū, tui militaris insignij stēmate decoratū, hoc opusculū in æuum(ære perennius) posteris euoluendū. Id quod efficiat(opto)ille a quo omne bonū, omne validū, omne perfectū ꝓcedit. In quo q̄ fœliciſſime valeas meū dulce decus & præsidium.

¶ Stanbrigi in ædendi formidine dehortantis hexastichon.

Istud opus quanq̄ carpat nasutulus effrons.
Cœptam perge viam, nec iacula extimeas.
Arma parantur enim, tutus tam fortibus armis
Militeq; inuicto(quo lubet)ipse meas.
Quid refert(quū docta cohors tua dicta probabit)
Latret si inuidulus, nil tibi obesse potest.

¶ Ad litterariā Angliæ militiā tetrastichon.

Tersa quid alternis offers tui opuscula alumni.
Anglia/an inuideas commoda tanta tuis.
Judice te/pueris si mille volumina voluas:
Hoc tamen vtilius non reperitur opus.

¶ Contra inuidulos herastichon.

Inuide quum inuidia rugas: ego rideo. soli
Pena tibi inuidia est: inuidus esto tibi.
Æstuat inuidia/turget pectus male sanum.
Eructa inuidiam: rumpe vel inuidia.
Decirco inuideas: videas quod que tibi visa
Nolles: ne inuideas meme videre caue.

¶Nomina authorũ quorum tutela hoc opusculum confirmatur.

Cicero. Quintilianus. Justinus. Orosius. Suetonius. Hieronymus. Plinius. Valerius maximus. Aulus Gel. Quintus curtiũs. Titus Liuius. Valla. Salustius. Columella. Cornelius Tacitus. Solin⁹. Papinius. Põponius mela. Florus. Macrobius. Virgili⁹. Horatius. Ouidius. Martialis. Statius. Juuenalis. Terẽtius. Plautus. Boetius. Pacuuius. Ausonius. Claudianus. Sillius. Persi⁹. Diomedes Seruiꝰ. Prisciaꝰ. Sipõtinus. Sulpi. Augu. dattus. Ninnita. Mãcinellus. ꝛc.

DE SINTAXI.

Verbũ cũ recto casu: quito ve coheret
Persona & numero, docet vt Maro,
marce doceto.

¶Uerbũ cũ suo ntõ siue vetõ casu i duob⁹ cohærere debet psona ⁊ numero. vt Maro docet/o Marce doceto.

Cũ substãtiuo cõcordat mobile casu
Et genere & numero, bonus vt vir,
fœmina pulcra.

¶Adiectiuũ cũ substãtiuo in trib⁹ cõcordare debet: i casu/gñe/⁊ nũero. vt bonus vir pulchra femina.

¶Annotatiuncula.

¶Nugacissime cõtra hãc regulã inculcat quidã obiectiones vt in illo Uirgiliano Triste lupus stabulis. quũ satis patet. Lupus est triste. i. tristis res. Etiam in illo Nasonis et seruantissimus equi. i. equitatis. de q̃bus inferi⁹ dicemus suo loco.

Antea cedenti debet quadrare relatum
Substantis genere, & sic persona numeroq;.

Relatiuũ substantis cũ suo antecedente in trib⁹ cõcordare debet in gñe/ numero et persona.

¶Annotatiuncula.

¶In cantico puerorũ. benedicite aque que super celos sunt dño. relatiuũ est tertie persone: antecedens secunde: contra grammaticam. Sed Valla dicit interpretem deceptum et non imitandum.

Cum substantiuo iungi comitante relatum
Vult contingentis, genere & casu numeroq;.

¶Relatiuũ accidentis cũ substantiuo sequente cõcordabit in casu/gñe/⁊ numero: vt sum pallidus quales sunt amantes.

¶Annotatiuncula.

¶Horatius li. epodorũ dicit. Incitat me pectus ⁊ mamme putres: equina quales sunt hubera. vbi diceret qualia: sed hoc dixit poetica licẽtia/ in soluta oratione nõ imitandum.

Cum rectus situs est inter verbum atq; relatum
Substantis quærens, infinitum ve erit illud.
Eius quem verbum casus post se rogitabit.
Cum intersit nullus, tunc rectus verbo erit illud.
Si impersonale est verbum cui iungitur, illo
Tunc casu id ponas, quem impersonale reposcit.

Quũ ntus est situs inter relatiuũ substantis interrogatiuũ aut infinitũ ⁊ verbum/ relatiuũ interrogatiuum aut infinitũ erit eius casus quẽ verbũ post se regit. Qũ si ntus inter relatiuũ interrogatiuum aut infinitum et verbum intersit/ tunc illud

relatiuū interrogatiuū aut infinitū erit ntūs casus verbo: sin verbū cui relatiuum interrogatiuū aut infinitū iūgatur ut impsonale tūc relatiuū, interrogatiuū, aut infinitum erit erit cuius casus, quem impsonale postulat.

Exceptiones.

A verbo haud semper, quis, qui, comitante regetur.
Sed de infinito quandoq; modo comitante.
Nunc a participio, nunc nomine, nuncq; gerundo.
Nunc ex aduerbo, nunc prepositio sibi iuncto.
Nunc fixo quadrat genere & casu numeroq;
Ponitur & sexto casu quandoq; soluto
Intellecto siue expresso participante.

¶ Hoc nomē ꝙs que nō semp a ꝟbo sequēte regit: sed interdū ab infinitiuo modo comitante. vt apud Cice. Quib⁹ voluisti me agere gratias egi. Aliquando a participio. Cicero. Quibus reb⁹ adductus rem causam q; defenderim. Aliqñ a nomine Cicero. Cuius cū patre magna tibi fuit amicitia. Aliqñ a gerūdio. Terē. Que nūc narrandi nō est locus. Aliqñ ab aduerbio. Cicero. Cui vtrū obuiam procedam incertum est. Aliqñ a ꝓpōne sibi apposita. Cicero. Quid dicius, ꝙ habere quo cum omnia audeas sic loqui vt tecum. Aliqñ cū substantiuo in casu, gñe, ɔ nūero: iūgit. Salustius. Nos non imperiū neq; diuitias petimus: quarū rerū causa, bella ɔ certamina oia inter mortales sunt. Aliqñ ponitur in ablatiuo casu absoluto, expresso participio vel intellecto. Cicero de amicitia. Quo mortuo me ad Scipiolā cōtuli.

Cicero. Terentius. Propheta. Ouidius. Liuius. Salustius. Cicero.

De verbo mediante inter duos ntōs.

Si binos inter rectos numerum variorum
Qui spectant ad idem verbū mediū est id vtriuis
Cum recto quadret melius sed proximiori.

¶ Qñ verbū est mediū inter duos ntōs diuersoꝝ numeroꝝ ad idē spectātes, illud verbū cū ntō vtrolibet quadrare potest. vt in illo Terentiano. Amātiū ire amoris redintegratio est. Propheta in psal. Mandata tua meditatio mea est. Ouidius. Gaudia ꝓncipiū nostri sunt ꝓpe luctus. Liui. deca. iij. Captiui militum preda fuerant. Sed vsitatius ɔ ornatius cū proximiori nominatiuo conuenit.

¶ De adiectiuo mediante inter duo substantiua.

¶ De adiectiuo mediante inter duo substantiua.

Mobile si quando medium est inter duo fixa
Diuersi generis, quæ ad rem referuntur eandem
Hoc verbo est, medio: debet quadrare sequenti.
Mobile participans si verbi sit, similes quod
Connectit casus: fixo quadrabit vtriuis.

¶ Quotiēs adiectiuū nomen est positum inter duo substantiua diuersi ghis q̄ ad eandem rem referuntur, hoc verbo substantiuo est interpositio: adiectiuū cōcordabit cum sequenti substantiuo. vt asinus est rude animal, nō autē rudis. Unū est meus potius. allium est rusticana triaca ɔc. Sed quando adiectiuū illud est participiū alicuius verbi quod similes casus copulat. vt appellatus, visus, factus, dictus. ɔc. illud adiectiuū indifferēter cū vtrolibet substantiuo cōcordare poterit. Liuius. vij. decados. Ludos megalesia appellatos. Idem primo ab vrbe. Gens vniuersa veneti appellati. Idem. li. ix. iij. decadis Ludi fuerūt megalesia appellati. Terentius. Nunq̄ eque ac modo paupertas mihi onus visum est, et miserum et graue.

Liuius. Terentius.

Apu. iiij. meta. Fortissimũ socii nostrũ prorsus bestiã factũ immittimus. Idem in eodẽ. Ego infelicis rapine preda et mancipiũ effecta. Hiero. in Ioanne. Ut autem gustauit architriclinus aquã vinum factũ. Plini. iij. natu. histo. ca. v. Puteoli colonia dicearchea dicit. Justin⁹ li. j. de semiramide. Serũ mẽtita puer credita est. Cicero de diuinatione. ij Non omnis error/stulticia est dicenda. Hiero. Joannis primo. Et verbum caro factum est.

Apuleius. Hieronymus. Plynius. Justinus. Cicero. Hieronymus.

Diuersi generis si inter duo fixa relatum
Substantis mediũ est, si sint communia: vtrruis
Illud tunc fixo poterit quadrare relatum.
Sin propriũ est alterũ, huic semper cõiunge relatum.

¶ De relatiuo mediãte inter duo substãtiua

¶ Qñ relatiuũ est mediũ inter duo substantiua diuersorũ gñm/si appellatiua sunt relatiuũ cũ vtrouis substantiuo cõuenire põt. vt apud Cice. j. tusculanarũ qstionũ: Studio sapientie que philosophia dr. Sin alterũ substãtiuũ est proprũ/relatiuũ cum illo semp accordabit. S. alustius. Est locus in carcere qđ Tullianũ appellatur. Hoc preceptũ tam Datti Ascensij qꝫ Seruij est.

Cicero. Salustius.

Ad totum sensum præeuntem quando relatum
Sustantis referas vel mobile ponito neutro
Singlari numero, sic persona quoq; terna.
Si ad varios sensus referas plurale erit illud.

¶ De relatiuo ꝛ adiectiuo ad totã orationez precedentem.

¶ Qñ relatiuũ vel adiectiuũ ad totã orationẽ precedentẽ refertur in neutro gñe singulari numero/ꝛ tertia psona ponetur/vt in illo Terẽtia. Ego quoq; vna pereo quod mihi carius est. Sin ad duas vel plures orationes referatur/erit pl'alis numeri. Cicero in epl'is. Uereor ne aut cripiatur a nobis causa regia aut deferatur quorũ vtrum minus velim/nõ facile possum existimare. Exempla de adiectiuo: vt Salusti⁹ in Jugur. Nam vt quidẽ regere patriã quanꝫ possis/ꝛ delicta corrigas tamen importunum est. Furtum committere/aut furto consentire equo supplicio sunt digna.

Teren. Cicero. Salustius.

Ad totum sensum verbum si quando refertur
Vel vocem quamuis quæ sumpta est materialis
Personæ id terne singularis erit numeriq;
Ad varios sensus, vel voces materiales,
Si quando refras verbum plurale erit illud:

¶ De verbo qđ ad orationẽ precedentẽ refertur.

¶ De verbo qđ ad varias orationes refertur.

¶ Si verbũ referatur ad totã orationẽ precedentẽ/vel ad orationẽ quãcũq; materialiter sumptã: verbũ erit tertie persone ꝛ singularis numeri. Salustius. Frustra autẽ niti/ꝛ nihil aliud se fatigando/qꝫ odiũ querere est extreme demẽtie. A est vocalis. Ego est pronomen. Quod si ad varias orationes: vel voces materiales referatur: verbum erit pluralis numeri. vt bonam famam cuiqꝫ detrahere/aut detrahentem libenter audire sunt eque damnabilia. Cicero. Quasi enim ipsos induxi loquentes ne inquit/ꝛ inquã/sepius interponerentur.

Salustius. Cicero.

Ad totum sensum comitantem quando refertur
Demonstratiuum singlari, id ponito neutro.
Si ad varios sensus referas, plurale erit illud.

¶ De pronomine demõstratiuo ad orationẽ loquẽtem relato.

Qñ pronomẽ demõstratiuũ ad totã orationem subsequentẽ refertur/erit singularis numeri ꝛ neutrius gñis. Teren. Nam id arbitror apprime esse vtile: vt ne quid nimis. Quod si ad varias orationes referatur erit pl'is numeri. Terẽti⁹. An hec dicent mihi. Jnuitus feci/lex coegit.

Terentius. Idem.

Rectus vt esse potest verbo quandoq; relatum

¶ De relatiuo qđ tā ꝓbo/ntās casus/ꝙ substātiuum adiectiuo est.

Sic adiectiuo fixum esse potest aliquando.

¶ Quēadmodū relatiuū potest esse ntūs casus verbo/sic potest aliqñ esse substantiuum adiectiuo. Cicero de amicitia. Nihil enim stabile est qđ infidum est.

In genere ornate neutro quandoq; reponi
Substantiuato sine fixo mobile possit.

Teren.

¶ Adiectiuum sine substantiuo positum/aliquādo non inuenuste in neutro genere substantiuato locabitur. Terentius. Equum postulat.i. equitatem. et huiusmodi adiectiuum resoluitur per abstractum.

¶ De adiectio in neu. gñe substantiuato.

Adiectiuum iunctum cum sensu nominis huius
Res, genere in neutro substantiuato aliquando
Ornate ponas, hoc nomen res remouendo.

Virgilius.

¶ Adiectiuū cū significato huius nois res coniunctū venuste interdū in neutro gñe substantiuato (hoc noie res omisso) poni pōt. Virg. Non oia possumus omnes.

Quum duo conueniunt fixa aut plura immediate
Quæ spectant ad idem casu ponentur eodem.

Virgilius. Appositio. Virgilius.

¶ Quoties duo aut plura substātiua immediate (hoc est sine cōiunctione/aut alia parte orationis connexa) conueniūt/que ad idē pertinēt: in eodē casu ponentur. Virg. Formosum pastor Corydon ardebat Alexim: Delicias dñi. et accidit Appositio figura: que est cōtinua coniunctio duoꝝ substantiuorū: quorū alterū declarat alterū. Virg. Nate/mee vires/mea magna potentia solus.

¶ Annotatio.

Valla. Orosius. Florus. Curtius. Virgilius.

¶ Quāꝙ leges apud Gelliū. i. ca. vi. Quod genus homines linguaces appellati. vbi duo substantiua diuersa ponuntur in eodem casu. id genus loquendi est per figuram Antiptosin. pro cuius gñis hoies. Leges ꝛ apud alios ꝓbos. omne genus/pomnis generis. Id genus pro eius generis. Id temporis. Id etatis. ꝛc̄.

¶ An hec oratio sit latina. Er tribu iuda duodecim millia signati. Etiam cuius ornatius (vt sentit Valla) diceretur: duodecim millia signatorū. Nā hic est appositio hoies signati duodecim millia. Paulus Orosius. i. Anni duo millia. Idē. xv. Sercē ta millia modia frumenti acceperunt. Florus de bello ciuili macedonico. duo millia electi/qui mori iuberentur. Curtius li. iiij. duo millia crucibus affixi. Virg. tot millia gentes Arma ferent Itali.

De partitiuo substantiuo sequente concordante in gñe. Virgilius.

Vult partitiuum partitiueq; locatum
In genere adiungi tantum fixo comitanti.

¶ Omne nomen partitiuū ꝛ partitiue positū cū substantiuo sequente in gñe tantū conuenire debet: vt aliquis virorū: partitiue positū/vt distributiuū. Virgi. Nulla tuarū audita mihi nec visa sororꝫ. Infinitum: vt quicūqꝫ deorū. Interrogatiuū: vt quis hominū. Comparatiuū: vt duorū fratrū maior est Manlius. Superlatiuū: vt maxima natarum Priami. et sic de ceteris.

¶ Annotatio.

Aristoteles.

¶ Partitiue positū: vt ꝓnomina illa. Hec volucrū. illa fororū. multi sunt pauperes quorū ego quotidiani victum vix querito. Crudeles sunt nouerce: quarū mea/tua sua. ꝛc̄. seuitia ceteris prestet. Aristoteles in ethicis. Laudamus quidem iuuenū eos/qui sunt verecūdi. Partitiue ponitur cōparatiuus gradus/quoties inter duo eiusdem generis fit comparatio. Ut magnum fortior est dextera. Illud in sacris. Fides/spes/ꝛ charitas. maior horū est charitas Latinius diceretur/horū maxima est charitas.

¶ Annotatio de genere partitiuorū.

Vult partitiuum genere annecti præeunti
Si collectiuum vel vox heteroclita subsit

Siue ad præcedens partitio forte relata.

¶ Quanꝯ nomẽ partitiue positũ cũ gtõ sequẽti in genere cõcordare debet. Tribꝰ tamẽ modis. cum noie precedenti in gñe cõuenire potest. Primo si nomẽ collectiuũ sequatur. Terentius. An quisquã gentium/est æque miser vt ego. gens enim collectiuũ est. Scõo. si dictio heteroclyta sequatur. vt Infimum celorũ Lunam cõtinet. Tertio: vbi partitiuũ precedens substantiuũ respicit. Teren. Est genus hominum qui se primos olim rerũ esse volũt. Hora. Quid agis dulcissime rerũ. Plinius. lib. xi. ca. xxxvij. Villosissimus animaliũ lupus. Pompinius mela Aetna precipua montium. Leo est fortissimũ animaliũ. grãmatice dicitur. Leo est fortissimus animaliũ latine proferes. vbi adiectiuũ ad pcedens refertur. Et in sacris. Et valde mane vna sabbatorũ veniunt ad monumentũ. quod pfub auditionẽ excusatur. vna. s. die. Quare ad virũ loquens non dicam. Quid agis dulcissima rerum/ neq; dulcissima res: sed dulcissime rerum.

Terentius. Horatius. Plinius. Pompo. mela.

Singlaris rectus collecti vult aliquando
Post se subiungi verbum plurale venuste
Quod cum intellecto recti non voce cohæret.

¶ De noie collectiuo singulari iuncto verbo plurali.

¶ Ntũs casus singularis nois collectiui verbũ plurale aliqñ post se ornate habere potest. Virg. Pars in fruitra secãt. Illud verbũ secãt nõ cũ voce (qõ est pars) sed cũ intellecto (qõ est alij) cõuenit. Idem. Romana iuuentus cõueniunt. Hiero. in psal. Domus israel benedicite dño. Et accidit Synthesis figura: que est attributio pprietatis (hoc est verbi adiectiui vel relatiui) sub diuerso gñe aut numero: vni vel pluribus copulatis qõ nõ fit gratia vocis: sed significati. qõ genus loquẽdi poetis et hystoricis pmittitur/oratoribꝰ parce: non est crebro imitandum.

Virgilius. Idem. Hieronimus. Synthesis figura.

Mominis interdum collecti siue epicœni
Et vocis sumptæ cuiusuis materialis
Intellecto non voci vult mobile iungi,
Atq; relatiuum tantum genere in numeroq;.

De adiectiuo et relatiuo cũ intellecto/et nõ voce collectiui nois epicœni gñis. iunctis.

¶ Per eandẽ Synthesin adiectiuũ (itidẽ relatiuũ) interdũ in gñe et numero cũ intellecto/et nõ voce nois collectiui/epicœni gñis. cuiusuis vocis materialiter sumpte pulchre conuenit. vt in illo Virg. Pars hominum validi. Anser feta. lepus grauida. Exemplũ relatiui. Teren. Scelus qui ludificatus est virginẽ. Apu. meta. iiij. Tunc vulgus ignobile ꝯs inculta paupies cogit. psal. Domꝰ israel speravit in dño adiutor eorũ ꝛc. Tex. Ubi est scelꝰ: q̃ me ludificatꝰ est. i. scelestꝰ. abstractũ pconcreto.

Virgilius. Teren. Apuleius. Propheta. Teren.

Bini vel plures recti quos copula nectit,
Subiungi post se verbum plurale reposcunt.

¶ Duo vel plures noiatiui pinctiõe cõnexi verbũ plurale flagitant: vt Virgilius et Horatius contemporanei erant. ꝛ est Synthesis in numero.

Copula quæ nectit duo plurave fixa requirunt
Pluralis numeri sibi mobile siue relatum.

Duo vl plra substãtiua pinctiõe pnexa adiectiuũ vl relatiuũ plalis nũeri flagitãt vt orestes ꝛ pylades q̃ amicissimi fuerũt/memoria (inq̃ celos) maxime sunt digni.

Cum, sexto adiuncto: vult & vice poni aliquando.

¶ Hec prepõ cũ (ablto sibi adiũcto) loco pinctionis ꝛ / aliqñ ponitur: vt in illo Virg. Remus cum fratre quirino iura dabant. Per eandem Synthesin.

Virgilius.

Si adiungi adiectum contingat siue relatum
(Copula que nectit) varijs fixis animatis:
Quorum aliud generis maris est, aliud muliebris,
Vel neutrius: erit maris adiectum ve relatum.

De conceptione generum.

¶Qñ cõtingit adiectiuũ vel relatiuũ referri ad diuersa subſtantiua animata cõ iunctione copulata: quorũ aliud eſt maſ. gñis. aliud femineũ vel neutrius: tũc adiectiuũ vel relatiuũ erit maſculini gñis. Cicero de ſomno Scipionis. Concilia cetuſq; hoim iure ſociati: metaphorice dictũ. Virgi. Aſcaniũq; patrẽq; meũ: hortaq; Creuſa. Alterũ in alterius mactatos ſanguine cernam. Idem ſupereſt ne Creuſa Aſcaneuſq; puer? quos omnes vndiq; graiꝰ circumſterat acies. Et accidit cõceptio figura: q̃ eſt adductio indigniorꝭ ad dignius. Fit autẽ genere/numero/ꝯ perſona. qñ maſcu. genus cõcipit femi. et neu. et femi. neu. Et qñ pluralis numerus cõcipit ſingularẽ. Sñiter prima ꝑſona cõcipit ſcõam ꝯ tertiã: ꝯ ſcõa tertiã.

Cicero.
Virgilius.
Idem.
Cõceptio figura.

Si ſuugi adiectum contingat ſiue relatum
(Copula quæ nectit) varijs fixis animatis.
Quorum fœminei eſt aliud, neutri eſt aliudq;
Fœmineo pones adiectum, ſiue relatum.

¶Qñ cõtingit adiectiuũ vel relatiuũ referri ad diuerſa ſubſtãtiua animata coniunctiõe cõnexa: quoꝝ aliud eſt fe. ge. aliud neutrius: adiectiuũ ſiue relatiuũ erit c. gñis: vt ancilla et mancipiũ ſunt mortigere eedemq; frugales.

¶Annotatio.

¶Lucanꝰ. Mẽſuraq; iuris. Vis erat hinc leges et plebiſcita coacte. ſed in his inanimatis: intelliguntur per ſynthoin res animate. Item in ſacris. Sol ꝯ luna obtenebrati: ſi ad intellectũ referas latine dictũ. Sin ad voces: nõ imitãdũ eſt. Et vbi Sulpitius dicit veſtis ꝯ aurũ ſunt pretioſe. Latinius dixiſſet pretioſa.

Lucanus.
Sulpitius.

Diuerſis fixis ſi mobile ſiue relatum
Copula quæ nectit iungatur non animatis,
Cuiuſuis generis fuerint: plerũq; erit illud
Neutrius generis, tunc mobile ſiue relatum.

Neutrũ genus cõcipit femininũ in rebus inanimatis.

¶Qñ adiectiuũ vel relatiuũ iungitur diuerſis ſubſtãtiuis nõ aliatis ꝑiunctiõe cõneris cuiuſcũq; ſunt gñis vel diuerſi/vel eiuſdem: adiectiuũ/vel relatiuũ: vt plurimum erit neu. ge. Salu. Diuitie/decus/gloria: in oculis ſita ſunt. Terẽ ſpes opeſq; in te vno ſunt ſita. Virg. Arcum fregiſti ꝯ calamos que tu donata vid: ſti.

Saluſtius.
Terentius.
Virgilius.

Ad rectos verbum diuerſos quando refertur
Quorum alius primę eſt perſonæ, aliuſq; ſecundæ
Vel ternæ verbum in perſona ponito prima.

De conceptiõe perſonarum in verbis.

¶Quoties verbum ad diuerſos ntõs refertur quoꝝ alius eſt prime perſone/alius ſecunde vel tertie: verbum erit prime perſone: vt tu ꝯ ego legimus. Ego et tu ſcribimus. Per conceptionem.

Ad rectos verbum diuerſos quando refertur
Quorum alius ternæ eſt perſonæ, aliuſq; ſecundæ,
Illud tunc verbum in perſona pone ſecunda.

¶Qñ verbũ ad diuerſos ntõs refertur: quoꝝ alius eſt ſecũde perſone/alius tertie verbum ponetur in ſecunda perſona: vt tu et ille ſcribitis.

Quando relatiuum fixa ad diuerſa refertur
Quorum aliud primæ eſt perſonæ: aliudq; ſecundæ
Vel ternæ, prima in perſona pone relatum.

De cõceptione perſonarum in relatiuis.

¶Qñ relatiuũ refertur ad diuerſa ſubſtantiua antecedẽtia: quorũ aliud eſt prime perſone/aliud ſcõe vel tertie: relatiuum erit prime perſone: vt ego ꝯ tu qui ab ipſis crepũdijs amauimus: nõ facilẽ ab amicitia conglutinata diuelli poſſumus.

Quando relatiuum fixa ad diuersa refertur
Quorum aliud ternæ est personæ, aliudq; secundæ:
Tute relatiuum in persona pone secunda.

¶Quando relatiuum refertur ad diuersa substantiua: quorum aliud est secunde persone/aliud tertie: relatiuū erit secunde persone. vt tu ⁊ frater qui vterini estis/ mutuo amare debetis.

Ad rectos verbum diuersos quando refertur
Vel diuersa ad fixa adiectum siue relatum
Interdum recto verbum tu proximiori,
Et fixo iungas adiectum siue relatum.

¶Qñ vbū refertur ad diuersos ntōs vel adiectiuū/aut relatiuū ad diuersa substātiua vbū qñq; primiori ntō: siue adiectiuū/aut relatiuū primiori substātiuo quadrabit. vt hic illius arma/hic currus fuit. Hebrei sunt ⁊ ego. Cōtristatus est rex et ois hierosolima cū eo. Aut ego/aut tu: q potior es id efficies. Et accidit zeugma: que est reductio vnius verbi vel adiectiui vel relatiui ad diuersa substantiua. Virgilius. Hieronymus. Xeugma figura.

Sæpe relatiuo postponitur antea cedens
Ornate casu sibi coniunctum sub eodem.
Pulcrius & sequitur: lectum est quandoq; præire.
In constructura vel idem repete antea cedens
In ve suum casum soluas: Vallensis vt inquit.

De antecedente postposito suo relatiuo.

¶Antecedens sepenumero suo relatiuo postpositū/in casu eodē ornatissime ꝓiungitur vt quas ad me dediſti litteras iucunde fuerūt. Cice. p Ligario. Sed hoc non cōcedo: vt quibus rebus gloriemini in vobis easdē reprehendatis. Poete tamen et etiā oratores antecedens interdū ꝓponūt. Virgi. Urbem quā statuo vestra est Gellius li. ij. ca. xxix. Cognati ⁊ affines operā quā dare rogati sunt supersederunt. Terentius. Eunuchum quem dediſti nobis quas turbas fecit. In sacris hoc genꝰ loquendi frequens. Et in constructione (vt Valla inquit) vel idem nomen repetemus/vel in debitū casum resoluemus. vt in illo exemplo. Urbem quā statuo vestra est. sic construendū est. s. vrbs/quā vrbē statuo est vestra. Uel sic. Urbem .i. vrbs quā statuo est vestra. Et sic in oñibus alijs casibus est. Et scōm quosdā accidit Antiptosis: que est casus pro casu positio.

Cum quis, qui, quoties (vel natis) immediate
Fixum coniunctum est: casu illi iungito fixum.

Cicero. Virgilius. Gellius. Terentius.

¶Quoties substantiuū immediate est ꝓiūctū cū hoc nole ꝺs/qui vel cū suis cōpositis siue relatiuū/siue interrogatiuū/siue infinitū fit: substantiuū ponetur in eodē casu cū hoc nole quis/qui/vel suis cōpositis. Teren. Quod remediū eius inueniam tracundie. Idem. Quam causam reperient demtor.

Terentius. Idem.

Toti diuiso in partes iungas vbi verbum
Cum toto partes casu ponentur eodem.
Partibus at verbum iungens, totum genito des.

¶Qñ vbū iūgitur ad aliqd totū in partes postea diuisum/partes cum suo toto in eodē casu ponētur: vt puelle legūt flores: ista violas/illa rosas. Qd si verbū cū partibus iūgatur/totū ponetur in gtō. vt puellarū: ista violas/illa rosas legit. Et accidit figura ꝓlepsis: q̄ est attributio ꝓprietatis toti diuiso in partes suas.

Prolepsis.

Excludetur q̄ coniunctio sæpe venuste
In quartum vocem mutando quæ esse videtur

De exclusione q̄unctiōis q̄.

Recti infinitumq; modum verbum sibi iunctum
Temporis eiusdem quod si illa expressa fuisset.

¶ Hec cõiunctio q̃ apud latinos authores sepe venuste excluditur mutãdo dictionem que videtur esse nominatiui casus in actiũ: et verbũ sibi cõiunctũ in infinituũ modũ: eiusdẽ tpis cui⁹ fuisset/si illa cõiunctio q̃ exprimeret. vñ quũ barbari dicũt gaudeo q̃ tu vales. Latini dicũt. Gaudeo te valere. Gaudeo q̃ tu aduueneris. Latini dicũt. Te aduenisse gaudeo. Cicero in epistolis. Uitã mihi acerbã esse putem Terentius. Meum gnatũ rumor est amare.

Cicero.
Terentius.

Exprimit interdũ q̃, purus sermo latinus
Pro quia si ponas: vel propterea præit illud
Vel capiti iunctum sententiæ epistolij ve.

¶ De expressione q̃.

¶ Hec coniunctio q̃ interdũ apud latinissimos expressum inuenies: vel qñ sumitur p qz vel pptera illi preponitur / vel qñ ponitur in principio epistolij vel sentẽtie Cice. ad Brutũ. Angebat etiã molestiã/q̃ magna sapientiũ: ciuiũq; bonorũ penuria iã in ciuitate esset. i. quia magna. ꝛc. Nemini eni dubitũ est (vt inqt Ualla) q̃ p qz resolui. Teren. Propterea q̃ seruiebas mihi liberaliter. Cice. q̃ autẽ scribis qd de exitu belli sentiam: magis consilium petere possum/q̃ alijs dare.

Cicero.
Ualla.
Terentius.
Cicero.

¶ De constructione nominum.

De possessiuo/ ac possessore.

Possessum rogitat possessoris genitiuum
Eius siue loco possessiuum sibi iungi.
Inve loco geniti poscit quandoq; datiuum.

¶ Nomen significans possessorẽ regit gtiũ sui possessoris: vel eius possessiuum in eodem casu/gñe ꝛ nũero sibi cohereꝫ: vel loco genitiui interdum dtiũ. vt hic est fundus patris/vel patri/vel paternus.

¶ Annotatio de gtis primitiuorũ mei tui sui &c.

Possessum genitum refugit casum patientem
Nempe mei nostriq; tui vestriq; suiq;
Est pater ille mei non dicas. sed meus apte.

¶ Nomen signs possessum. i. rem possessam vel habitã/nõ potest pro possidente vel habẽte regere gtõs passiue signtes: mei/nostri/tui/vestri/ꝛ sui. vt de fundo quẽ habeo vel possideo: non licet dicere fundus mei/ager nostri/domus tui/mos vestri/liber sui. Quia hi gti non signt possessorem: sed passiue rem. scz de qua aut in quã aliq̃d habetur. vt amor mei. i. amor quẽ ꝺs habet in me: nõ quẽ ipse habeo. Nisi eũ forte amorẽ erga meipsum habeam. Ouidius. Uror amore mei. Unde ibi veteres dicebãt. Filius mis/tis/sis/nostrũ/vestrũ (Nã hi gti actiue significabant) nũc mis/tis/sis/nõ sũt in vsu. Nostrũ vero et vestrũ fere partitiue ponunt. ideo p possessiua nos loquimur. fundus meus/tuus/suus/noster/et vester. In hoc errasse Prisciani ostendit optime Ualla. qz male dixit Priscianus pro eodẽ dici filius mei/et meus Et vbi Gellius dicit li. xxj. ca. v. Recte dici patrẽ mei/pro patrem meum: in eundẽ errorem cum Prisciano incidisse luculentissime probat idem Ualla in illo Plautino in Pseu. Duorũ laborũ ego hominũ parsissem lubẽs/mei te rogãdi/ꝛ tui respondendi mihi. Ubi laborũ mei/pro laborũ meo licẽtiose dixit. Et idem Ualla docet. vel mendam esse: aut id vt rarissimum: aut licenter dictum nõ imitandum. Preseꝛtim qua Plauti dictũ. quo nemo fuit licentia verborũ liberior. teste Ualla. Et licet Terentius dicit. Consimilis moribus vestrũ. et Cicero pro Plau. Contẽtionem vestrũ. Idem cõtra Rullũ. Frequentia vestrum. et Liuius. iij. decadis. j. fortuna vestrum. Hec tamen rara et parce imitanda monent et Ualla et Nizolita. Sed quoties additur omniũ. cuiusq; aut duorũ. frequentissima esse affirmãt. In Cicerone reperies. In omnium nostrũ humeris cohercbunt et cõmunem omniũ nostrũ conditionem omniũ nostrorum parens.

Ouidius.
Terentius.
Cicero.
Idem.
Liuius.
Cicero.

¶ Sic differunt amor mei/ & amor mei. &c. Amor mei est passiue quo ego amor ab alio. Amor meus actiue est quo ego amo alium. sic vtilitas tui/quã alij habẽt de te vtilitas tua quam tu habes. Ea differentia est in ijs omnibus quę actiue & passiue declarari possũt qualia sũt vsus/memoria/fastidium/desiderium/cura/odium dolor/potestas/copia/suspitio. &c.

Tribus substantiuis iunguntur hi gti verbalibus. vt amor tui/fastidiũ tui. Secundo nouibus partitionem signantib'. vt pars mei. i. de me. vtpote caput/pes. &c. Pars mea. i. quã possideo: vt hereditas aut portio. Sic differunt medium tui/& medium tui. Aliquid mei/& aliquid meum. Tertio alijs quę non stati passiue declarari posse videãtur. vt natura sui. i. de se. natura sua. i. quã habet. vis sui. i. de se. vis sua/quã habet & cetera.

Possessi interdũ possessor vult genitiuum.
In ve loco geniti poscit quandoq; datiuum.

¶ Nomen signs possessorẽ regit interdũ gtm rei possesse. et qñq; loco genitiui regit dtm vt sum dominus huius fundi/vel huic fundo.

Nomen significans affinem siue præesse
Atq; aliquid dictum: necnon consanguinitatem
Expoſcit poſt ſe caſum iungi genitiuum,
In ve loco geniti poſcit quandoq; datiuum.

¶ De nominibus signtib' affinitatẽ/pminentiã/& psanguinitatem.

¶ Nomẽ signs affinitatẽ/consanguinitatẽ/preeminẽtiã/ vel nomen ad alqđ dictũ regit poſt ſe gtm vel loco gti regit aliquando datiuũ. vt Chremes socer Pamphili vel Pamphilo: idẽ pater Glyscerij vel Glyscerio. hannibal dux exercitus Carthaginensis vel exercitui Cartaginẽsi. Preceptor huius discipuli/vel huic discipulo. Seruus domini/vel domino. ¶ Nomen ad alqđ dictũ est cuj' significatũ ad aliud dependet. vt pater filius/nemo potest esse pater nisi qui filium genuit.

De nominibus excellentiam ponderis & mensuram.

Nomen significans excellere vult genitiuum.
Pondus materiæ menſæ menſura reiq;.

¶ Nomen significans excellẽtiã regit solũ gtm. vt rex regũ. dñs dominantiũ. virgo virginũ. Similiter pondus regit gtm materie: vt libra croci scelibra piperis. talentum auri. Item mensura regit genitiuũ rei mensurate. vt modus tritici. congius vini. virga panni.

Expoſcunt genitum verbalia nomina cuncta,
Cum deriuatis: quæ ſubſtantiua locantur.

De verbalibus substantiuis.

¶ Nota verbalia & eorũ deducta que substantiue ponũtur gtm regũt: vt cultor virtutis philosophus. nutrix sanitatis tẽperantia. leuamen doloris consultatio. ornamentũ capitis capilli. expectatio miserorũ felicitas. cum multis alijs.

In genitum mutant quartum verbi (genitum quem
In verbi quartum ſoluas) verbalia quædam
Finita in tor, ſor, trix, pro ijſq; ſequentia ſumpta
Ans, ens, tus, ſus, xus, gus, ius, uus, idus, rus, or, & cus,
Pos. ceps, ax, ex, ux. quum actiue ſignat & oſus,
Arius & bundus: iungas ilis, aculus, iſtis.

De verbalibus adiectiuis.

¶ Quedã nota verbalia mutãt actm sui verbi in gtm: qui gtus in actm sui ꝟbi resolui potest. vt amator vini. i. amat vinũ. Et he sunt terminationes ꝟbaliũ: que sic construantur. Tor: vt amator vini. Sor. vt defensor nostri. Trix: vt expultrix vitioꝝ. Ans: vt spirans minarum. Ens: vt appetens alieni. prudens et imprudens facti. Tus: vt expertus et inexpertus rerum. Sus: vt profusus sui. Xus: vt perplexus hu-

ius rei. Gus. vt pãgus nummorũ. indigus auxilij. Jdus vt prescius/ vel insciꝰ futurorũ. Uus: vt nutritiuus morbi. incentiuus mali. Jdus: vt cupidus pecunie. Ruꝰ vt ignarꝰ vie. Or: vt memor beneficij. Cus: vt parcus suarũ rerũ. Pos: vt impos incepti. cõpos animi. Ceps: vt particeps laborũ / ꝯceps libidinis. Ar: vt caparlargitionis/rapax alieni. Er: vt inder rerum capitaliũ. Ur: vt durfacti. Osus qñ actiue sigt: vt ambitiosus dignitatis. studiosus poetices. Et oia ista cũ aliis actiue resoluuntur. Hora. li. j. car. sapientie cõsulꝰ. Sil. li. vj. Stupet incõsuetus opume Sidoniꝰ mẽse miles. Virg. Expediũt fessi rerũ. Liui. xxxij. Cõtentos libertatẽ. Plinꝰ. v. epl̃arũ. Herba expusiua veneni. Virg Largus opum. Boeti. Uitehuius erosa. hic erosa nomen est alibi participiũ. Gelli. xv. cap. xx. Rideẽdi erosius. Ninnita. Falsarius litterarũ. Apu. ij. meta. Sui periditabũda. Orosius. li. ij. Alexãder humani sanguinis insatiabilis. Ouid. Praui docilis romanꝰ tumentus. Sed hec noia in illis potius regũt actiõ cũ prepõne. Sueto. Tã docilis ad ceteraꝫ et cũ ablõ sine prepositiõe. Plini. li. x. ca. xlij. Lusciniꝰ greco atq; latino sermone dociles. Jn ulus. Ouidius. vj. meta. Ut tamen exemplis intelligat emula laudis.

Horatius. Sillius. Virgilius. Liuius. Plinius. Boetius. Gellius. Ninnita. Apuleius. Orosius. Ouid. Sueto. Plini. Ouid.

syngler .i. ad magnis
experte. without. grity. tudinem.

Ista solers/expers/poscunt genitum reus/instar/

out of the
doubtfull. excellent. rype. waye. without.

Anxius/egregius/maturus/deuius/exors/

ignoraũt. doubtfull. barayne. fre or without. i. liberalis.

Et rudis/ambiguus/sterilis/ sic liber & ortum/

wyse or kno= plentyfull/
past hope. wynge. happy. innocent. doubtfull.

Expers/vel ignarus/fœlix/innoxius/anceps/

swyfte. not wonte. idem. wery. without wytte.

Impiger/in(q;)solens/insuetus/fessus/& amens.

plen=
lyberall. slouthfull. reons. cowarde. desyrons.

Munificus/secors/lætus/væcorsq;/benignus/

innocent. insaciable. floryshynge. yelowe. euyll or frowarde.

Insons, immodicus, viridis, flauus, quoq; prauus,

quycke. excellent. pleasaũt. flowe. wycked or cursi.

Acer, præcipuus, dulcis, piger, atq; sinister,

heddy or
wouded hasty. without. relygyous.

Saucius, & præceps, vanus, sic relligiosus,

vaylaunt. wyse. ignoraunt. out of kynde. fycke.

Strenuus, atq; catus, cæcus, sic degener, eger,

hastynge. aferde. notfamous. a meaneor a domes man.

Festinus, trepidus, inglorius, atq; sequester.

Pulcrius exposcunt multa ex iis sed sibi sextum.

Hora. Sallust. Virgilius. Liuius. Sillius. Horatius. Cicero.

¶ Ista adiectiua predicta régũt gtiũ. vt solers rerum. Hora. Expers sceleris. Sallustiꝰ. Laudis auidi/pecunie liberales. Virg. Cõstituam ante aras voti reus. Jdẽ Instar montis equi. Liui. xxxv. Anxius ghe. Sillius. li. vij. Anxia fati. Jdẽ. v. Atq; hic egregius lingue. Virgil. Lui maturus. Silliꝰ libro. j. de hannibale. Ingenio motus/audus fideiq; sinister. Js fuit eruperãs astu/sed deuius equi. Horatius de arte. Exors ipsa secandi Cice. offi. j. Non solum grecarum litterarũ rudes. Cõ=

lius. Tacitus. Ambiguus consilij. Salu. Frugi sterilis. Liui. xxxvj. Spei lib eram obnoxiã timoris. Sed liber potius cũ abltõ cũ prepõne. vt liber a curis. Obnoxius potius cũ dtõ: vt obnoxius morbo/expes vite. Columella in prefatione Armoꝝ ac militie gnaros. Virg. geor. Iguarosq; vie. Silli. iiij. O felix fame. Curti. li. vij. Inti consilij obnoxius. Anceps huiꝰ rei apud doctos. Cornelius Tacitus. Is vrbane militie impiger/bellor insolens. Salu. Insolens malarũ artiũ. Sillius. li. xj. Stupet inconsuetus opime Sidonius mense miles. Virg. j. Expediunt fessi rerũ. Idem iij. Isq; amẽs animi. Claudianus in. iiij. cõsolatu honorij. Munificus laudis/sed non es prodigus auri. Corne. Tacitus. Gregarius miles futuri socors. Virgiliꝰ. xj. Quis leta labor. i. delaboribus potius. Apu. iij. meta. Jam vecors animi. Horavint somnoq; benignus. i. studiosius. Alias enī dtm regit. vt sũ benignus tibi. Liui. us. xxxij. Insons culpe. Tacitus vt leticia ita meroris immodicꝰ. Persius. Es modicus voti. Sil. v. Ille qdẽ cruda mẽte et viridissimꝰ ire. Sil. ix. flauisq; comarum Curio. i. qui sibi per artẽ flauas comas facit. authore Niniuita. Nam flauis comis qui ipse per naturã flauescit comis. Idẽ in codẽ. Heu patria: heu plebs/scelerata et praua fauoris. Tacitus. Uespasianus acer militie. Apuleius. iiij. Uir sublimis animi virtutisq; precipuus. Gelliꝰ. xix. ca. iiij. Tenebat amicos nostros domo ille fandi dulcissimus. Sil. xv. Quoq; serpit Arar per rura pigerrimus vnde. Apu. iiij. Egra corporis saucia animi. ornatiꝰ cũ abltõ. Virg. Preceps animi ꝓ anime. Virgilius. Aut ego veri vana feror. Justinianus. Juris religiosissimus. Tacitus. Paulinus strenuus militie. Silli. ij. Hec cecus fati dimittq; abeunte fauore. i. ignarus fati. Ausonius in mosella. memorabo quietas agricolas legumq; catos / fraudisq; potẽtes. Sil. x. Degener alte virtutis patrũ. Apu. iiij. Egra corporis. Statius. vj. the. Festinus voti pater. Liuius. v. Ab vrbe trepidi rerum suarum. Tacitus. Nec ipse inglorius militie. Sil. xij. Inglorius ansi. Statius. vij. thebaidos. Fidei patisq; sequestra mater eras.

Tacitus.
Sallustius.
Columella.
Virgilius.
Curtius.
Tacitus.
Salustius.
Sillius.
Virgilius.
Tacitus.
Horatius.
Persius.
Sillius.
Niniuita.
Tacitus.
Apuleius.
Gellius.
Virgilius.
Justinianus.
Tacitus.
Sillius.
Apuleius.
Tacitꝰ. Liuius.
Statius. Silliꝰ. Statius.

¶ Annotaciuncula.

¶ Quanq; hec ꝛ alia adiectiua multa cũ genitiuo cõstructa apud poetas ꝛ historicos legũtur. ornatius tamen pleraq; ex ijs cum abltõ apud oratores inuenies. de quibus latius infra dicemus.

De causa efficiente/formali/finali/ꝛ materiali.

Effectum causæ genitum vult efficientis
Formalis, vel finalis, vel materialis,
Econtra affecti causæ poscunt genitiuum.

¶ Effectũ postulat gtm̃ cause tã efficientis/formalis/materialis/ꝫ finalis et econuerso. Cause ꝓdicte effecti gtm̃ postulãt. Cause efficientis: vt laus victorie/ꝛ victoria laudis. Formalis. vt mõs mire magnitudinis/ꝛ mira magnitudo mõtis. Materialis: vt agger lapidũ/ꝛ lapides aggeris. Finalis: vt spes ꝓmij/et premiũ spei libido amoris/ꝛ amor libidinis. opus vtilitatis/ꝛ vtilitas operis.

De effecto et eius constructione.

Effectum efficientis vult quandoq; animatis
Vel possessiuum vel pro arbitrio genitiuum
Materiæ genitum raro poscit sibi forma
Sed possessiuum aut sextum cum præpositiuo
Adq; aliquid factum vice deposcit genitiui
Illius ob quod fit possessiuum sibi iungi.

¶ Effectum quandoq; (hoc est in rebus animatis) postulat indifferenter genitiuũ vel possessiuũ efficientis: vt poesis/Virgilij/vel virgiliana. Itidẽ forma materie: raro gtm̃ sed vel possessiuũ vel abltm̃ cum prepõne poscit: vt annulus aureus vl' ex auro. Similiter ad aliquid factũ (hoc est quod ad vsum alicuius rei fit) loco genitiui possessiuũ sibi iungi poscit: vt domus carbonaria que carbonibus reponendis fit: domus cerusiaria/seruisiaria/penaria/lignaria/sterotum sutorium/cornu atramentariũ/theca pennaria.

De vasor. aliquor. noibus.

Contenti in se vult genitum vas quodq; liquoris
Quo si sit vacuum, capiendo illi tamen aptum:
Vult possessiuum sibi iungi non genitiuum.

¶ Noia vasor. volūt post se gtīm liquoris in se contenti: vt cuppa vini / ãphora cerussie / cadus olei. Sed si huiusmodi vasa vacua sint / ad liquores tamen recipiēdos apta. non gtīm sed possessiuum illius liquoris flagitant: vt cuppa vinaria / amphora cerussaria / cadus olearius.

De noib⁹ signtib⁹ laudē vel dedecus.

Post possessorem signans laudem dedecusve
Grammaticus genito possessum & mobile iungit,
Pulcrius orator sexto coniungit vtrumq;
Historicus sexto dat possessum atq; poeta
Et possessori coniungit mobile casu,
Possessum & genito ponit quandoq; poeta
Et possessori nonnunq̃ mobile iungit.

¶ Possessor regit gtīm sui possessi signtis laudem vel dedecus: vt vir magni ingenij q̃ loquēdi modū quattuor modis efferunt authores. Primus est grammatic⁹. quū substantiuū laudē aut dedecus signs cū suo adiectiuo in gtō casu ponitur. vt puer prestantis forme. Scōs oratorius: qñ substātiuū hmōi cum suo adiectiuo in abltō ponitur. vt puer prestanti forma. ↄ hic modus vsitatior est ceteris ↄ venustior. Tertius est historicus: qñ substātiuū hmōi in abltō ponitur / et adiectiuū cū possessore conuenit. vt puer prestans forma. Quartus ẽ poeticus et licētiosus. qñ hmōi substantiuū ponitur in gtō. ↄ adiectiuū cum possessore cōnectitur. vt puer p̄stās forme

Virgilius.

Virg. Uritur infelix animi. Idem. O prestans animi iuuenis.

Possessum partem signans quandoq; poeta
In quarto ponit cōnectens mobile toti,
Fit metri idcausa: refugit quod sermo solutus.

¶ Quādo possessum laudem vel dedecus signs sigt etiam partem alicuius totius. poeta interdū (licet licentiose) ponit partē metri causa in actō: adiectiuū toti cōnectens. Virg. Nympha nuda genu: sinus collecta fluenteis. Illū tñ loquēdi modum in soluta oratione refugit orator. Et accidit Synechdoche figura. Estq; attributio partis ad aliquod totum sub proprietate verbi vel adiectiui. Uel Synechdoche ẽ quando proprietas partis (hoc est verbum vel adiectiuum cū toto cōuenit ↄ pars in accusatiuo ponitur: vt sum albus facie / doleo caput. Et est alia Synechdoche indirecta tamē: quando pars non est de essentia totius. vt apud Virg. Profusus sanie vittas.

Virgilius. Synechdoche figura.

Virgilius.

De noib⁹ p̄cij signtibus.

Quum precij nomen coniunctum est immediate
Fixo: tunc petit id fixum precij genitiuum.

¶ Quando nomē rei precij signs immediate cum alio substantiuo cōiungit illud substantiuū regit gtīm illius precij: vt panis trium denariorum.

De noibus artificū et operū.

Artificem signans operis raro genitiuum
Sed possessiuum, vult ars sic artificisq;.

¶ Nomē signs artificem expetit possessiuū operis: ↄ rarissime gtīm. vt sutor calcearius / sartor vestiarius / textor stragularius / faber lignarius / fusor erarius. Similiter hoc nomē ars poscit possessiuū artificis ↄ non gtīm. vt ars textoria / fullon⁹ ars tinctoria.

De noib⁹ tēporis aut spacij.

Cum substantiuo quoties venit immediate
Temporis, aut spacij: nomen pone id genitiuo.

Vel poſſeſſiuo, poſſeſſiuum ſibi ſi ſit
Pro poſſeſſiuis ſed diminuentia ponas
Maxime in ijs, quæ annis ſubſiſtunt parua tenellis
Iſtis nominibus ſemper genus id reliquiſq;
Non poſſeſſiuum ſed iunge dies genitiuum.

¶Quoties cū nomine ſubſtantiuo immediate cōuenit nomē ſignificans tēpus aut ſpacium: tūc illud ſubſtantiuū vult indifferēter gtīm tpis/aut ſpacij/vel eius poſſeſſiuū (modo poſſeſſiuū habeat) vt iter vnius diei/vel diurnū. iter vnius mēſis/duorū vel triū menſiū: vel iter menſtruū/bimeſtre/trimeſtre. Latitudo vnius pedis/duorum pedū: pedalis vt bipedalis. Craſſitudo vnius digiti/vel vnius pollicis. digitalis vel pollicaris. Sed in ijs q̄ tenellis parua adhuc ſubſiſtūt annis (authore Laurentio Valla) poſſeſſiuoꝝ loco diminutiuis vtimur. vt puer vnius anni/ duorū trium quattuor annorū: vel puer anniculus/bimulus/trimulus/quadrimulus. vni⁹ anni vel anniculus pullus. porcus vnius anni vel anniculus. puella vnius anni vel ānicula. In huiuſmodi tamē nominibus q̄ teneris ānis adhuc parua (ſunt ꝛ id genꝰ alijs) gtīm huius nominis dies ꝛ non poſſeſſiuū vſurpamus. vt puer vnius diei/ duorum dierum non autem diurnus/biduanus. Valla.

De noīb⁹ locoꝝ poſt ſubſtantiuum.

Quando loci nomen ſequitur fixum immediate
In poſſeſſiuū id mutatum iungito fixo
Fixum poſſeſſor ni ſit, raro in genitiuo
Ponitur: & ſexto nunq̄ cum præpoſitiuo.

¶Qñ immediate poſt nomē ſubſtantiuū ſequit nomē loci: pulchre iſtud nomē loci i poſſeſſiuū mutatū cū ſubſtātiuo p̄cedēte cōnectēt. vt cōſul romanꝰ. vinū cretū cū legati hiſpani. elephāti arabici. fraga wōtana. mala punica. Et rariſſime poſt hmōi nomē vſurpatur gtūs niſi quū ſubſtantiuū eſt poſſeſſor illius loci. vt rex Anglie. archidux Burgundie. In quibuſdā tamen appellatiuis indifferēter vſurpatur gtūs vel poſſeſſiuū. vt p̄fectus vrbis vel vrbanus/ conſuetudo forēſis vel fori mos patrius vel mos patrie. Et nunq̄ ablūs. vt Virgilius mantuanus. nō de Mātua. Thomas aquinas non de aquino. Scolaſticus patauinus non de patauia.

De noīb⁹ ſignificantib⁹ partē vel totum.

Partem quod ſignat nomen poſt ſe genitiuum
Totius petit, aut poſſeſſiuum ſibi iungi
Sed partis poſcit pars dummtaxat genitiuum.

¶Nomē ſignis partē vult gtīm totiꝰ: vel eius poſſeſſiuū indifferēter: vt caput hois vt humanū. cornu bouis vel bouinū. Pars tm̄ ſiue partis gtīm tm̄ regit ꝛ nō poſſeſſiuū vt frons capitis nō capitalis planta pedis nō pedalis. digitꝰ manus nō manualis.

De gtō primitiui intellecto in poſſeſſiuo.

In poſſeſſiuis intelligitur genitiuus
Primati, referas cui adiectum ſiue relatum
Et cui nonnunq̄ fixum ſtructum appoſitiue.

¶In oi poſſeſſiuo intellgit gtūs caſus ſui primitiui cui referre licet adiectiuū relatiuū: ꝛ aliqñ cōnectitur ſubſtantiuū p̄ Appoſitionē: vt apud Ouidiū. Tu mea defuncti da molliter oſſa cubare. Idē Nō mea ſcripta leges q̄ ſum ſubmotꝰ ad hiſtrū hiero. regū. iij. Tulit filiū meū de latere meo ancille tue dormiētis. Boetius. Solantur meſti nunc mea fata ſenis. Cice. iij. de ora. Uolūtati veſtre omnium parui. Buttꝰ ad Cice. q̄ vīs paucoꝝ reſpōdeat laudib⁹. Cice. dico mea vni⁹ opa rēp. liberari.

Vult partitiuū partitiueq; locatum
Omne ſibi nomen genitum, quartū aut præeunte
Inter, vel ſextum cum præpoſito ex ſibi iuncto.

De cōſtructiōe partitiuorum.

¶Oē nomē partitiuū et partitiue poſitū: vt diſtributiuū/interrogatiuū. infinitū cōparatiuū ꝛ ſuperlatiuū/q̄ oīne nomē numerale tām cardinale q̄ ordinale regūt

genitiuum casum vel accusatiuum cum inter ꝛ ablatiuum cum ex. Exempla partitiue. vt aliquis ciuium/inter ciues vel ex ciuibus Distributiue. vt quilibet istorum/inter istos vel ex istis. Interrogatiui. vt quis illorum/inter illos vel ex illis. Infiniti. vt quicunq; vestrum/inter vos vel ex vobis. Comparatiui. vt fortior manuum/inter manꝰ vel ex manibus est dextra. Superlatiui. vt fortissimus grecorum/inter grecos vel ex grecis fuit Achilles. Numeralis cardinalis: vt vnus militum/inter milites vel ex militibus. Ordinalis. vt primus omnium/inter omnes vel ex omnibus.

¶ De similis ꝛ dissimilis.

Dissimilis similis quando ad mores referuntur
Exposcunt genitum, quando ad formã quoq; ternũ.

Terentius. Virgilius.

¶ Similis ꝛ dissimilis quando referuntur ad mores regunt gtiñ: quando autẽ ad formã datiuũ. authore Diomede. Terentius. Domini similis es. Virgilius. Sic canibus catulos similes sic matribus hedos.

¶ De adiectiuis q̃ regũt genitiuũ vt ablatiuũ cũ ꝓpõne.

Certus cum dubius sic sollicitusq; securus
Exposcunt ꝯnitum aut sextum cum præpositiuo.

¶ Hec nomina certus/dubius/sollicitus/ꝛ securus regũt gtiñ vel ablñ cum prepositione: vt sum certus huius rei/vel de hac re.

De noiꝰ signti bꝰ diuitias aut paupertatem.

Diuitias signans vel egestatem genitiuum
Poscit, vel sextum (quod rarius est) sibi iungi.

¶ Nomen signs copiam vel egestatem regit gtiñ vel ablñ: qui pulcrior est/oratoribus magis vsitatus. Copiam. vt apud Virgilium. Quam dives pecoris nunc ẽ lactis abundans. Egestatem. vt apud eundẽ. Opis haud indiga nostre. Apuleius. Pecunie satis locuples. Tacitus. Egena aquarũ regio est. Ouidius. Quis matrẽ nisi mentis inops in funere nati. ¶ De ablto apud Horatiũ. Dives agris. Cicero pro Roscio. locuples metu. Idem in oratore. Inops verbis. cum multis alijs/que fastidij causa omitto.

Virgilius. Apuleius. Tacitus. Ouidius. Horatius. Cicero.

Cum recto aut quarto coniunctum est mobile fixo,

De adiectiuo partitiue posito in neutro genere ꝛ substãtiuo in gtõ casu.

Quod partitiue sine fixo est mobile sumptum,
Pulcrius id ponas singlari in neutro aliquando
Substantiuato: ac eius fixum genitiuo,
Eiusdem numeri semper cuius fuit ante.
In constructura fixum adiectumq; soluta
In casu genere & numero ponentur eodem.

¶ Quando adiectiuũ quod partitiue poni potest cũ substantiuo ĩntõ aut actõ casu est coniunctũ/illud adiectiuũ venuste in neutro genere singulari substantiuato aliquando poni potest ꝛ substantiuũ in gtõ casu eiusdem numeri cuius fuit prius. Teren. Si sensero te aliquid fallacie conari. Idem. Quid negocij istic est tibi. Idẽ Quidquis oneris impone. Idem. Da mihi hoc negocij. Idem. Minus spei est. Plurimũ laborũ suscepi. Et in constructione adiectiuũ et substantiuum resoluentur in eodem casu/genere ꝛ numero. vt plurimũ laborũ suscepi. i. plurimos labores. Ideo dixi aliquando: quia quedã adiectiua que partitiue poni possunt/non sic cõstruuntur: qualia sunt omnia nomina distributiua preter nullus pro quo nil et nihil ponuntur. Etiam comparatiua ꝛ superlatiua: preter plus/minus/et plurimũ. Etiam numeralia tam cardinalia ꝙ ordinalia.

Teren. Idem.

¶ Annotatio.

Substantiuato tu nunq̃ ponito neutro
Sufficiens, magnum, paruum, maius, quoq; nullum.
Sed pro ijs: sat, multum, plus, atq; parum, nihil & nil,
In constructura hæc & anteriora resolues.

¶Hec adiectiua:sufficiens/magnū/paruum/maius/¶nullum:nunq̄ ponūtur in neutro gñe substantiuato:sed loco illorū/ista.satis vel sat/multū/plus/parū/nihil et nul:et in cōstructione ista in illa superiora resoluentur. Uirg. Nec sat rationis in armis.i.sufficiens ratio. Teren. Satis pericli cepi adire.i.sufficiens periculum. Multū ponderis.i.magnū pondus. Plus doloris.i.maiorē dolorem. Parū spei habeo.i.paruam spem. Nihil vel nil rei tecum habeo.i.nullam rem. Uirgilius. Terentius.

¶De constructione datiui.

MObile quodq; bonum signans afferre malum ve
Cuiuis,vult ternum,aut vicinū,conueniens ve,
Aut inconueniens,quædam & verbalia passum
Quæ signant in illis sic dus finita vel osus,
Et finita uius vel ab obuio vel via ducta,
Interdum genito quædam ex ijs iuncta leguntur.

¶Datiuū casum regunt adiectiua:que bonū vel malū alicui afferre signt: vt seruus vtilis/gratus/fidelis/morigerus/ac acceptus dño. Crapula exitialis/pestifera/inimica/pniciosa/lethalis/iniqua/aduersa sanitati. Dñm sīliter regūt signtia vicinitatē:vt ager vicinus:finitimus/confinis/cōterminus/cōiunctus/contiguus proximus/propinqus vbi. Itidē significantia conuenientiā vel incōuenientiā: vt lapis quadrans/aptus/cōgruus/idoneus/cōcors/equus/cōformis/consentaneus huicloco. Uita dissentanea/discors/dissona/cōtraria verbis. Sīliter cōstruuntur quedā verbalia(que passionē signt)finita in ilis/in dus/vel in osus.vt pulcritudo amabilis omnibus. Tirannus rigidus subditis. Aliena virtus formidolosa regibus. Sīliter construuntur deducta ab hoc noie via/vel ab hoc verbo obuio: que in unus efferuntur. Uirg. Regna iniusta viris.locus nemini peruius. Uirgi. Cui mater media sese tulit obuia silua. Uirgilius.

¶Annotatio.

¶Quedam et ijs adiectiuis que regunt dñm/leguntur etiam cum gtō. sed vix nisi apud poetas vel historicos: qui genitiuo etiam pro ablō (grecorū more) vtuntur Lucanus.j. Quē metus pares erat. Sil. iiij. Aetatis mentisq̄ pares/ornatus nisi metra causa. Aetate mentecq̄ pares. Justinus.xliij. Chalybes fluminis huius finitimi appellati..Uirgilius.xij. Preterea regina tui fidissima dextra. Apuleius vi. Cū primū predicti nigi cōterminos locos appulit. Hieronymus in sacris. Conformes fieri imaginis dei. Hora.in ser. Nisi vos vicina trunci Uullula cepisset.cū id genus alijs parce imitandis. Lucanus. Silius. Justinus. Uirgilius. Apuleus. Hieronimus. Horatius.

Vtile quod signant vel,delectabile honestum
Ijs vel contrarium commutes mobile pulcre
In substantiuum casus quandoq; datiui
Quod substantiuum ediuerso in mobile soluas.

¶De adiectiuis q̄ vtilitatē/voluptatē/honestatē/vel ijs contrariam.

¶Nomen adiectiuū signs vtile vel damnū/delectabile vel ingratū/honestum vel turpe/qñq̄ in substantiuū dti casus cōmutari pōt.vtile:vt hoc est vtile vel commodum mihi.oō pulcrius ō:hoc est mihi vtilitati/cōmodo/vel lucro. Damnū: vt hoc est mihi damnosum/nocuū/periculosum. Pulcrius. Hoc est mihi damno/nocumento vel detrimēto/periculo. Delectabile.vt hic sermo est mihi delectabilis/dulcis/iucūdus/letus. Pulcrius. Hic sermo est mihi delectamento/dulcori/iucūditati/letitie. Ingratū.vt hec verba sunt mihi ingrata acerba/molesta. Pulcrius. hec ẋba sunt mihi ingratitudini acerbitati/molestie. Honestū:vt duco hoc mihi honestū decorū/amplū/ornatū Pulcrius. Duco hoc mihi honestati/decori/amplitudini. ornamēto. Turpe:vt tu hoc putas tibi turpe/vituperabile ignominiosum. Pulcrius.

Tu hoc putas tibi turpitudini/vituperio/ignominie.

Dtūs nois primitiui ꝓ oīb⁹ casibus possessiui.

Est possessiui pronominis invice sumptus
Primati ternus casus quandoq; venuste.

¶Loco ꝓnominis possessiui non inuenuste interdū vsurpatur dtūs sui primitiui vt hic est aduocatus meus vel mihi/diminuā caput tuū vel tibi.

¶De constructione accusatiui.

Nulla adiectiua regūt actīn sua natura.

Omina nulla regunt post se quartū propria vi
Quattuor hisce modis tn̄.asciscant sibi quartum
Ex vi præpositi mediantis,præpositi ve
Cū in se vim retinent,posita aut pro participāte:
Siue figurate,refugit quod sermo solutus.

¶Actīn casum nulla noia ꝓpria natura regunt. Quattuor tamē modis actīn sibi asciscere possunt. Primo:ex vi prepōnis mediantis:hoc est quoties dictio adiectiuum sequens sīgt illud ad quid aliqd fit.vt miles aptus pugne vel ad pugnā. Secundo:qñ adiectiua naturā prepōnis(vnde nascunt/in se retinēt.vt ꝓnnus hosti vel hostem. Tertio:qñ pro participijs sumuntur:vt ignarus causas/prescius futura.i.ignorās causas/prescien futura.populabūdus agros. Inuentis tamen parce vti adhortor. Liui.xxv.vitabundi castra hostīū. Sisenna in.iiij.histo.apud Gellium. Populabimdus agros ad oppidū peruenit. Apu.li.iiij. Multi numero mirabundi bestiam cōfluebāt. Idē li.ix. Manū sacerdotis osculabūdus. Justinus lib.v. Gratulabūdus patrie/erpirauit. Erosus ⁊ perosus sunt participia. Nā cū gtō constructa/non ꝓ participijs:sed pro verbalibus ponūtur. Quarto figurate:hoc est ꝓ Synecdochen:quando pars in actō ponitur/⁊ adiectiuū partis cum toto cōuenit vt pallidus faciem.Sed hunc loquendi modū soli poete licenter vsurpant/oratores vero fugiunt.

Liuius.
Sisenna.
Gellius.
Apuleius.
Idem.
Justinus.

¶De constructione ablatiui.

Noia sīgnificātia plenitudinē/vacuitatē/ornationē privationem.

Plenum vel vacuum sic ornatum vel spoliatum
Nomina quæ signant sextū poscūt sibi iungi.
Interdū genitū grecorū more reposcunt
Quędam vel quartū cū præposito, quoq; sextū,
Sæpius at genitum plenus petit:atq; refertus
Nomen.set sexum cum præposito,simul absq;
Participans.sicuti vacuus quod vult genitiuum.

¶Ablatiuū casum regunt noia q̄ sīgnt plenitudinē/vel vacuitatē(authore Ualla) Plenitudinem:vt creber procellis affricus. Uela turgida vento. Equus fetus armis. Uacuitatē vt in fecunda prole.sterilis fruges. Inanis spe. terra ieiuna segetibus. Ornationē.vt amplius honorib⁹.clarus sanguine.onustus auro. pollens ingenio.splendidus cultu. Privationē:vt orbus parente.viduus vxore. captus oculis.nudus virtute.truncus manibus. Virg.j.loca fetaq; furentibus austris. Ouid.ij. meta. Ambrosie succo saturos. Virg.eglo.distentas lacte capellas. Idem.j.eneid. Et spolijs orientis onustū. Silli. Nec nudus virtute Syphax. Ouid. Orbor parēte suo quicunq; volumina tangis. Sta.ri. Extores patria/regnoq;. Plinius rerū.ca. xxij. Capitficus omnibus immunis. Horatius. Viduus pharetra risit Apollo. cum multis id genus alijs.

Virgilius.
Ouidius.
Virgilius.
Silius.
Ouidius.
Statius.
Horatius.

¶Annotatio.

¶Regūt q̄dam ex ijs prędictis interdū gtīn:sed apud poetas ⁊ historicos: et grecorū more/qui ablto carent. Teren. Suum olim rerū satur.pro rebus. Tacitus. Pro

Terentius.
Tacitus.

iunctam annone fecundam. Ouidi. Sanguinis atq; anime corpus inane fuit. pro sanguine. Idē meta. viij. Vobis immunibus huius esse mali dabitur. Pacuuius. Oneratus frugū ⁊ florū. Plau. in rudē. Orbas auxilij. opūq; Silli. Uicinus teli. Solinus. Ager creticus syluestrium capraꝝ copiosus. Quedam etiam regūt actiū in tercedēte prepone / et etiam ablūm. Justinus. xliij. Hispania in oia frugum genera fecūda est. Apulei. Ad aquā sterilēs. Ninuita. Immunis mali / malo / vel a malo. Sed hoc nomē plenus (vt Uallasentit / Ciceroné fretus) gtiñ frequentius cū ablatiuū regit. sicut Refertus qñ est nomen. Sed qñ est participiū (eodē authore) regit ablūm cū / vel sine prepōne. Sicut hoc nomē vacuus. quod aliquando regit gtiñ. Terentius. Plenus rimarū sum. Uirgi. Que regio in terris nostri non plena laboris. Idem. Crura thymo plene. Cicero. Referto pdonū mari. Gelli. Is libroū multe varieq; hystorie refertū composuit. Cice. p cor. his rebus Italiā referserūt. Ualerius li. vij. Uacua rationis aia. Cice. offi. j. Consumus necessarijs negocijs curisq; vacui. Salustius Qui de rebus magnis cōsultant ab odio, amicitia / ira / atq; misericordia vacuos esse decet.

Fecūda cū accusatiuo mediante prepōne.

Plenus sepius cū gtō.

Plenus.

Refertus.

Uacuus cū gtō vel ablō cū vel sine prepōne.

Sextum poscit opus non flexum quando necesse
Signat. Semper & est (habeo nunq̄) sibi iungi
Vult. & tum pones in terno semper egentem
Ac opus in recto, ni infinitus modus obstet.
Infinitiuumq; modum vult post se aliquando
Præteriti interdum vel sextum participantis.

¶ Hoc nomen opus indeclinabile sigñs idē quod necesse regit post se ablūm casum intercedente hoc verbo est. Et nunq̄ cum hoc verbo habeo (authore diomede) apud latinos ꝓiunctū legitur. Et tunc res egens ponetur in dtō / ⁊ hoc nomē opus erit nominatiui casus. Nisi impediatur per infinitiuū modum. vt mihi est opus pecunia. non autē habeo opus pecunia. Et licet in sacris legatur. Dñs his opus habet. Interpres nō latinos / sed grecos imitari voluit. Cice. epl'arū. ix. Authoritate tua nobis opus est ⁊ consilio. Postulat aliqñ in loco ablatiui infinitiuū. vel coniunctiuum modū intercedente vt. Teren. Quid minus opus fuit / q̄ hoc vlais tangere. Idem. Sed nunc peropus est. aut hunc cum ipsa / aut aliquid de illa me aduersum hunc loqui. Idem. Opus est vt conueniam pamphilum. Aliqñ postulat ablatiuū participij preteriti temporis in loco infinitiui. Salustius. Nam ⁊ priusq̄ inceptas consulto opus est. i. consulere.

Opus. iiij. modis cōstruitur.

Cicero.

Teren.

Idem.

Salustius.

¶ Annotatio.

Hoc opus & sextum petit in, vel de præeunte.
Sub vice vel sexti genitus quandoq; repertus.
Ast opus adiectum patitur quemuis sibi casum.

¶ Hoc opus indeclinabile p necesse / quattuor modis cōstruitur. Primo modo habet dtiñ ⁊ ablūm. intercedēte hoc ꝟbo est. vt superius diximus. vt opus est mihi libro. Scōo opus cōstruitur cū ablō intercedēte de. vel in. Cice. li. epl'arū. vij. Opus est huic de limatulo ⁊ polito tuo iudicio. Idē. xiij. Si qua in re opus ei fuerit: inueneris. Tertio cū gtō. quod iam parce est imitandū. Apulei. lib. ix. Eius opere mihi est opus. Ouidius de arte. ij. Nec minor est virtus q̄ querere parta tueri. Casus inest illic: hinc erit artis opus. Quarto adiectiue ponitur opus indeclinabile p necessarius / a / um. ⁊ permittit se cū substantiuo cōiungi in quouis casu: precipue in ntō, et actō. Cice. ij. epl'arū. Dux nobis ⁊ authore est opus. i. necessarius est. Liuius. xxxiij. Ad comparanda ea que in rem opus erant. i. necessaria. Cice. ad atticū. vj. Dices nūmos mihi opus esse. ad apparatum triumphi. i. necessarios.

Cicero.

Cicero.

Idem.

Ouidius.

Liuius.

Cicero.

Est vsus, vice opus ternum poscit quoq; sextum.

¶ Usus aliqñ capitur p opus. et regit similiter ablūm cū datiuo intercedēte verbo

¶ Usus est / pro opus est.

Gellius. Plautus. substantiuo est: vt mihi vsus est libro. i. opus est. Gellius lib. j. ca. xliij. Propterea pecuniam quia sibi nihil esset vsus. ab ijs quibus eam sciret vsui esse nō accipere. Plau. in asinaria. Viginti tam vsus est filio argenti minis. Hic tamē loquēdi modus est nimis frequens.

¶ Dign⁹ et indignus tribus modis construuntur.

Dignus & indignus sextum genitum ve reposcunt
Sæpius at sextum. vel nominis in vice pulcre
Infinitiuum, subiunctiuum ve modum des.
Dignus hororetur dic quem cuncti vel honorent.

Cicero. Idem. Suetonius. Virgilius. ¶ Dignus ⁊ indignus regūt ablām: et (q̄uis rarius) gtīm. Et nonnunq̄ in vice nois asciscūt sibi ornate infinitiuū modū/interdū cōiunctiuū. vt ille dignus est honore honoris/honorari/vt honoretur/vel quē oēs honorēt. Cice. Indigna hoie questio Idem p auruspicū responsis. Dignum eius imperij. Suetonius in othone. Successionis imperij dignū. Virg. Et vitula tu dignus ⁊ hic.

¶ Cōparatiu⁹ gradus cū ablatiuo solum.

Asciscit sextum solum sibi comparatiuus.
Rectus siue alius cum q̄ si quando sequatur
Ille subaudito regitur verbo, aut repetito.

¶ Comparatiuus gradus regit ablatiuum solum. et hoc quoties comparatio non fit inter duo eiusdem generis. vt sum doctior illo/vel illis. Et annotandum est/vbi nominatiuus casus/ aut alius sequitur hoc aduerbium q̄. post comparatiuū gradum. Ille casus non regitur a comparatiuo sed a verbo subaudito/vel repetito. Ut sum doctior q̄ tu. s. es. Ouidius. Citius inuent q̄ te genus omne ferarū. q̄ repete inuent te mitem. Cice. ad Lucceium. Fortiorē me puto q̄ te. supple q̄ puto te. Illud autē Virgi. An grauiora timet q̄ morte Sychei. concisum est. pro grauiora timet q̄. s. ea que morti Sychei acciderunt. vel q̄ abūdat: vt ait Seruius.

Ouidius. Cicero. Virgilius.

¶ Annotatio.

De ablō signante excessum.

Excessum signans sextus sit quandoq; relatum,
Siue negans. per q̄ tu nunq̄ soluito sextum.

¶ Ablatiuus comparatiui significans excessum quoties est relatiuū qui que quod vel pictio negatiua nunq̄ potest resolui per aduerbium q̄. De relatiuo sic. Video fratrem quo sum iunior. non autem dices/ q̄ qui sum iunior. ne relatiuum qui/ amittat copulatiuam vim. De dictione negatiua. vt Petrus nullo vestrum est doctior. nō potest exponi q̄ nullus vestrū. quia negatio in grāmatica solutione debet procedere. Illud in sacris. Bonum est cōfidere in dño/ q̄ confidere in homine. Bonū pro melius. non reperitur apud latinos huiusmodi locutio.

Cōparatiu⁹ et suplatiu⁹ reg̃ casus suorum positiuorum. Virgilius. Idem.

Quos regitat positus casus vult comparatiuus,
Atq; superlatus gradus ex vi significati.

¶ Comparatiuus et superlatiuus gradus natura significanti regunt omnes casus quos corr. positiuus regit. Virg. Notior vt non sit canibus q̄ Delia nostris. Idem. Gratissima vitis Iacchо.

Ornatius comparatiuus. cē.

Pulcrius in neutro donatur comparatiuus
Post nihil. & quicquā quid eū genus id reliquisq;.

¶ Comparatiuus gradus ornatus ponitur in neutro genere post huiusmodi nomina nihil/quid/quicq̄ ⁊ similia. vnde ornatius ōr. Nihil Cicerone eloquentius. Quid Pompeio affabilius? An quicq̄ zoilo mordatius. q̄ Nullus Cicerone eloquētior? Quis Pompeio affabilior? An quisq̄ zoilo mordacior. Hoc docet Valla. et ex doctissimorū lectione ipse facile cognosces.

macte cū ablō et raro gtō.

Macte petit sextum, raro & q̄uis genitiuum.

¶ Hoc nomẽ macte sig̃ns magis ancte: tam in vetõ singulari q̃ in pl'ali diuitarat declinatũ regit ablt̃m sine p̃põne. Virg. Macte noua virtute puer sic itur ad astra. Quintus Curtius li. iiij. Vos quidẽ macti virtute estote (inquit) qui primi intellexistis quãto satius est fastidire regnũ q̃ accipere. Stati. vij. the. Macte alo iuuenis. Exemplum vbi gtm̃ regit. Sillius. xij. Macte o virtutis auide. Papinius scõ the. Macte animi dignis. Sta. ij. Macti animi. Non imitandũ nisi poetice. Virgilius. Curtius. Statius. Silius. Papinius. Statius.

Seiunctum signans depoſcit mobile poſt ſe
Caſum ablatiuum cum præpoſito præeunte.

¶ Adiectiua sig̃nt̃a seiũctionẽ vel separationẽ regũt post se ablt̃m casum cũ prepõne. vt liber a cura. Trãquillus a turba. Secutus ab hostibus. otiosus vel vacuus ab omni molestia longinquus a mari. peregrinus vel exul a patria. Teren. O geta quid ego a vobis alienus sum. Idẽ. Tu otiosus ab animo/ille cura absumitur. Liuius. Absonta voce motus erant. Virg. Tu nunc eris alter ab illo. Cicero. Ictima a terris Luna/r vltima a celo. cum multis id genus alijs. Terentius. Liuius. Virgilius. Cicero.

¶ De conſtructione verborum.

De ẋbis similes casus copulantibus.

Connectit similes casus sum: multaq; verba
Passiua: & motũ quæ sig̃nãt, siue quietem.
Addas quæ includunt in se motũ latitantem
Exto forem iungas sic persistentia verba.
Dictio q̃n sequens p̃iensq; ad idẽ referũtur.

¶ Casus similes cõnectit hoc ẋbũ sum es fui. et multa verba passiua. vt eligor/ declaror/fio/vocor. Et ẋba sig̃nt̃a motũ aut quietem. vt eo/curro/sto/sedeo. et motũ latentẽ in se includẽtia: vt viuo/morior/nascor/euado. Existo sistor exto et forem. et sig̃nt̃a perseuerantiã: vt pe. seuero/persto/plisto/maneo. Et hoc summatim est intelligendũ/q̃n dictio precedens et dictio sequens ad idem referuntur.

¶ Annotatio.

Explicite copulant casus verba impliciteq;.

¶ Verba copulant casus explicite et implicite. Explicite de ntõ. Hora. s. ser. Nemo cõtentus viuat. De dtõ. Claudianus. Natura beatis omnibus esse dedit. De actõ Terẽ. Apparet hũc seruũ esse dñi pauperis. De gtõ/vctõ et abltõ nõ legũtur exempla apud authores probos. ¶ Implicite copulant in ntõ r actõ tantum. De ntõ authoritates. Teren. Hei mihi: discę esse pater ab his qui vere sciunt. intelligit ntũs tu. ante discę. Idem. Que sese inhoneste magis optauit parare hic diuitias: q̃ in patria pauper viuere. sensus est. Que magis optauit hic inhoneste diuitias parare/q̃ subaudi ipsa optat pauper viuere. De actõ authoritates. Terẽ. Expedit bonas esse vobis latine dr. nec esse copula dissimiles casus. nam actũs casus vos post vobis intelligitur. Et est sensus. Expedit vobis. s. vos esse bonas. Et in sacris. Dedit eis potestatẽ filios dei fieri. vbi subauditur se fieri filios. Esaie. vij. Nunqd vobis parũ est molestos esse hominibus. Et mille alia. Aliq̃n esse et hmõi nullũ casum expresse ante se habẽt nec subauditur ntũs. habebũt tamẽ actm̃ post/et ante intelligetur actũs generalis aliquẽ/q̃ semp venustius subauditur q̃ exprimitur. Quintilia. li. vij. An huic procuratorẽ effecerit: ante esse subauditur aliquẽ. ¶ Videor. mihi esse doctus/r non docto: apud doctos leges. Horatius. Claudianus. Terentius. Teren. Idem. Esaias. Quintilianus.

¶ Regentia genitiuum.

Sũ substãt ẋbũ cũ dict laudi vel dedecus sig̃nãs.

Sum post se genitum casum vocis comitantis,
Quæ possessorem signat iungi rogitabit.

Quattuor modi loquendi. Grāmaticalis. Oratorius. Historicus. Poeticus.

Si laudem aut dedecus signet genitum sibi poscit
Vel sextum qui crebrior est magis atq; venustus,
Historicus sexto dat possessum atq; poeta:
Et possessori nonnunq̄ mobile iungit.
Possessum & genito ponit quandoq; poeta
Et possessori nonnunq̄ mobile iungit.

¶ Hoc ꝟbū sum/es/fui regit gtīm casum dictiōis sig̃ntis possessorē. vt dñi ē terra. Quod si laudē aut dedecus significet regit gtīm vel abltīm indifferenter: sed frequētius ⁊ venustius abltīm. Teren. Nullius consilij sum. Salu. Lucius Catilina nobili genere fuit. Historiographi ⁊ poete dictionē laudem aut dedecus significantem in ablatiuo aliquando ponūt ⁊ adiectiuū laudis aut dedecus cū possessore adiungūt vt ille est clarus ingenio: ⁊ aliq̄n poeta ponit rem possessam in gtō ⁊ adiectiuū cum possessore cōnectit. vt ille est prestās animi. Teren. Ut falsus animi es. ⁊ mille alia grecorum more que ablatiuo carent.

Terentius. Salustius.

Quarto vel genito structum dicit misereri
Seruius: at genito, aut terno sentit Diomedes.
Sed soli genito iungunt plærumq; latini.
Rerum dumtaxat satago poscit genitiuum.

¶ Misereor/er is (vt asserit Diomedes) regit gtīm vel dtīm (vt inq̄t Seruius) regit gtīm vel actīm: sed ꝓ tritiori latinoꝝ vsu cū gtō solo ꝓstruitur. Virg. Nil nostri miserere. Idem. Miserere laboꝝ tantorū. ¶ Satago qō sig̃t anxius res curo/regit gtīm huius nominis rerū tantū. Teren. Hic clima satagit rerum suarum.

Misereor cum gtō ⁊ rariꝰ dtō

Quartum vult miseror, genitū aut ternū misereſco.

¶ Miseror / aris. semper regit actīm. Cesar in cō. Cū familiaribus cōmune malū miserabantur. Misereſco/is. a miseror idem significans regit sicut miseror gtīm rarius dtīm. Statius. j. thebaidos. Et generis misereſce tui. Boetius. iiij. de conso. Dilige iure bonos ⁊ misereſce malis.

Cesar. Statius. Boetius.

Cū gtō/actō vl' abltō sine ꝓpō-ne ꝓstruūt obliuiſcor remiſcor egeo indigeo.

Obliuiſcor eget sic indiget ac reminiſcor
Exposcunt genitū quartū aut sextum sibi iungi
Rarius ascisCunt egeo indigeo sibi quartum.

¶ Obliuiſcor/reminiſcor/egeo/et indigeo regūt gtīm/actīm vel abltīm. Egeo tamen et indigeo rarius actīm regūt. Diomedes. Reminiſcor facti/factū et facto. Teren. Ita sum oblitus mei. Virg. Pomaq̄ degenerant succis oblita priores. Cicero. Ut tuis inimicitijs suſcipiendis obliuiſcetur. Salustius. Alterū alterius auxilij eget. Bellius. Virg. Bellius noctū atticarū. Multa egeo. Virgilius. Nec tali auxilio/nec defensoribus istis Tempus eget.

Diomedes. Teren. Virgi. Cicero. Salu. Belliꝰ. Virg.

Memini recordor.

Depoſcunt genitum, aut quartum, memini atq; recordor
Interdum sextum: de, præpoſito præeunte.

¶ Memini ⁊ recordor/regūt gtīm ⁊ actīm. Authoritate Terentij. Facīs vt huiꝰ rei memineris. Virg. Numeros memini si verba tenerem. Hieron ỹ. in Ezechiele. Oim iniquitatū eius nō recordabor amplius. Virg. Sirite audita recordor. Aliq̄n ablatiuū de prepōne precunte. Cice. ꝓ Lu. Flacco. De vi/de manu/de armis meminerit is. i. recordemini. Idē pro plancio. De illis recorder.

Terentius. Virgilius. Hieronymus. Virgilius. Cicero.

Sed memoro signans memini poscit genitiuum
Aut ablatiuū præiunct o præpoſito de.

¶ Memini sig̃ns idē quod memoro vel mentionē facio/regit gtīm vel abltīm. Quintilianus. Neq̄ oino huius rei meminit poeta. Idē. De quibus multi memineruṫ.

Quintilianus.

In mentem venit genitũ, aut cum de ſibi ſextum
Iungi vult, recolo quartum: raro genitumq;
Poſtulat & memoror genitũ aut quartum ſibi iungi.

¶ In mentẽ venit/iungitur aliqñ cũ gtõ. q̃ gtũs regit a ntõ ſubaudito/memoria: vt ſi dicã. In mentẽ venit mihi ei⁹ tpis. ſenſus eſt. In mentẽ venit mihi memoria vel recordatio ei⁹ tpis. Cice. actiõe. iij. in Uerrẽ. Uobis totius triennij venit i mentẽ. Idẽ in. v. de finibus. Platonis venit in mentẽ. Idẽ p Sylla. Quũ matronarũ ⁊ virginũ veniebat in mentẽ. Rariſſime aliter loq̃tur Cicero. ¶ Recolo p reputo/repeto/medito/⁊ mẽte tracto. regit actiñ. Hiero in plo para. Si q̃s in hac interp̃tatiõe voluerit aliquid rep̃hendere: interroget hebreos: ſuã conſciẽtiã recolat. Cum gtõ aũ Gregorij tm̃ legit. Quũ potis vite recolo. Memoror/aris. deponẽs regit gtm̃. Cice. actiõe iiij. in Cati. Sui oblitus alij memorẽt. p aliis gtõ. Hiero. Memorabor iuſtitie tue ſolius. Idem. Memorari teſtamẽti ſui ſcti (q̃uis Ualla neget) Cum gtõ. Auguſtinus. Memoraberis dñi dei tui. Regit etiã actiñ. Hiero. in Salomone. Memorare nouiſſima/⁊ in eternũ nõ peccabis. Dicitur et memoro/as. actiuũ.

Cicero.
Idem.
Hieronymus.
Gregorius.
Cicero
Hieronymus.
Idem.
Auguſtinus.
Hieronymus

¶ De conſtructione datiui.

Acquiſitiue verbum vult omne locatum
Cui quid fit ſiue eſt, acquirentis ſibi ternũ
Actiue ſignans acquiſiti quoq; quartum.
Et quartum ad præeunte vel in, vice terni aliquando
Vltra acquirentis ternũ depoſtulat altrũ
Quorſum ſignantis vocis quandoq; venuſte
Vel quartum ad præeunte vel in vice terni aliquando.

Dobbis acq̃ſitiuis cũ dtõ vel accuſatiuo cuz ad vel in.

¶ Oñe ꝟbũ acquiſitiue poſitũ regit dtm̃ caſum dictionis acquirẽtis. cui aliq̃d fit/ſiue eſt. Preterea oñe verbũ actiue ſigñs/regit actiñ rei acquiſite. Ut ſi dicam. Do tibi pecuniã. tibi eſt dictio acquirẽs. pecuniã eſt res acq̃ſita. Et in loco datiui acq̃rentis regit interdũ actiñ intercedẽte hac prepõne ad vel in. vt Molitur mihi vel in me inſidias. Teren. Nonne ad ſenẽ aliquã fabricã fingit. Idẽ. Edico ne vim facias in illã. Idẽ. Quã iniqui ſunt patres. in adoleſcẽtes iudices. Cicero ad Appij Claudij ſenectutẽ accedit vt cecus naſceretur. Ultra etiã dtm̃ caſum acq̃rentis et actiñ acquiſiti: ꝟbũ acq̃ſitiuũ regit alterũ dtm̃ dictionis ſigñtis quorſum. vt ſi dicã. Do tibi equũ. forte ẽras quorſum: reſpondeo dono. Teren. in eunucho. Hanc mihi dono dedit. Idẽ. Tu id laudi tibi ducis. Cice. Neq; negligentie mihi aſcribas velim. Et aliqñ in loco illius dti ſigñtis quorſum regit actiñ intercedente hac p̃pone ad vel in. Teren. in an. Ad hec mala hoc mihi accedit. i. additur. Cice. Ad illã optimã ⁊ p̃darã p̃dã/velut cumulus accedit Sexti Roſcij damnatio. Teren. Se cõmendauit patri in clientelã. Exempla dictionis ſigñtis/cui aliquid eſt. Cice. in epliis. Cura/vt intelligat hanc noſtrã cõmendationẽ magno ſibi fore adiumento.

Teren.
Idem.
Cicero.
Teren.
Cicero.
Terentius.
Cicero.

Sum ſic conſimiles caſus nectentia verba
Supra acquirentis ternũ caſum ſibi nexum
In ternum mutent, vltra ad quid ſignificantis
Depoſcunt altrũ ternũ, aut quartum ad præeunte.

De triplici datiuo.

¶ hoc ꝟbũ ſum ſi/iter ꝟba ſi/es caſus cõnectentia ſupra dtm̃ acquirẽtis poſſunt interdũ mutare caſum poſt ſe cõnexũ in dtm̃. Terẽ. mihi ſoli ridiculo fuit. fiat tibi voluptati. effectus ſum multis admirationi. dom⁹ mea patet tibi hoſpitio. aſto tibi p̃ſidio. natus ſum mũdo ludibrio. Preterea aliqñ venuſte poſtulãt aliũ dtm̃ dictionis ſigñtis ad quid. vel actiñ cũ hac p̃pone ad. vt ſum tibi vtilitati familie curãde vel ad familiã curandã. Teren. Uideo omnia ſigna huic eſſe ad ſalutẽ. Idem. Aliquos aduocabo amicos q̃ mihi ad hãc rem adſint. Idem. Opus eſt vroti pluſcula

Terentius.
Teren.
Idem.

ſuppellectile ad nuptias hoc fit mihi cõmodo morbo leuando / vel ad morbũ leuandum. Aſto tibi p̃ſidio inimicis expugnandis/vel ad inimicos expugnandos.⁊ hoc modo poſſunt verba cum triplici datiuo conſtrui.

Sum pro habeo poſitũ.

Sum pro habeo poſitum poſſeſſoris ſibi ternũ
Poſtulat,atq; rei poſſeſſæ vult ſibi rectum
Infinitiuus ſibi ni quando modus obſtat.

¶ Hoc verbũ ſum interdũ pro hoc v̄bo habeo es ponitur:⁊ tunc poſſeſſor in dtõ ponetur.⁊ res poſſeſſa in ntõ:niſi per infinitiuũ impediatur. Virgi. Eſt mihi nãq; domi pater.i.habeo patrẽ. Niſi infinitiuus obſtet/tũc ntiſ ponetur in actõ.vt nõ dubito fautores eſſe tibi.i.te habere fautores.

Signtia congruere / occurrere / iubere/ auxiliari / inſiſtere / familiari.

Poſt ſe depoſcit verbum quandoq; datiuum
Signans congruere aut occurrere ſiue iubere
Auxilium ferre,aut inſiſtere vel famulari
Cum paribus ſenſu iubeo poſcit ſibi quartum.
Sed rogitant quartum leuo cum iuuo ſic ſua nata.

¶ Dtm̃ regũt verba quecũq; ſignti cõgruere.vt cõgruo/conſentio /aſſentio/ cõnio/arrideo/applaudo/aſſentior/aſſentor/adulor/blandior. Siliter ſignti occurrere.vt occurro/occurſo/obuio/obuenio/interuenio/euenio/inuenio. et oia v̄ba cũ obuiam tũcta.vt eo/prodeo/exeo/venio/redeo/procedo/curro/occurro/equito/progredior/egredior obuiam tibi. ¶ Inſup ſignti iubere.vt iubeo/impero /mando/ p̃cipio/edico:q̃ etiã actm̃ regũt. ¶ Itẽ ſignti auxiliũ ferre.vt ſubuenio/ſuccurro/ ſuppeto/ſuppetias fero/auxiliũ vel opẽ fero/auxilior/opitulor/patrocinor/ adminiculor/adſum/preſto ſum/p̃ſidio ſum. et(vt vult Perottus),pficio. Sed leuo ⁊ iuuo cũ ſuis compoſitis regũt actm̃. vt leuo/iuuo/alleuo/ſubleuo/eleuo/releuo/adiuuo/ coadiuuo/adiuto/coadiuto pauperẽ. ¶ Dtm̃ etiã regũt ſignti inſiſtere:vt inſiſto/ incũbo/infundo/vaco/intẽto/intẽdo/inuigilo/inhereo/inhio/indulgeo/inſto/aſto aſiſto/ſubſto/ſubſiſto/operam do/animum applico vel adiungo/innitor. Preterea ſignti famulari.vt ſeruio/deſeruio/ſubſeruio/miniſtro/adminiſtro/ſubminiſtro/ ſuggero/ſubiicio/milito/famulor/ancillor/anniciniculor/cũ id genus aliis.

Perottus.

Ternum vel quartum ſibi ſubiungi rogitabunt.
Hęc moderor,medicor,comitor,medeor vel adulor.

Sulpitius.
Aſcenſius.
Virgilius.
Lactantius.
Terentius.
Virgilius.
Idem.
Hieronymus.
Saluſtius.
Cicero.
Suetonius.
Cicero.
Plinius.
Ouidius.
Tacitus.
Cicero.
Valerius.
Cicero. Lucre.
Plini. Cicero.

¶ Hec v̄ba moderor/medicor/comitor/medeor/et adulor. tam Sulpitio q̃ Aſcenſio teſtibus regũt indifferẽter actm̃ vel dtm̃.ſi qua ſunt iis ſignificatione cõformia regũt dtm̃ ⁊ actm̃. Virg. Sentibus medicantur anhelis. Lactan.li.vij. Iniquitatũ medere vulneribus. Teren. Quas quũ res aduerſe ſint minus mederi poſſis. Virg. xi. Sed non dardanie medicari aſpicis ictum Eualuit. Dicitur etiã medico/as. Idem geor. Semina vidi equidem multos medicare ſerentes. Hieron y. in Hieremia dixit. Quid medebitur tui.qũ rarũ eſt/⁊ vix imitandũ teſte Liuiuita. Salu. Cuius libido gentibus moderatur. Cicer. pro M. Cc. Pudor tuus moderatur orationi mee. Sueto. in augu. Nec ſucceſſum victorie moderatus eſt. Cicero pro Ballo. Neq; eſſe cõſtantiã puto:ſententiã aliquã/ tãq; aliqs nauigiũ/atq; ex reipu. tempeſtate moderari:lectũ eſt. modero/as. ¶ Comitor cõe eſt.vt comitor te/et abs te. Plin. Quicũq; eũ comitati fuerãt. Legit etiã comeo/as. actiuũ. Ouid. ij. de põto. Quempia nobiſcũ proles comitauit euntẽ. ¶ Adulor. Tacit⁹. Tigilinũ adulatus eſt. Inuẽtũ eſt adulo/as. Cice. li. ij. tuſcu. Adulauit ſanguinẽ poſuit. hoc eſt lambit vel ebibit. Vale. mari. Si dionyſiũ nõ adulares/iſta nõ eſſes. Hinc paſſiuũ adulor aris qs̃ raro legitur. Cice. j. offi. Nec adulari nos ſinamus. Lucretius. Longe alio pacto gannitu vocis adulant. Plinius. Libro nouitas lenocinetur .i. blandiatur. Cicero. Tibi ſeruiet:tibi lenocinabitur. cũ id genus aliis.

Vult ternum verbum ſuadere placere fauere
Et parere notans,ſimul iis contraria ſenſu.

Dtiũ casum regũt ẏba quecũq; sign̄tia suadere: vt suadeo/subsuadeo/ꝑsuadeo/dissuadeo/cõsulo. Siliter sign̄tia placere: vt placeo/morẽ gero/inseruio/satisfacio gratumfacio/gratificor/obsequor/glorior: ⁊ his contraria: vt displiceo/succenseo/irascor: quod etiã abltiũ (cum preiuncto) postulat. Similiter sign̄tia fauere: vt faueo/aspiro/annuo/innuo/ꝑquiisco/amicor/suffragor: ⁊ iis ꝓtraria: vt noceo/officio/incommodo/impropero/inuideo/inimicor/iniurior/minor/minitor/refragor/ludificor/ẏba dare. Siliter sign̄tia parere: vt pareo/obedio/obtẽpero/acquiesco/auscultor/⁊ audio qñ pro obedio sumuntur. Et iis sensu ꝓtraria: vt resisto/resto/obsisto/obsto/repugno/illudo/insulto/oppono/obiicio/aduersor/obuersor/reluctor/obluctor/obnitor/renitor/insidior. cum id genus aliis.

sign̄tia suadere/placere/fauere/parere.

Offendo & lædo post se quartum rogitabunt
Vult stomachor sextum cum præpositio præeunte
Et sic irascor, quod vult quandoq; datiuũ.

stomachor/irascor cũ dtõ vel abltõ prepõne adiuncta.

¶Offendo ⁊ ledo accusatiuũ postulãt: vt offendi vel lesi pedem. Stomachor poscit ablatiuum cum prepositione cum preeunte. Teren. Id quidẽ mecũ stomachabar. Irascor regit ablatiuũ cum prepositione vel datiuũ: vt irascor tecũ vel tibi. Plau. Non amabo irasci amphitryo Sosie. Liuius. xxxiiij. Ne vicem nostrã irascaris. subauditur propter vicem.

Terentius. Plautus. Liuius.

Cum quibus est iunctũ con poscunt plęraq; verba
Ternũ vel sextum cum præposito præeunte
Hos vltra quartum quæ sunt actiua reposcunt.

Uerba cõiũcta cũ con dtiũ vel ablatiuũ cum preeunte.

¶Uerba pleraq; composita cum prepositione con: datiuũ vel ablatiuũ cũ hac prepositione cum postulant: vt congruo tibi vel tecum / consentio tibi vel tecum / congredior hosti vel cum hoste: et ea que actiua sunt vltra hanc constructionem regũt accusatiuũ: vt comparo homero vel cum homero Uirgiliũ. Sed crebrius cum ablatiuo preeunte cũ construuntur.

In citra motum verbis coniuncta quibusdam.
Nunc ternũ poscunt, sextum nunc in peæeunte
Cum motu poscunt ternum aut quartũ in præeunte
Et sine præposito cum quarto lectum aliquando.

Uerba cõiũcta cũ ꝓpõne in datiuũ vel abltiũ preeunte in postulant.

¶Quedã verba cõposita cũ hac prepõne in/citra motũ nunc cũ dtõ nunc cũ abltõ hac prepõne in preeunte cõstruũtur: vt infixit hastã pectori vel in pectore. Iniscio hunc scrupulũ/vt in hunc. Insulto naui/vel in nauem. Immitto ori vel in os. Timor inuasit animo/vel in animũ. Columel. Oliue sicut matri inherent. Cice. iij. de nat. deor. In vitio inhereseet. Et aliquãdo licet raro ⁊ poetice cum actõ sine prepositione. Apu. in. vij. Longe petores inhestimus laqueos.

Columella. Cicero. Apuleius.

Verba ad certamen spectantia iungito sexto
Cum sibi præiuncto, at terno hec dat sæpe poeta.

Uerba certare sign̄tia regunt abltiũ cũ ꝓpõne cum: et sepe datiuum.

¶Uerba ad certamen pertinentia regũt abltiũ cũ hac prepositiõe cum. vt certabo tecũ. Poete tñ hmõi verba dtõ sepe adiciunt. Uirgil. Placido ne etiam pugnabis amori. Idem. Impar cõgressus Achilli. Idem. Dic mecũ quo pignore certes.

Uirgilius.

Omne petit neutrum signaus excellere ternum
Vel quartum & sextum sine præposito præeunte.

Uerba excellere sign̄tia dtiũ vel actiũ/⁊ ablatiuũ cũ prepositione.

¶Omne verbum neutrum significans excellere. vt Antecello/antecedo/anteeo/anteslo. ⁊c. regunt datiuũ ⁊ actiũ et ablatiuũ sine prepositione. vt antecello tibi vel te viribus. Cicero pro Cornelio. Qui eloquẽtia ceteris antecellis. Suetonius in augusto. Magnificẽtia oẽs anteresset. Plautus, in aulu. Uirtus omnib⁹ rebus anteit. Tacitus. Nobilitate ceteros anteiret. Apule. lib. iiij. Robore ceteros anteslabat.

Cicero. Suetonius. Plau. Tac⁹.

Apuleus. Idem. Animi robore ceteris anteſtaret.

Dominor cum dtō/ actō / ſiue abltō cū ꝑpōne

Expoſcit dominor ternum aut quartum: præeunte
Nunc in, nunc inter. vel ſextum cum in ſibi iuncto.
Cum genito legitur dominor ſimul auxiliari.

Virgilius. ¶ Dominor/aris. regit aliqñ dtīm. Virgil. Victis dominabitur argis. aliqñ actīm ꝑcunte hac ꝑpōne in/vel inter. Ouid. Et qō dñari in cetera poſſit natus homo. Virg. Inter nitentia culta Infelix lolium/et ſteriles dñantur auene. Aliquando abltīm ꝑcunte hac ꝑpōne in. Saluſtius. Fortuna in oīm re dominatur. Legitur in ſacris. dominor cum gtō. Hyero. li. ecclesiaſtici. Dominatus eſt beſtiarum. Idem in Eſaia. In die ſalutis auxiliatus ſum tui.

Ouidius.
Virgilius.
Saluſtius.
Hieronymus.
Idem.

Acquirentis ternum, acquiſiti quoq; quartum
Actiuum impertit poſcit, quartumq; aliquando
Acquirentis & acquiſiti vult ſibi ſextum
Deponens & in or ſtructuram poſcit eandem.

Impertio. Terentius. Impertior. ¶ Impertio actiuū/regit dtīm acquirentis: & actīm acquiſiti. vt impertio tibi nummos/& aliqñ regit actīm acquirētis: & abltīm acquiſiti. Teren. Sūma ſalute ſuū parmenonē impertit gnato. Impertior aūt deponēs codē modo cōſtruitur.

¶ De conſtructione accuſatiui.

De actiuorum conſtructione.

Verbum omne actiuum præ ſe depoſcit agentem.
Rectum vel quintum, & poſt ſe quartum patientem.

¶ Omne verbum actiuū regit ante ſe nominatiuū vel vocatiuū agentem: & poſt ſe actīm patientem: vt ego lego Virgilium.

Pulcre interdico ternum ſextumq; repoſcit
Cum terno & quarto legitur iunctūq; aliquando
Rarius & q̄is quartum & ſextum ſibi iungit
Obſto quum ſignat, quartum poſcit ſibi ſolum.

¶ Interdico quadruplicem habet conſtructionem. Primo elegantiſſime & frequentiſſime regit dtīm cū abltō. vt interdico tibi domo mea. Sueton. in auguſto. Alteri ob ingratum & maliuolū animū domo & prouincijs interdixit. Sic imperſonaliter recte dicimus. Plini. li. iiij. Quibus aqua & igni interdictū eſt. Secūdo regit accuſatiuū cum dtō: vt interdico tibi libros meos. Sueto. in domiti. Interdixit hiſtrionibus ſcenam. Liuius. xxxiiij. Feminis dumtaxat vſum purpure interdicemus. Iuſtinus li. v. Cui paulo ante omnē humanā opē interdixerant. Seneca li. epſarū lxvij. Interdices mihi inſpectionē rerū nature. Ouid. meta. vj. Cui quondam regia ꝓuinr orbē interdixit. Idē. Si iubes ceſar ſtatim illi domū meā interdicā. Tertio (qō rariſſimū eſt) inuenitur actīm cum abltō habere. Ceſar li. j. de bello gal. Omni gallia romanos interdixiſſet. Quarto interdico pro obſto regit vnicū datiuū. Cicero. iiij. in Verrē. Pater improbus/cui nemo interdicere poſſit. i. obſtare. Notandum eſt diligenter verbum tam elegans.

Suetonius.
Plinius.
Liuius.
Suetonius.
Liuius.
Iuſtinus.
Seneca.
Ouidius.
Idem.
Ceſar.
Cicero.

Inuideo ternum poſcit, poſt hunc quoq; quartum
Interdum ſextum cum vel ſine præpoſitiuo
Iunxit & antiquus Plautus terno genitiuum.

Marcialis. ¶ Inuideo quattuor modis cōſtructū legitur. Primo cū dtō ſolo. Marci. Omnibus inuideas inuide nemo tibi. Secō dtīm cum actō. vt inuideo tibi felicitatem: duntaxat. cē. Quintilianus videtur hanc cōſtructionē vt nimis antiquā damnare: verū quū apud latiniſſimos frequentiſſime legatur: & ornate quidē. recte imitandū.

Quintilianus.

Seruius. teſte Seruio. in illud eneid. vij. Effeta ſenectus/inuidet imperiū. Idem alibi. Li-

ber pampineas inuidit collib⁹ vmbras. Cice. Optimã nobis naturã inuidisse videantur. Plini. Necꝙ ego (vt multi) inuideo alijs bonũ quo ipse careo. Apu. Mihi fortuna diuitias inuidet. Liui. li. ij. Non inuiderũt laudes suas mulierib⁹ viri Romani. Tertio dtñ cũ ablõ intercedẽte ꝓpõne de vel in. Cicero pro Lucio Flacco. purpurã tyriã in qua tibi inuideo. rarus tamẽ loquẽdi modus. Quarto Plautus ille antiquus quo nemo verborũ licentia (authore Valla) lenocinantior, dtõ gentiuũ adiũgit dicẽs in mustel. Ne eor̃ quisꝙ inuiderit cõmodi. qui loquẽdi modus a nobis fugiendus. tanꝙ a scopulo si Phauorino pho. apud Gelliũ credimus.

Cicero. Plinius. Apuleius. Liuius. Cicero. Plautus. Gellius.

Ad quinos sensus quæ spectant omnia verba
Quæq; timere notant simul hæc intelligo sentit
Exposcunt rectum aut quintum præ se patientis
Et post se quartum deposcunt vocis agentis.

¶Uerba ad quinq; sensus pertinentia: vt audio/video/gusto/olfacio/tango. et significantia timere: vt timeo/metuo/paueo/formido/horreo/horresco. Similiter hec verba intelligo/sentio. postulant ante se nominatiuũ vel vocatiuũ patientem: et post se accusatiuum agentem.

Passiua asciscunt rectum casum patientem
Præ se vel quintum post se poscunt & agentem
Sextum præposito sibi iuncto siue datiuum.

¶De passiorũ ꝓstructione.

¶Omnia verba passiua regũt ante se ntñ vel vctñ patientẽ: et post se ablñ cum prepositione vel datiuũ agentem: vt tu amaris a me vel mihi: idem est quod ego amo te. Et hoc modo licet mutare actiuam cõstructionem in passiuam per omnes modos ⁊ tempora: ⁊ econuerso.

Passiua exposcunt vltra patientem & agentem
Quos actiua regunt omnes iungi sibi casus.

¶Uerba passiua vltra agentem ⁊ patientem regunt omnes casus suorũ actiuorũ: vt littere dantur a me vel mihi tibi ad patrẽ. hoc est do tibi litteras ad patrem.

Hæc vapulo veneo fio rectum patientis
Deposcunt sextum cum præposito vel agentis.

¶De neutropassiuis.

¶Hec neutropassiua: vapulo/veneo/fio. construuntur cum nominatiuo casu patientis et ablatiuo agentis cum prepositione a vel ab preeunte. vt vapulo a preceptore. Quintilianus libro. ix. An ab reo fustibus vapulasset. Et alibi. Fabricius respondit se eiue spoliari malle/ꝙ ab hoste venire. i. vendi. Hieron⁹. A domino factum est illud.

Quintilianus. Hieronymus.

Exulo deposcit rectum casum patientis
Atq; loci sextum cum vel sine præpositiuo.

¶Quum Priscianus ⁊ alij plures non ꝓbent recte dici. Exulo a principe. Et precipue/quum nulla occurrunt testimonia. Que apud probos legimus producere non veremur. Inuenimus Exulo cõstructum cũ ntõ casu patientis et ablõ nois signtis locũ: aliquando cũ prepositione/aliqñ sine. Macrobius libro saturn. aliũ. vij. cap. j. Si propter hoc a conuiuijs exulabit philosophia. procul hinc facessant et alumne eius. Honestatẽ dico ⁊ modestiam/nec minus cum sobrietate pietatem. Teren. in Eunu. Domo exulo. Exulo dicitur quasi ex loco eo.

Macrobius. Terentius.

Nubo maris poscit ternum, & rectum muliebris.
Infinitiuus ni quando sibi modus obstet
Inq; loco terni sextum lego cum præeunte.

Nubo.

¶ Hoc verbū nubo/is. postulat dtīm viri: ⁊ ntīm mulieris: nisi hoc verbū nubo fuerit infinitiui modutūc enim mulier in actō ponetur. Teren. in An. Atebāt hodie filiā meā nubere tuo nato. Et loco datiui nonnunq; construitur cū abltō prepositione cū preeunte. Teren. Natam inueni nuptam cum filio tuo. ¶ Nubor passiue olim. in sacris. In celo neq; nubent neq; nubentur.

Terentius.

Terentius.

Videor,

Quum videor signat puto ternum semper agentem
Postulat et rectum patientem, quandoq; cernor
Structuram semper, passiui more reposcit.

¶ Qñ hoc verbū videor sigt idē qō puto/as. postulat semper dtīm agentē: et nominatiuū patientē: vt ego puto hanc vitā acerbā. quod p videor sic dici potest. acerba mihi videtur hec vita. Sed quando significat idē qō cernor vel aspicior more passiui construitur: vt abs te vel tibi videor. i. cernor vel aspicior.

Pro vario sensu communia singula verba
Structuram actiuam sic passiuamq; reposcunt.

¶ Uerba oia cōmunia p varietate significationis/nunc actiuā/nunc vero passiuā constructionē sequuntur. vt ego criminor te/vel a me/vel mihi tu criminaris.

Includunt sensum passiuum neutra venuste
Motum quæ signant, sic deponentia verba
Tempore præterito, reliquis ab eo quoq; ductis.

¶ Uerba neutra ⁊ deponentia motū significantia/includūt passiuā significationē in preterito pfecto tēpore. et alijs tēporibus ab eo formatis. Uirgi. Uenit summa dies. Teren. hinc profectus est/menses tres abest.

Uirgilius.

Terentius.

Transitiua sibi deposcunt omnia verba
Vltra acquirentem ternum quartū quoq; vocis
Illius. verbi in quam actus transire notatur
Ternis personis passiuentur quoq; neutra.

¶ Omnia verba transitiua/siue actiua/siue neutra/deponētia/vel cōmunia: regunt vltra dtīm acq̄rentē etiā actīm illius dictionis in quā trāsit actus ꝟbi: q̄ etiā potest esse ntūs casus ꝟbo passiuo: vt orauit tibi veniā. Uirgi. En quis cōseui nunc agros. Conor tibi insideas. interptor tibi Uirgiliū. Et ea q̄ neutra sunt possunt passiuari in tertijs personis. vt aratur/arantur. bibitur/bibuntur.

Uirgilius.

Interdum poscunt quartum sibi neutra soluta
Vi alterius verbi intellecti, aut præpositiue,
Qutrtus in aduerbium, vel quando sit resolutus,
Siue figurate vetitat quod sermo solutus.

¶ Uerba neutra quattuor modis actīm regit. Primo mō per subsidiū alterius ꝟbi intellecti. Uirg. Formosum pastor Corydon ardebat Alexim. hoc est ardēter amabat. Secō mō p ꝓpōnē itellectā: vt cōmissa pauesco. i. ꝓpter cōmissa. Tertio modo p mutationē acti in aduerbiū. Juuen. Que curijs simulant et bacchanalia viuunt. hoc est bacchanaliter. Quarto modo p figurā Synecdochen. vt doleo caput. Quē loquendi modū orator refugit in soluta oratione. Nā dicendū est caput dolet.

Uirgilius.

Juuenalis.

Exposcunt quartum conformis significati
Cuncta sibi (q̄uis neutralia) plæraq; verba.

¶ Omnia ferme verba (q̄uis neutralia sint) possunt regere actīm casum conformis significati. vt apud Boetiū. Hunc cōtinuū ludū ludimus. Idem. Magnū quidē certamen certauimus. Ille grauē seruit seruitutē: qui animū vitijs seruū habet. Hec Ascensius/Augustinus Dathus.

Boetius.

Idem.

Postulo posco peto doceo rogo flagito celo
Exuo cum vestit monet induo calceo cingo
Erudit atq; precor percontor & exigo iunge
Obsecrat obtestor cum exoro interrogat oro
Hortor cum natis geminos poscunt sibi quartos.

¶ Hec verba postulo/posco/cum aliis supra memoratis duplicem accusatiuum regere possunt. vt postulo te veniã. Tullius hoc te obsecrat. Virg. vj. Pacem te poscimus omnes. In sacris ii. regũ. Dedit mihi petitionem quã postulauit eum. Plaut⁹. Quã tum virginẽ a me reposcis. In sacris. Si filius petierit patrem suum omnia. Statius. Stati. x. Et que te leges preceptaq; fortia belli. Erudij genitrix. Ouidius. Hortatur q; sequi damnosaq; erudit artes. Lucañ. Dure etiã voces hoc te fortuna precatur. Plautus in pseu. Sunt que te volumus percontari. Cicero. j. de legib⁹. Te veritatẽ exigãt. Idem in prima cõtra Catili. Quid te tamdudum hortor. Virgilius. Scriptura. Plautus. Statius. Ouidius. Lucanus. Plautus. Cicero.

Quæ rogitare notant crebro magis atq; venuste
Exposcunt quartum rogitati, illius & vnde
Deposcis quicq̃ sextum cum præpositiuo.

¶ Uerba que rogitare significant vsitatius & venustius regunt actiũ rei rogitate: & abltiũ cũ prepositione illius rei vnde rogitatur aliquid: vt postulo veniam abs te. Cicero. pro mure. Eadem precor a dijs immortalibus.

Verbum ornare notans vel denudare requirit
Ornati quartum per quam pulcre, atq; rei qua
Ornatur quicq̃ sextum quandoq; datiuum.

¶ Uerba significantia ornare vel exuere regunt accusatiuũ rei ornate: et ablatiuũ sine prepositione illius rei qua ornatur aliquid: vt orno domum floribus/ vestio te purpurã/induo me bysso/cingo me gladio/ calceo pedes cothurnis / velo vel tego domum latere calamis vel stramine/sterno aream sirpis/exuo humerũ pallio/denudo corpus vestibus. et aliquando datiuum. Ouidius metamor. Flumina q; cbliquis cinxit de ciuita ripis. Idem. Jamdudum vincula pugnat Exuere ipse sibi. Sed poeticum. Ouidius. Idem.

Celo vult binos quartos, vel sub vice quarti
Alterius sextum cum præposito præeunte.
Personæ & ternum sibi iungi vult aliquando.

¶ Hoc verbũ celo regit aliq̃n duos actos. vt apud Terẽ. Ea ne me celet confectl filium. Aliq̃n loco alterius accusatiui regit ablatiuum cum prepositione: vt celo te de hac re: vel celo hãc rem de te. Et q̃doq; regit dtm̃ persone: vt celo tibi libriũ. Teren in phor. Si hoc celetur patri in metu sum. Aemilius pbus de vita alcibiadis. Jd Alcibiadi diutius celari non potuit. Lucan⁹. A simplis celare die. Cicc. ij. epl'arũ vij. Bassius noster de hoc me libro celauit. Teren. Aemilius pb⁹ Lucanus. Cicero.

Ternum cum quarto poscunt respondeo mitto
Adiscio scribo verbum omne loqui quoq; signans
Interdũ quartũ cũ præposito ad vice terni
Hos vltra poscunt ternũ aut quartũ ad præeunte.
Compello appello sic conuenio alloquor affor
Atq; interpello quartum solum rogitabunt.

¶ Dtm̃ & actiũ poscunt hec verba respondeo/mitto/adiscio/scribo: et omne verbũ signs loqui. vt loquor/dico/aio/memoro/ verbũ facere/verbũ pferre/efferre/narro

vt nullum verbum mihi respondit/misit/adiecit/scripsit/vel locut⁹ est. Et loco datum interdū postulāt actīn cū hac ꝓpone ad. Et vltra hanc cōstructionē possunt habere alterū dtīn vel actīn ad ꝓiuncta dictionis signtis ad ꝗd (vt superius est dictū) vt nullū verbum mihi vel ad me respōdit aut locutus est ꝓposito vel ad ꝓpositum hec tamē compello/appello/cōuenio/alloquor/affor/interpello: solū actīn regūt. vt compello/appello/cōuenio/interpello/alloquor/affor te. de confero/colloquor/confabulor/ꝛ ceteris superius dictū est.

Vult auferre notans verbum ablati sibi quartum
Illius & quicꝫ de quo aufertur quoq; ternum
Pro terno interdum sextum cum præpositiuo.

¶ Uerbū signs auferre postulat actīn rei ablate/et dtīn illius vnde aufertur aliqd vt aufero/rapio/abripio/diripio/eripio/ꝓripio/surripio: adimo/demo/subduco/ subtrahō/detrahō/furor/ꝑor/ tibi vestē. Et interduz loco datiui postulat abltīn cū ꝓpone. Teren. Et crimine hoc antiphonē eripiā. Cicē. li. iij. epl'arū. Ego si in pronincia detrahere de sua fama quicꝫ cogitassem.

¶ Annotatio.

Uerba signtia priuationē cū actō et abltō sine ꝓpositione.

Cum natis priuo spolio fraudo abdicat orbo
Emungo euacuo castro frustro ex (&) inanit:
Eluit expello viduo exhæredo reposcunt
Illius abs quo priuatur quicꝫ sibi quartum,
priuati & sextum semper sine præpositiuo.
Sed legitur frustror (raro etsi) cum genitiuo
Abrogat exposcit quartū & ternū sibi solum.

¶ Hec verba priuo/spolio/fraudo. cū cōpositis. vt depriuo/subpriuo/expolio/dispolio/defraudo. Similiter abdico/orbo/abrogo/expello/viduo/exheredo. regūt actīn illi⁹ rei vnde priuatur aliqd/ꝛ abltīn sine ꝓpone illi⁹ rei qua priuatur: vt priuo te rebꝰ. Liui. Dictator se magistratu abdicauit. Terē. in Phor. Emunxi senē argento. Euacuo animā vitijs. Eriantio amphoram vino. Castro te testicalis. Frustro/vel deponēs frustror te spe. i. fraudo vel decipio te. Frustror legitur cū gtō apud Gelli. Captionis versute excogitate frustratus est. Uirgil'. Tam multis viduasset viribus vrbem. Abrogo/as actīn ꝛ dtīn regit. Cice. j. ad heren. Que res fidem abrogat oratori. i. auferet. Dicimus etiam abrogatur lex. i. infirmatur. et etiam abrogatur legi. Cice. ad Heren. Cui legi abrogatum vel derogatum sit.

Liuius.
Teren.
Gellius.
Uirgilius.
Cicero.

Cicero.

Pono fero capio cum præ post ante reposcunt
Quartum cum terno, sic actiua omnia ferme
Cum præ & sub iuncta, at soli terno dato neutra.

¶ Hec verba pono/fero/et capio cōposita cū pre/post/ aut ante: regūt actīn ꝛ dtīn vt prepono/prefero/postpono/postfero/antepono/antefero/ antecapio libertatem dimittis. Similiter actiua pleraqꝫ ola composita cū pre vel sub ꝓstruuntur vt ꝑscribo/ ꝑstituo/ꝑfinio/ꝑdico/ꝑfigo/ꝓparo. cum aliis. subigo/sublego/subtscio/suppono/substerno/subdo/subiugo. cum multis aliis. Teren. Tute his rebus finem prescripsisti pater. Idem. Cherean huic rei ꝑficimus. Idem. Et te eam subduxisti nobis. Idem. Qui hunc supposuit nobis. Neutra pleraqꝫ solum datiuū habent. vt subtrico tibi succurro tibi/subsideo tibi. ꝛc.

Uerba cōposita cū ante pre post ꝛ sub.

Teren.
Idem.

Cōmoneo admoneo poscunt quartum & genitiuum
Aut ablatiuum cum vel sine præpositiuo.

¶ Cōmoneo ꝛ admoneo/ꝓ memorē facio. triplicē habent constructionē. Primo regunt actīn ꝛ gtīn: vt admoneo te officij. Salu. admonuit aliū egestatis/aliū cupiditatis sue. Quintilianus. Grāmaticos officij sui cōmonemus. Secundo accusatiuū cum ablatiuo sine ꝓpōne. authore Mancinello. vt admoneō te officio. Tertio actīn

Quintilianus.

et abltiñ cū prepōne. Cicero. iiij. epl'arū. Putani ea de re te admonēdū. Regit etiā pro horto: dupliceꝫ actiñ sicut suum primitiuum moneo de quo superius. Teren Ridiculum est te illud me admonere. Cicero. Terentius.

Accusare notans verbum, aut damnare reposcit
Quartum accusati vel damnati & genitiuum,
Siue ablatiuum cum prępositio simul absq;
Criminis aut penæ, at sextum cum sunt sine fixis
Adiectiuorum cum vel sine præpositiuo
Exceptis tanti pluris quanti atq; minoris
Cum natis semper quæ ponentur genitiuo.
Criminis interdū quartum iungi sibi poscunt.

Uerba accusationē aut dānationem signtia cum actō ꝛ gtō aliqñ ablatiuo

¶ Uerba signtia accusare vel dānare regūt actiñ accusati/vel damnati: ꝛ gtiñ vel abltiñ cū vel sine prepōne/criminis aut pene: vt accusare hūc potes furti/furto/vl de furto. dānant hūc vniuersę pecunie/vniuersa pecunia/vel de vniuersa pecunia. Hec Ualla. Linius. Sed nequaq; tantū relictū est quante summe damnat⁹ fuerat. Sed huiusmodi verba postulant semper abltiñ cū vel sine prepōne olim adiectiuorum cū sine substantiuis ponūtur: exceptis istis. tanti/quanti/pluris/ꝛ minoris: cū compositis q̄ semp gtō (quum sunt sine substātiuis) ponūtur. vt accusare hūc potes furti vel sacrilegij/vel vtroq;/vel de vtroq;. Ambobus vel de ambob⁹: nō autē vtriusq; vel amboꝝ. Uerba sunt Ualle. Regūt aliqñ actiñ criminis. Cice. primo de ora. Nam qō inertiam accusas adolescentium. Cyce. p Sylla. Qui alterū cōiurationis accuset. Emili⁹ Probus. Accusatus hoc crimine. Selli. li. xvj. ca. iij. Timerchū de pudicitia accusaret. Ago te furti. i. accuso. Sueto. in Cesare. Tolobellā repetundarum postulauit. i. accusauit. Cice. ad heren. Arcessitur Cepio maiestatis. i. accusatur de peccato in maiestatem principis. Idem. ij. offi. Ne quē vnq; innocentē iudicio capitis arcessas. i. accuses. Teren. Si herū insimulabis auaritie male audies. Ouid. vtinam temeraria dicar Criminibus falsis insimulasse virum. Cicero. ij. ad heren. Si quisq; furti arguat. Solinus. in aliquo peccato arguit⁹. Selli. li. iiij. Notabatur impolitie. i. iniurie. Cicero. Boni ciues nulla ignominia notati. Terenti⁹. hic furti se alligat. i. obnoxium reddit. Plau in penu. Furti se astringit. i. obnoxiū facit. Hieron⁹. Qui alterū mendacij criminaris desine ipse mentiri. Cicero. Sceleris condemnat generum suum. Idem. Si iniquus es in me iudex: condemnabo eodem te crimine.

Ualla. Cicero. Aemilius pl⁹ Suetonius. Cicero. Idem. Terentius. Ouid. Cicero. Solin⁹. Selli. Cicero. Teren. Plautus. Hieronymus. Cicero. Idem.

¶ Annotatio.

¶ Etsi huiusmodi adiectiua: tanti/quāti/minoris/pluris/legūtur cōiuncta cū substātiuis in gtō. Ille gtūs tamē nō regitur a verbo spectāte ad preciū: sed a substantiuo noie/vel infinitiuo esse subaudito. vt in illo Cice. in paradoxis. Areas quasdā magni precij estimant. sensus est. estimant areas quasdā (subaudi) esse magni precij. vel sic per nomen. Aestimant areas quasdam (subaudi) esse areas magni precij Terentius. Uidetur homo quantuis precij. precij hic regitur a substātivo homo Ideo latine non dr. quanti precij emisti: sed quanti emisti: neq; intelliges in constructione precij sed sic resolues: quanti emisti. i. quanto precio. Nā latine dicitur: quanto precio emisti. minori pecunia vendi. multis nummis mercatus sum. tanto auro non vendam.

¶ Magni ꝑcij Terentius. ¶ Quantuis precij.

¶ Quāto ꝑcio.

Ad precium spectans verbum precij rogitabit
Sextum. sed demptis tantum quantū minus & plus
Cum natis (quum sunt sine fixis) quæ genitiuo
Ponentur, sed cum fixis sexto, tamen ista
Lantidem' pluris semper pone in genitiuo.

Uerba ad precū spectātia.

Carius & melius peius sic vilius emi
Posse negat dici recte per nomina Valla.

¶ Uerba ad precij pertinētia. vt emo/vēdo/consto/valeo/loco/cōduco/ꝛdo p vendo regūt ablm rei signis precij/siue precij certi sit siue incerti. his quattuor exceptis. tantū/quantū/minꝰ/ꝛplus cū suis cōpositis: vt tantus/tātilibet/tanticūq; quantuis/quantilibet/quanticūq;/que sine substātiuis in gō poni debēt. Sed cū substantiuis in ablō pter tantidē et pluris q ablō carēt. Et licet Salustius scribat pluris precij. et Terē. quātuis precij. hic tm loquēdi modus nō vsitatur apud oratores. Uirgil. Uendidit hic auro patriā. Teren. Minis viginti tu eam emisti. Ualerius. Magno vbiq; precio virtus estimatur. Teren. Redimas te captū quam queas minume. Plautus. Quanti eam emit? vili. Cicero. In licitatorē potiꝰ ponā/q illud minoris veneat. Idem. Quo ne pluris emerē. Latine dicas (authore Valla) hoc emi carius/melius/peius/vilius. nō autē carioris/melioris. ꝛc.

Salustius. Uirgilius. Terentius. Ualerius. Plautus. Idem. Ualla.

Uerba regētia gtm adiectiuorum.

Aestimo, cum pendo, facio, puto, consulo, curo
Sic habeo, duco, genitos istos sibi poscunt.
Tanti cum quanti, maioris, maximi, & æqui.
Magni, infiniti, parui, minimi, atq; minoris.
Atq; boni, multi, pluris, cum plurimi, & assis.
Et nauci, nihili, flocci: quædam quoq; sextum
Pro præeunte petunt. vt duco, est pro nihiloq;
Interdum sextum poscunt sine præpositiuo.

¶ Uerba estimandi vt estimo/existimo. ꝛc. regūt gtōs istos: tanti/quanti/magni/maioris/maximi. ꝛc. superius in versibus dicta. Boetius. iij. de conso. Quanti tu estimabis: si bonum quid sit cognouerit infiniti inquā. Clau. Terūcij facitū nihili pēdūt. Cicero. p murena. Quāti putas esse ad famā hoim. Apu. lib. j. meta. Optimi consule. i. estima vel iudica. Ouidi. in. vj. de ponto. Tu tamen hec quēso consule missa boni. i. iudica ꝛ in bonā partē accipe. Teren. Tu de me parui curas dum illi bene consulas. Hanc rem nihili duco. Apu. j. meta. Istud quidē qō polliceris equi bonīq facio. Cice. in epīs. Demōstrauit me a te plurimi fieri. Cice. v. phil. Pluris habetur. Uirg. Non assis faciunt. Catullus. Oēs vnius assis estimemus. Plautus in rudente. Minas tuas flocci non facio. Idem in Curg. Respicio vos nihili meam gratiā facere. hic nihili ꝛ flocci separantur a facio. ideo melius disiunctē cōpositē construuntur hec ꝛ alia.

Sallius. Cicero. Ualla. Boetiꝰ. Hieronymus. Ualerius. Seneca. Cicero.

Aestimo
Sallius. Cicero. Ualla. Boetiꝰ. Hieronymus. Ualerius. Seneca. Cicero.

¶ Annotatio.

¶ Quedā etiam ex iis regūt ablm horū adiectiuorū intercedente hac ppōne pro Sallius. ij. Cerno equidem nec pro nihilo est mihi federa rumpi. Cice. sepe vtitur pro nihilo duco/p nihilo habeo. i. estimo. Regūt etiā interdū ablm sine ppōne. vt estimo te magni/et magno. ꝛ recte tēste Ualla. Boetius in prologo topicorū. Paruo estimare videtur. Hiero. in leuiti. Tanto estimabitur. Ualerius lib. v. Magno vbiq; precio virtus estimatur. Seneca. Data magno estimas/accepta paruo. Sz pulerius et frequentius cum genitiuo. Cicero in aca. Alia pluris estimanda alia minoris.

¶ Cōposita a pleo fartio cū actō et ablatiuo aliqñ gtō.

Quartum cum sexto poscunt pleo fartio nata
Vel genitū, interdū sextū cum præpositiuo
Totius & sextum semper cum præpositiuo.

¶ Composita ab his verbis pleo et fartio. vt compleo/expleo/impleo/oppleo/repleo/suppletio/refertio/infertio/suffertio/ regūt actm vel ablm. Uirg. Impleui data morte vias Sal. Sylla oēs suos dimittas expleuit. Idē. Precipit primū vti veteres

Uirgilius. Salustius.

amicos muneribus repleant. Uallensis. Referti apotheca vino. et aliqñ loco ablatiui regũt gtiã. Uirg. Implentur veteres Bacchi. Interdum abltiã cum ꝓpõne de Cice. j. de ora. De nugis referti libri. Martia. Hos nisi de flaua loculos iplere moneta. Et vltra hanc cõstructionẽ regũt abltiã semp cũ ꝓpositione alicuius totiꝰ: vt implcui vrceũ de amne. de riuo. hec Ualla.

Ualla. Uirgilius. Cicero. Martialis.

¶Annotatio.

¶Uerba ipsius Valle diligenter sunt annotanda in hac ꝛ simili constructione. vt si dicam. Implcui nauem de omni genere frumenti. et Refersi apothecam de varia natura vinoꝝ. vir ausim (inquit Valla) ꝓpõnẽ hic omittere. Quia nõ est nauis repleta omni genere frumenti: sed frumẽto omnis generis. Et hoc quoties loquimur de aliquo toto/vel re generali. vt tunc semp ꝓpositione. Lactan. iiij. Et insup duodecim cophini/de residuis fragminibus impleti. Nam si dicam. impleo vrceum de amne hic significatur pars de aliquo toto auferri: non illud totũ. igitur non dices Implcui vrceum amne. sed de amne. et sic de similibus.

Valla. Lactantius.

Quæ nutrire solent. cum magnifico. beo. dito.
Informo purgo sic inficit imbuit adde
Prouoco participo cõmunico placo lacesso
Instituo in(q;)iciat simul erudit instruo muto
Oblecto palpo circumuenio locupleto.
Numero, cum dignor, quartũ & sextũ sibi poscunt.

¶Actiã ꝛ abltiã sine ꝓpositione regũt verba q̃ significant nutrire. vt alo/educo/imbuo te optimis institutis. cibo te pane. lacto te verbis. poto te aceto. satio/saturo/reficio te deliciis. Siliter hec verba magnifico te ꝓbis. Beo/dito/tespe. Informo te disciplina. inficio imbuo lanam colore. prouoco/lacesso te cõuitijs. participo te prandio. cõmunico te consilijs meis. placo numina precibus. Instituo te moribus. initio te sacris. erudio/instruo te armis. muto quadrata rotundis. oblecto me carmine: et carmen me oblectat. Palpo te munere circumuenio te dolis. locupleto te laude. Munero te pecunijs. dicitur et muneror/aris. deponens. dignor te honore. cum alijs similibus.

Herba pascis equum, pascit dicas equus herbam
Hic oculos, animum, pictura pascit inani.

¶Pasco idẽ qõ comedo. sed pascifere ad bestias. vesci ad hoies pertinet. Triplici modo cõstruitur. Primo dicimus pasco equum herba. Scõo equus pascit herbam Tertio per trãslationẽ ꝓblectare. Unde dicimus pascit oculos aspectu virginũ Uirg. Atq animũ pictura pascit inani. Teren. Oculos pascere/sectari ad ludũ: ducere ꝛ reducere Dicitur etiã pascor deponẽs eiusdem constructionis. Uirgilius. ij. Enei. miseros morsu depascitur artus.

Uirgilius. Terentius. Uirgilius.

Soluere, quæ signant vel sumere, vel remouere,
Vel cohibere, petunt post se iungi omnia verba
Quartum cum sexto cum vel sine præpositiuo.

Uerba significantia soluere remouere vel cohibere.

¶Actiã ꝛ abltiã cũ vel sine ꝓpõne regunt oia verba sigñtia soluere: vt soluo/libero redimo/eruo/expedio/euolio/eruo. ꝛc. Siliter sigñtia sumere. vt sumo/suscipio/accipio/recipio/audio/disco/intelligo/. ꝛc. Itẽ sigñtia remouere: vt semoueo/discedo/abeo/migro/emigro/recedo/separo/segrego/diuido/diuello/disiungo/dilacero/dirũpo/proficiscor. ꝛc. Et sigñtia cohibere: vt cohibeo/cõtineo/tẽpero/coerceo/cõpesco/vito/deuito/arceo/abigo. ꝛc. vt soluo captiuum vinculis/vel a vinculis.

Abstineo quartum petit illius, abstineas quod
Sextum a quo abstineas cum vel sine præpositiuo
Et vice vult sexti (quod rarius est) genitiuum.

Abstineo cum actõ et abltõ. aliqñ gtõ.

¶ Abstineo regit accusatiuũ illius rei quã abstineas/et ablatiuũ cum vel sine prepositione illius rei a qua abstineas. Et aliquando (licet rarius) loco ablatiui regit genitiuũ Cice. in epĩs. Ego qui ostreis facile abstineã:/a beta ꝛ malua deceptus sum. Idẽ. Beneficiũ est ꝙ abstinueris a nephando scelere. Horatius. Mox vbi luxit/ abstineto dixit rarum. Liuius. viij. Bellũ ab innocuo populo abstineat.

Cicero.
Idem.
Horatius.
Liuius.

Cum substantiuũ (sibi concomitante relato)
A nullo regitur, sub eodem pone soluto
Illud tunc casu, cum concomitante relato.

De quotis casu absolute positio.

¶ Quando substantiuum (concomitante relatiuo) a nulla dictione regitur/ tunc illud substantiuũ in eodem casu cũ relatiuo comitante absolute ponetur. Propheta. Uirga tua ꝛ baculus tuus ipsa me consolata sunt. Uirga est hic nominatiuus absolutus. Exemplũ de gtõ absoluto. Imperij et dignitatis fuga est eoꝝ gloria. De data tuo Uirtuti ꝛ eruditioni semper ijs fuisti deditus. De actõ. Masculũ et femineam creauit eos. De vocatiuo satis liquet. De abltõ. Pace ꝛ vnitate semp ijs delector.

Propheta.
Hieronymus.

Hieron. Omnem palmitẽ in me non ferentem fructum/ tollet eum.

¶ De constructione ablatiui.

Regẽtia ablatiuũ: interdum gtiũ. et poscunt aliqñ actiũ.

Sextum vult vescor fungor fruor & caret vtor.
Delector potior, quod vult etiam genitiuum.
Fungor cum potior quidam quarto tribuere.
Vult scateo sextum sibi iungi vel genitiuum.

¶ Ablatiuum regunt hec verba vescor/ fungor:/ cum ceteris superius dictis. Uirgi. Mensis enim vescimur inquit. potior interdũ genitiuũ sibi cõiungit. Cice. Rerum potiri volũt. Similiter hec verba fungor ꝛ potior cũ accusatiuo cõstructa reperies. Terentius. Tute illorum officia fungere. Idem. Miseriam omnẽ ego capto hic potitur gaudia. Et hoc verbum scateo regit ablatiuũ vel genitiuum. vt scatet verminibus. Gellius. Irarum muliebrium per diem perꝙ noctem scatebat. Idem lib. j. Videas quosdam scatere verbis.

Uirgilius.
Cicero.
Terentius.
Idem.
Gellius.
Idem.

¶ Annotatio.

¶ Potior significans teneo/ aut in potestatẽ habeo/ siue obtinẽo. Primo regit gtiũ. Salustius. Cui fatũ foret vrbis potiri. Cice. iiij. de ora. Noster ppĩus terrarũ omnium potitus est. Salu. in Jugur. Si eius oppidi potitus foret. Curtius. lib. iij. Asie potiturum. Idẽ in quinto. Si regionis potiri cõtigisset. Cice. j epĩarũ. Illius regni potiri Gil. xv. Uotiꝙ potitus. Libro. xliij. Huius potitus loci consul. Gelli. vj. ca. xvij. Xerxes Athenarũ potuis. ¶ Scõo abltiũ. Virg. primo Eneiõ. Egressi optata Troes potiuntur arena. Ouidius. xiij. Meta. Tuꝙ tuis armis/ nos te potiremur Achille. ¶ Tertio actiũ ꝛ tunc significat frui. Teren. Hic potitur gaudia. Gel. xiij. ca. j. Mortem per vim potita est.

Salu. Cicero.
Salu. Curtius
Idẽ. Cicero.
Gellius. Gelli.
Virgilius.
Ouidius.
Terentius.
Gellius.

¶ Noia significantia tempus aut spaciũ in ablatiuo aut accusatiuo.

Sexto ponetur signans tempus spacium ve
Nomen vel quarto quando grecos imitamur
Si non sit recti casus, aliter ve regatur:
Interdum quartus vult per, vult sextus in, aut de,
Et spacium signas quartum vult ad præeunte.
Supprimitur quartus nonnunq̃ præ genitiuo.

¶ Nomẽ sigñs tẽpus vel spaciũ si non sit nãtus casus verbo: aut aliorsum regat ponetur in abltõ: vel si grecos imitamur in actõ. authore Ualla. Uirgilius. Hic tamẽ hac mecũ poteris requiescere nocte. Idẽ. Noctes atꝙ dies patet atri ianua ditis. ¶ Exempla spacij vel distantie de abltõ. Virg. xj. Neclongis inter se passibus absunt. satis notũ de ablatiuo. Exemplũ de actõ. Cice. xv. epĩarũ. Abessemꝙ ab Aulis

Ualla.
Uirgilius.
Idem.
Uirgilius.
Cicero.

ꝓ iter vnius diei. Cesar. iij. de bel. ci. Hic locus abest a dyrrheis passuū .xxxij. millia Curti. v. Aedificia non iunt admota muris: sed fere spaciū vnius iugeris absunt. Virgili. Dic quibus in terris et eris mihi magnus Appollo Treis pateat celi spa cium non amplius vlnas. Sic cōstruuntur post adiectiua. vt hic murus est longus latus vel altus viginti pedes/vel pedibus. Cesar. Curtius. Virgilius.

¶Annotatio.

¶Nomen significās tempus aliquādo ponitur in actō cū prepositione per. Liuius in proemio. Que nostra per tot annos vidit etas. Cicero ꝓ Clu. Per multos annos quieuit. Suetonius in tybe. Cibo per quatriduum abstinuit. Cicero. viij. ad atti. Tenuisti prouinciā per decem annos. cū mille eiusmodi aliis. Aliquando ponitur in ablatiuo cum in/aut de precunte. Tacitus. Tali in tempore capessende reipu. ingreditur. Hircius de bello Gal. In sequēti nocte equites premittit. Cice. pro mure. Vigilas tu de nocte. Liuius. xxiij. Ceperunt epulari de die. Cesar de bello Gal. vij. Reliquas de media nocte proficisci imperat. Suetonius in augusto. De nocte ad occasionem aure euectus est. Cice. viij. ad atti. Obsignata epla quam de nocte daturus eram. Curtius. v. De die inibat conuiuium. Horatius. Ut iugulent homines surgunt de nocte latrones. ¶Nomen significans spacium/aliquando in accusatiuo ponitur precunte ad pro circiter. Cicer. vj. ad atti. Accepi tuas litteras ad quintū miliare. Hircius oppius de bello Hispa. Quum ad octauū miliarū ve nisset. ¶Aliquando accusatiuus ante genituū suppriimitur et subauditur. Cice. v. ad atti. Nos properabamus in castra/que aberant bidui. i. spacium bidui. Idem alibi. A quibus aberam bidui. Liuius. Cicero. Hircius. Cicero. Idem

Nomen vel verbum sextum sine præposito vult Instrumentalis, sic formalis quoq; causæ.

¶Nomina ⁊ verba regūt ablūm casum sine ꝓpositione dictionis significantis cau sam instrumētalē vel formalē. Instrumētalē. Ouidius. Sancta vomeribus per se da bat oia tellus. Virgi. Insequitur iam iamq manu tenet ⁊ premit hasta. Formalē: vt canto alta voce/recito prolatione dulci. his verbis affatur amicū. Quo ore id lo quar. Qua ratione emisti. Qua audatia id feceris. Quo infortunio id fit. Petrus nomine/pistor arte/apostulus electione. Teren. Eo pacto et gnati vitā/et consiliū meū cognosces. Idem. Hoc dani factū est consiliis et dolis. cū mille aliis. Virgili⁹. Raptatus bigis: vt quondam aterq cruento puluere. Ouidius. Anxia luce gemit. lentaq miserrima tabe. Linquitur vt glacies incerto saucia sole. Ouidius. Virgilius. Ouidius. Idem. ¶Causa instru mentalis ⁊ for malis ponēt in ablō sine ꝓpōe

¶Annotatio.

¶Causa instrumētalis dr: vt video oculis: quia hic ablūs oculis/est instrumentū et causa videndi. Ludo alea. hic ablatiuus alea est instrumentū et causa ludendi sine qua ludus ille nō exercetur. Causa formalis dr: quia ostendit formam ⁊ formā eius causam alicuius rei. vt quū dicā. Aspitio te hilari fronte. hic ablūs fronte cū adiectiuo hilari ostendit formā ⁊ modū aspiciendi te. Intueor te totis oculis. ⁊c. et respondit questionem quomodo.

Mobile vel verbum sextum causæ efficientis Vult sine præposito, aut sextum cū præpositiuo Interdum quartum per ob aut propter sibi iuncto.

¶Nomina adiectiua ⁊ ꝑba dictionis signtis causam efficientē ablūm sine ꝓpōne. Aliqn ablūm cū prepōne. Aliqn autē actūm cum hac ꝓpōne per/ob/vel ꝓpter. vt sum tristis/ve. tristor dolore/pre dolore/vel per aut propter dolorē. Sum pallidus/vel palleo timore/pre timore: vel per/ob/aut propter timorem. Teren. Animus lassus cura ⁊ cōfectus stupet. Idem. Lingua heret metu. Idem. Pre gaudio non sū apud me. Idem. Laborat e dolore/atq er hac sollicita est die. Idē. Reuertor mestus pre egritudine assidua. Idem Subtristis sed nihil propter hanc rem. Causa efficiēs in ablō cū/vel sine ꝓpōne. vel actō cū per/ob vel propter. Terentius. Idem.

¶Annotatio.

¶Causa efficiēs dr: quia est causa alicuius rei vnde ea res fit. vt quum dicā. Sum

pallidus vel palleo timore. Hic ablatiuus casus timore efficit me palliduꝫ: et est causa pallendi.

Causa finalis in ablō cū vel sine ꝓpōne/vel in actō cū prepositione.

Mobile vel verbum sextum sine præposito vult
Causæ finalis, vel sextum pro præeunte,
Vel quartum cum præposito ob propter ve' præeunte.

¶Nomina adiectiua ⁊ ꝟba regūt ablūm sine ꝓpōne causę finalis: ⁊ aliqñ ablūm cū hac ꝓpōne pro. Aliqñ vero actiñ preeunte hac ꝓpōne ob vel propter: vt auarus olim laboꝝ est patiens: vel omnes labore a patitur lucro/pro lucro/vel ob aut propter lucrum. Teren. Ea gratia id feci vos vt pertentarē. Idem. Sapiunt si pro maleficio beneficiū summū noluit reddere. Idem. Si propter amorem vxorem nolit: ea pusillum ab eo animaduertenda est iniuria.

Teren.
Idem.

¶Annotatio.

¶Causa finalis dicitur: quia respicit finem alicuius rei: ⁊ propter eum finem. vt si dicam. Marcatores tranant maria, spe lucri. Hic ablūs spe est causa finalis: ⁊ respicit finem lucri. Et propter hanc finalem causam. id est spē lucri. fit illa tranatio maris a mercatoribus. Et respondit questioni: quorsum: aut ad quem finem. vt si dicam quorsum./vel ad quē finem dicis hec? Respondeas. Ea gratia vt pertentem animum tuum.

¶Causa materialis cū ablō

Mobile vel verbum vult causæ materialis
De qua fit quicq̄ sextum sine præpositiuo.
Cum qua fit quicq̄ sextum sine præpositiuo.

¶Noia adiectiua ⁊ ꝟba dictionis significātis causam materialē (de qua aliqd fit regūt ablūm cū ꝓpōne: vt hec domus cōstat ex ligno ⁊ lapide. Uirgi. Crater ex auro solidi. Regūt etiā dictiones significantes causam materialē (cū qua aliqd fit) ablatiuū sine ꝓpōne, vt paries fit albus vel dealbatur calce/domus contegitur tabere/stramine calamo. Uirgi. Congestū cespite culmen. Idē. Uiminibus molliq̄ paras intexere iunco. Idē. Sectaq̄ interunt abiete costas.

Uirgilius.
Uirgilius.

Sexto ponetur iuncto sibi præposito cum
Dictio qua coniunctio, concomitans ve notatur.

¶Omnis dictio significans iunctionē vel concomitantiam ponetur in ablō casu hac ꝓpōne cū semper ꝑeunte (authore Ualla) vt suscepi eum cū honore/tu scribis cū iucunditate/loquitur cū affabilitate/fui negotiosus cum hospite. Teren. Mirūne ego turpiter me dedam cum hoc meo decrepito.

Ualla.
Teren.

Desisto.
Cesso.

Desisto & cesso sextum cum præpositiuo
Poscunt siue modū infinitiuum, vice sexti.

¶Desisto et cesso postulant ablūm cum ꝓpōne. vel loco ablatiui infinitiuū modū vt desisto vel cesso ab amore/vel amare.

¶De verbis pro varietate significationis diuerse constructis.

¶De verbis reciproce constructis.

Verba reciproca sunt hæc deficit affluo abundo
Et præ se poscunt rectum, post se quoq; sextum
Quem rectū in ternū casum mutare aliquando
Et sextum in rectum structura reciproca possit.

¶Hec verba deficio affluo abūdo sunt ꝟba reciproca: ⁊ regūt ante se nominatiuū et post se ablūm. quintus aliqñ in dtūm ⁊ ablūs in ntūm p reciprocā cōstructionē connerti pōt: vt ego deficio nūmis/⁊ nūmi deficiūt mihi/ego affluo diuitijs/⁊ diuitie affluūt mihi. Colu. li. iij. de vite loquēs. Quū trāstuleris (inq̄t) de humido in aridū

Columella.

lcenim: vide ne pristino alimẽto deficiat. i. careat. Cice. Ser. Sulpi. Opprimor interdũ q̃ ea fol atia mihi deficiũt. De affluo. Plau. in Pseudo. Atq; adeo vt frumẽto affluã. Ouid. de reme. amo. Affluit incautis desidiosus amor. Terẽ in phor. Amore abundas Antipho. Augu. ij. confe. Jã furatus sum quod mihi abundat. Abundo apud veteres cũ gtõ cõstruitur. Lucillius sat. vj. Quarũ et abũdemus rerũ/et quarum indigiamus. Non imitandum.

Cicero. } Plautus. Ouidius. Terentius. Augustinus. Lucillius.

Deficio quartum rogitat cum desero signat
Quando discedo sextum cum præpositiuo.

Deficio q̃n sigt desero regit actiñ. vt apud Terẽ. Nõ te deficiã. i. nõ deseram. Sed q̃n sigt ab alicui⁹ ductu discedere (authore Ualla) regit ablt̃n cũ ꝓpõne. vt sabini defecere a romanis. Ci. in Lelio. Difficile est amicitiã manere/ asi virtute dececeris.

Deficio cũ actõ ⁊ aliq̃n cũ ablatiuo et ꝓpõne. Teren. Ualla. Cicero.

Prosequor afficio quartũ & sextum sibi poscunt
Et sensum sumunt, ex appositis sibi sextis.

Hec ꝟba ꝓsequor afficio regit actiñ et ablt̃n: et ex appositis ablatiuis significata diuersa sortiuntur. vt prosequor te amore. i. amo te. prosequor te odio. i. odio te. afficio te honore. i. honoro te. afficio te vituperio. i. vitupero te. Cicero in Uerrem. Iste iratus hominẽ verbis vehementioribus ꝓsequitur. i. insectatur.

Prosequor ⁊ afficio cũ actõ et ablatiuo. Cicero.

Hæc timeo metuo caueo poscunt sibi ternum
Quartũ vel sextum cum præposito, veluti quum
Dico tibi timeo, vereor mala ne tibi fiant.
Dicens te timeo, vereor mala ne mihi faxis.
Abs te sed timeo, per te mihi ne mala fiant.

Hec verba timeo metuo ⁊ caueo pro diuersa sigñdi rõne regũt nũc dtiñ nũc actiñ nũc ablt̃n cũ ꝓpõne. vt cũ dico. Timeo tibi. vereor ne tanq̃ amico tibi mala fiant. Dicẽs. Timeo te. vereor ne tanq̃ inimicus mala inferas mihi. Et dicens. Timeo abs te. Uereor ne ꝑ te tanq̃ ꝑ aduersarũ mala inferantur mihi. Plau. in au. Auro formidat cuclio. Ter. in phor. ei nũc timeo. Jdẽ in An. Si illũ relinq̃s/ eius vite timeo. In his exẽplis. Timeo aure. ei. eius vite. intelligas: ne q̃d male fiat. Exempla accusatiui. Terẽ. Sin opitulor eius minas timeo. hic intelligas: ne mala mihi faciãt. De ablt̃. Jdẽ. Dei metuit a Chrysside. hic intelligas metuo: ne mala ꝑ Chrysidem fiant. Tulli epl̃arũ. v. A me insidias metuunt. i. ne fiant per me insidie.

Plautus. Terentius. Terentius. Idem. Terentius. Tullius.

Auribus intendo signans auscultо reposcit
Quartum, sed pareo signans poscit sibi ternum
Audio vult solum quartum sensu sub vtroq;.

Auscultо idẽ q̃ auribꝰ accipio/siue audio: regit actiñ. Plau. Tum illũ summisse loquentẽ auscultabã. Teren. Auscultã pauca. Jdẽ q̃ obedio regit dtiñ. Jdẽ. Pamphilũ ne adiutẽ: an auscultẽ seni. Jdẽi adel. Uin tu huic sent auscultare: Audio in vtraq; sigatione fin recẽtiores actiñ solũ poscit. Cice. li. ij. epl̃arũ. Si me audias vitabis inimitias. i. si mihi auscultaueris. et meis verbis audiens fueris. Nec aussim dicere/ si meis ꝟbis audies. licet in Capti. Plau. semel dixerit. Haud audiebat dicto. Nã q̃d Plauto verbor licẽtia libertꝰ: Cũ dicit in mustel. Cogites si illũ inseruibis solũ vbi inseruio cũ actõ solus iungit. Et ibidẽ dicit. Solus militẽ ꝑ militi. Sed audiens dicto sepe legitur. et hic audiens est nomẽ. teste Diomede.

Audio vult et audio aliq̃n cum dtõ/ aliq̃n cum accusatiuo. Plautus. Terentius. Idem. Cicero. Plautus.

Vult pro promitto recipit ternum quoq; quartum
Pro accipio quartum & sextum cum præpositiuo.

Recipio q̃n sumitur pro ꝓmitto regit dtiñ ⁊ actiñ: vt nihil recepit tibi/ q̃d nõ re ipsa ꝑstabo. Q̃n aũt sumitur ꝓ accipio regit actiñ et ablt̃n cũ ꝓpõne. vt Ilias abs te recepi. Cice. Crasto. Que tibi promitto/ at recipio sanctissime esse obseruaturum. Idem. iij. epl̃arũ ad plancũ. Binas a te recepi litteras.

¶Annotatio.

Cicero
Idem.

Accedo quattuor modis cõstruitur.

Accedo addor vult acquirentis sibi ternum
Atq; acquisiti quartum simul ad præeunte
Ternum acquisiti quandoq; dari sibi poscit.
Aduenio quartum sine, vel cum prepositiuo ad.
Quartum quum signat faueo aut assentio poscit.

¶ Accedo quadruplicẽ habet cõstructionẽ. Primo sigñs addor siue adiungor regit dtiñ aquirentis. et actiñ acquisiti cum prepõne ad præeunte. Teren in An. Ad hec mala hoc mihi accedit. Scõo regit aliqñ dtiñ acquisiti. Quintili. Atq; vt accedat dolori meo cumulus. Tertio sigñs aduentio. appropinquo. et quasi iuxta eo: regit actiñ cum prepõne ad vel sine prepõne. Teren. Accede ad ignem hunc. Virgil. Vos et scyleam rabiem penitusq; sonantes Accestis scopulos. Quarto sigñs faueo vel assentio regit dtiñ solum. vt accedo sententie tue. i. faueo. Fabi. Nec accedo Celso id est assentior. Apuleius de asino. Accedis huic fabule.

Terentius.
Quintilianus.
Terentius.
Virgilius.
Fabius.
Apuleius.

Reddo quum facio signat quartum sibi poscit.
Ternum cum quarto quum trado restituo ve.

¶ Reddo sigñs idem quod facio regit actiñ. Terenti⁹. Reddam eam tam atram cõ carbo est. Qñq; significat idem quod trado vel restituo regit dtiñ et actiñ. T ere Cupio eam abducere: vt eam tuis reddam.

Terentius.

Impono cũ dtõ: aliqñ cum dtõ ⁊ actõ.

Impono signans fallo ternum sibi solum
Vult, sed pono super ternũ quartumq; reposcit.
Imponoq; manum. rem perficio notat apte.

¶ Impono sigñs idem qõ fallo regit dtiñ solũ: vt imposuisti nobis. i. fefellisti. Sed qñ significat supponere regit dtiñ ⁊ actiñ: vt impone mihi quiduis oneris. Virgil. li. iiij. Uidit thuricremis quum dona imponeret aris. Hieront. Quare imposuit mihi. Quintilianus. Fefellit me ingenitus honestis causis glorie amor. spes tibi perpetue laudis imposuit.

Virgilius.
Hieronymus.
Quintilianus.

Cõparo cũ dtõ ⁊ actõ: aliqñ cũ actõ et abltõ.

Comparo concilio vel emo signans sibi ternum
Cum quarto poscit: quando equiparo rogitabit.
Quartum cum terno vel sextum cum præeunte.
Interdum quartum poscit simul ad præeunte
Constituo. vel compono quartum sibi solum.

¶ Comparo quadruplicẽ habet cõstructionem. Primo sigt idẽ qõ cõcilio vel emo et regit dtiñ ⁊ actiñ: vt magnã cõparasti tibi laudẽ. Comparauit tibi libros. Scõo sigt equiparo vel adequo: ⁊ regit actiñ et dtiñ vel abltiñ cũ ꝓpositione cum: vt comparo Virgilũ Homero. vel cũ Homero. Tertio modo cõstruitur cum actõ intercedente adloco datiui. Teren. Hau. ne comparandus hic quidẽ ad illum est. Quarto significat constituo vel compono ⁊ regit solũ actiñ. Idẽ in Eunu. Ita me comparem non perpeti meretricum contumelias. i. constituam me.

Terentius.
Idem.

Aequalem facio quum signant æquiparo æquo
Quartũ cñ terno poscunt. duplicem quoq; quartum
Ad mediante volunt: æqualis sumq; reposcunt
Quartum cum sexto. cum vel sine præpositiuo.

¶ Aequo ⁊ equiparo triplicẽ habent cõstructionẽ. Primo quũ signt equalem facio regũt actiñ ⁊ dtiñ. Lucr. li. iiij. Aequantes eũ Romulo. i. equalem facientes eũ Romulo. Scõo in eadẽ significatione geminã regũt actiñ. intercedente hac ꝓpõne ad Plau in milite. Tum bellator Mars aut ausit dicere, neq; equiparare suas viri

Lucius.
Plautus.

tes ad tuas. Unde dicimus equo domum solo. i. deiciendo/destruendo/ equalem facio. Virg. Felix si protinus illum/equasset nocti suum. i. equalem et continuum fecisset ludit noctem. tam diu ludendo q̃ nox est. Tertio quum significat equalis sum regit actiũ ꝛ ablatiũ sine prepositione vel cum prepositione. Virgi. Non calamis solum equiparas/sed voce magistrum. i. equalis es. Philel. li. xij epistarũ. hac in re equabo te. vel fortasse etiam superabo. Virgilius. Philelphus.

Commendo signans fidei committere poscit
Quartũ cũ terno, cõmendo laudoq; signans
Exposcit binos quartos: sed api d mediante.

Cõmendo cum actõ et dtõ aliqñ cum duplici actõ apud mediante.

¶ Cõmendo significans fidei cõmitto regit dtiũ ꝛ actiũ. Virgi. Sacra suos tibi cõmendat troia penates. Cice. Sic eu tibi cõmendo. Significans aliquẽ laudare regit duos actos hac prepositione apud meditante. Valla. Commendo te regi. i. committo. Cõmendo te apud regem. i. laudo. Virgilius. Cicero. Valla.

Conduco signans prosum poscit sibi ternum.
Olim vel quartũ cum præposito in, simul atq;.
Sed quartum poscit precio quum accipio signat.

¶ Conduco triplicẽ habet cõstructionẽ. Primo modo sigñs ꝓsum/vel vtile sum regit solũ dtiũ. Colu. li. j. Id minime cõducit agricole. Scõo regit actiũ cũ in/vel ad. Plautus in capti. Ut potissimũ qđ in rem recte conducat tuã/id petam. Idẽ in eodem. Nã si ea memoriem que ad ventris victũ ꝛduceũt mora est. Tertio significans precio aliquid accipio/aut pro tempore precio mutuor. angl. (to hyre) regit actiũ. Cicero Tyro. Ego locum in proximo conduxi. Columella. Plautus. Idem. Cicero.

Incumbo signans operam do pectore toto
Ad corpus quando transfertur vult sibi ternum
Atq; animũ quartũ nunc in nunc ad præeunte.

Incũbo cũ dtõ aliqñ cum actõ cum ad vel in.

¶ Incũbo sigñs alicui rei toto conatu intendo siue operam do: si ad corpus trãsferatur regit dtiũ. Virg. Validis incũbite remis. Si vero referatur ad animũ/regit accusatiuũ cũ in vel ad præeunte. Ciceꝛ. Ad hec pdara studia incũbite. hec Valla. Cice. li. ix. epistarũ. Ut in rem pupplicam omni cura incumberes. Virgilius. Cicero.

Voces diuisas male dico carpere quando
Signat. & laudo bene dico iungito terno.
Literulis sacris maledico quum male signat
Opto: sic benedico precor quando bene signat
Nunc constructa leges cum terno, nũc quoq; quarto.

Male dico bene dico cũ dtõ.

¶ Bene dico diuise dictiones significantes laudare. male dico sigñtes carpere (vt sentit Valla) dtiũ regũt. Teren. Nescis cui maledicis viro. Bellu. de noctibus atticis. Indignissimũ cum arbitror cui a bonis viris non bene dicatur. Sed in sacris literis. Benedico idẽ quod bene precor: et maledico idem qđ male precor. Aliqñ cũ dativo. aliqñ autẽ cũ actõ constructa leguntur. Propheta in psal. Benedic anima mea domino. Idem. Benedicat nos deus. Valla. Teren. Bellius. Propheta. Idem.

Opto precor iuncto bene vel male iungito terno.
Quarto deuoueo, cum deprecor execror addas.

Opto ꝛ precor cũ bene vel male coniuncta regũt dtiũ: deuoueo autẽ deprecor execror actiũ regũt: vt bene opto vel precor tibi. male opto vel precor tibi. Ouid. Thesea deuouit: qui te dimittere nollet. Idem. Sepe precor mortem: mortem quoq; deprecor idem. Salustius. Plebs Catiline consilia execrari. Ouidius. Salustius.

Ternum cum quarto, dono poscit dare signans

Dono ꝓ docũ ectõ ꝛ dtõ. ꝛc.

Quartum cum sexto quum munero significabit.

¶Dono significans idem quod do das. regit dtiũ et actiũ. vt dono tibi munus. qđ significat idem quod munero regit actiũ ꝛ ablatiũ. vt dono te munere.

Cõuenio ꝓ cõgruo dtiũ ꝛ ablatiuũ cũ ꝓpõe. ꝓ alloq̃r actiũ.

Conuenio poscit quum congruo significabit
Ternum vel sextum cum præposito præeunte.
Inter præiuncto quartum poscitq; aliquando.
Inq; loco terni quartum petit in præeunte.
Colloquor ac signans, quartum poscit sibi casum.

Cicero. Iuuenalis. Cicero. Terentius.

¶Cõuenio. iiij. modis cõstruitur. Primo signs cõgruo/cũ dtõ ꝛ ablatõ præeunte cũ. Cicero. v. de finibus. Hoc mihi cũ tuo fratre cõuenit. Secundo dtõ/ꝛ actõ inter mediante. Iuuenalis. Secus inter sẽ conuenit vxis. Tertio in loco datiui petit actiũ ꝓeunte hac ꝓpositione in. Cice. pro Sexto Roscio. Non in oẽs arbitror oĩa conuenire. Quarto pro alloquor/regit actiũ solum. Teren. Conueni hominem.

¶Consulo.

Consulo prouideo signans simul auxiliari
Vel dare consilium quartum ternũq; reposcit.
Interdumq; loco terni quartũ in præeunte.
Consulo consilium peto signans vult sibi quartum
Atq; ablatiuum cum præposito in præeunte.
Consulo prouideo signans genitum sibi poscit
Interdum magni paruiq; boni simul æqui.

Cicero. Terentius. Salustius. Terentius.

¶Cõsulo significãs idẽ qđ, prudeo/auxilior/vel cõsiliũ do: regit actiũ ꝛ dtiũ. vt hoc tibi cõsulo. i. hoc cõsiliũ do. Cice. Consule valitudini. i. prude. Et interdũ regit loco datiui actiũ cũ hac ꝓpõne in. Teren. pessime istuc in te atq; in illũ consulis. Sed cõsulo significans cõsiliũ peto regit actiũ ꝛ ablatiũ cũ ꝓpõne de. Salu. Cõsul Albinꝰ senatũ de federe cõsulebat. Consulo signs, prudeo regit gtiũ horũ noiũ: magni/parui/boni ꝛ equi/cũ similibus. Terẽ. Quid de me fiat/tu parui consulis. dũ illi ꝑsis.

¶Do.

Do tribuo signans ternum poscit quoq; quartum
Sed mitto signans per quem quid mittitur, eius
Vult ternum. atq; rei missæ quartum, simul ad quem
Est missum quicq̃, quartum petit ad præeunte.

¶Do das. signs idẽ qđ tribuo regit dtiũ ꝛ actiũ. vt do tibi munus. Signs idem qđ mitto regit dtiũ illius per quẽ aliquid mittitur: et actiũ rei missę: et alterũ actiũ cũ hac ꝓpositione ad: illuc ad quẽ mittitur quicq̃/vt do tibi litteras ad patrem.

¶Incesso.

Incesso aggredior male quemq̃ siue lacesso
Ascisit quartum, & sextum sine præpositiuo.
Præteritum incessit sed ab incedo sibi ternum
Vel quartum vult pro inuasit: quandoq; præeunte in.
Ingruo & ingredior signans, struitur sine casu.

Lactantius. Lucretius. Liuius. Valerius.

¶Incesso/is/cessi cessum. a supino ꝟbi incedo formatũ/signs aggredior: male. molesto aduersũ concito siue lacesso regit actiũ/et ablatiũ sine ꝓpõne. Lactan. li. iij. Quid ergo te magistra illa vite docuit, an vt potissimũ consulem maledictis incesseres. cũq; hostem patrie venenatis orationibus faceres? Lucretius. Aliquo modo vel aliqñ expugnatur qđ vndiq; incessitur. i. impeditur. Sed incessit ꝓteritũ ab incedo. ꝓ ingredior sine inuado/regit aliqñ dtiũ: aliqñ actiũ. Liuius lib. j. Timor deinde ꝑsequens incessit ne ciuitatẽ vis aliqua externa adoriret. Vale. maxi. Nec mihi cũcta com

plectendi cupido incessit. Regit aliqñ actiñ preeunte in. Teren. in And. Que noua religio isthec in te incessit cedo. Aliqñ sigt ingruo siue ingredior ⁊ ponitur absolute sine vllo casu. Colu. li. ij. Si vero procelle ventorum aut turbines incesserint: maior pars ad terram defluet. Idē li. iij. Et quum autumnus incesserit anteq̃ frugus caumina aduret omnia folia decerpere expediet. Terentius. Columella. Idem.

Vult ternum solum vaco significans operam do,
Atq; loco terni quartum in. siue ad præeunte.
Sed careo signans sextum sine præpositiuo.
Sum vacuus sextum cum præposito a præeunte,
Est ocyum signans impersonale vacatq;
Expoſcit ternum casum præ se vice recti.

¶ Vaco per operam do/ho vacuus vel est vacuum.

¶ Vaco sex modis construitur. Primo signa operā dare: regit solū dtiñ/vt vaco virtuti Uale. Statius est fauor abili. q̃ inuise rei/se vacare. Scdo loco dti regit actiñ preeunte ad. Seneca. Non vaco ad istas ineptias. Tertio regit actiñ cū in. Naso primo li. de ponto. In nullū mea mēs grāde vacabit op⁹. Quarto significās careo regit ablām sine prepone. Cicer. Nullū est tēpus/qđ iustici a vacare debet. Interdū ablūs subauditur. Augustinus lib. iiij. con. Non vacāt tēpora/nec octose voluūtur per sensus nostros. Quinto p careo/aut vacuus sum: regit ablām cum a/vel ab/prepone. pſertim vbi qualitatē vel actionē significamus. vt vaco a labore. i. nō laboro vel sum vacuus a labore. Cice. lib. vij. epl̄arū. Uacare a culpa magnū est solatium. Plinius minor in epīs. Quum a scribendo vacaret. Seneca in epīs. xcviij. Nulla etas vacauit a culpa. Sexto inperson aliter cum dativo construitur. Ouidius. Nō vacat exiguis rebus adesse tuis. i. non est ocyum. Aliqñ dativus subticetur. Uirgi. Si vacet annales nostrorū audiret laborem.

Valerius. Seneca. Ouidius. Cicero. Augustinus. Cicero. Plinius. Seneca. Ouidius. Uirgilius.

Re ipsa perficio signans præsto, exhibeo, do,
Excello, ternum cum quarto vult sibi iungi.
Pro excello poscit ternum sextumq; aliquando.

¶ Præsto.

¶ Præsto significans re ipsa pficere/exhibere/dare/vel excellere/ regit dtiñ ⁊ actiñ. Cicero. Tu talem te nobis pſtare debes vt dignus nostra cōmendatione videare. Plinius minor. Plura hic mihi pſtitit q̃ parentes. Salu. Omnes homines qui sese prestare student ceteris animantibus. Regit etiam aliquando ablām. Teren. Sapientia longe mihi præstat.

Cicero. Pli. minor. Salustius. Teren.

Verbero, scindo, neco, signas cædo sibi quartum
Expoſcit. signat sed quando locum dare ternum.

¶ Cedo.

Cedo signa idē qđ verbero/scindo vel neco poscit actiñ. vt cedo seruū/cedo ramos/cedo victimā: q̃ qñ sigt dare locū poscit dtiñ. Uirg. soli tibi cedit amintas. i. dat locū.

Uirgilius.

Iniuriam vlciscor signans vult vindico quartum,
Crispus & vt scripsit, quartum petit in sibi iuncto.
Atq; malo tueor quartum & sextum ad præeunte.
Assero quum signat quartum vult in præeunte.

¶ Uindico.

¶ Uindico (authore Ualla) significat vlciscor q̃ties iniuriā cōtumeliā ve illatā punio/ ⁊ regit actiñ: vt hāc iniuriā vindicabo. i. vlciscar vl punia. Interdū regit actiñ cū hac ppone in: vt apud Salu. Sepius vindicatū est in eos qui contra imperū in hostes pugnauerāt. Interdū vindico. i. qđ ab iniuria cōtumelia ve/siue iactura facienda defendo. et tūc regit actiñ et ablām cū ppone. Cicero. p Marcello. Nobilissimāq; familiā iā ad paucos redacta pene ab interitu vindicasti. Itē de senectute. ⁊ est senect⁹ natura loquacior. ne ab oib⁹ eā vitijs vindicare videar. Aliqñ sigt assero maxime cū tungitur cū hoc nomine libertas vel seruit⁹: ⁊ regit actiñ pīcta hac ppone in. vnde (vt idem Ualla inquit) dicimus vindicare in libertatē/aut in seruitutem:

Ualla. Salustius. Cicero. Idem.

Salustius. quasi asserere in libertatē aut in seruitutē: nō vt quidā volūt vēdicare. Salustius. Consydero que vite conditio sit futura/ni nosmetipsos in libertatē vindicemus.

¶ Parco. **Vult parco faueo ternum, pro seruoq; quartum.**

Parco significans fauere regit datiuum. Teren. Tandē aliquantulū tibi parce.

Teren. Aliqñ sigt seruare (et inde parsimonia) et regit actiñ. Terentius. Quod is vnciatim cōparsit miser id vniuersum arripiet.

aspiro. tiis. modis cōstruitur. **Aspiro signans faueo ternum rogitabit**
Incumbo vel peruenio quartum ad præeunte,
Aut in vel quarti vice vult quandoq; datiuum.

Uirgilius. ¶ Aspiro sigñs idē qō fauco/regit dtiñ. Uirg. Aspirat primo fortuna laborī. Ouidius. Corpora diu ceptis aspirate meis. Aliqñ sigt idē qō incūbo: et quasi toto spiritu intentus sum: et idem qō accēdo aut peruenio: et iis significationib⁹ regit accusatiuū pīuncta hac ppōne ad. Sipontinus. Scipio aspirat ad consulatū. i. cōsulatū toto conatu petit. Cicero. Nonnunq; ad curiā aspirauī. Aliqñ regit actiñ cū in. Uirgil. Aspirāt aure in noctem. Regit etiam loco accusatiui (licet rarius) dtiñ. Salu. Si qua ratione pclaris magistratibus aspirasset.

¶ Adsum. **Adsum sum præsens sextum vult in præeunte**
Vel ternum. prosum ternum: venio quoq; nullum.

¶ Adsum sigñs idē quod presens sum regit dtiñ vel abltiñ: vt affui comitijs/vel in comitijs. Sigñs prosum vel auxilior regit solum dtiñ. Teren. Volo adesse vobis in hac turba. Sigñs venio nullū casum regit. Uirgi. Huc ades o formose puer.

¶ Absum. **Disto, haud sum præsto, sextum simul a petit absum.**

Terentius. ¶ Absum sigñs idem qō disto vel non sum presto regit abltūm cum hac prepōne a preeunte. Teren. q̄s longe abest a mari. Cicero. Ego te a nobis abfuisse doleo.

Cicero.

¶ Desum. **Desum deficio ternum vult deficientis**
Defecti rectum: ni infinitus modus obstet.

Terentius. ¶ Desum sigñs deficio regit gtiñ deficientis/et ntiñ defecti: vel illius rei q̄ deficit. Teren. Nihil cū est nihil mihi deest tamen. At ille ntūs aliqñ vertitur in actiñ per exclusionem coniunctionis q̄: vt nullā rem mihi deesse spero.

¶ Insum. **Insum vult ternum sextum simul in præeunte.**

Teren. ¶ Insum regit dtiñ vel abltiñ cū hac prepositiōe in preeunte. Terentius. Seueritas inest in vultu. Quintilianus. Sed naturis ipsis ars inerit.

Quintilianus.

Intersum præsens sum, vult sextum: in præeunte.
Aut ternum. interdum quartum vult in sibi iuncto
Pro disto, sextum poscit cum præpositiuo
Et quartum ad. pro differt vultq; datiuum
Vel quartū præiuncta inter. sextū aut præeunte a.

Cicero. ¶ Intersum significās idem quod presens sum regit dtiñ vel abltiñ cū hac prepōne in preiuncta Cice. li. x. epl̄arū. Si qd in quo interesse necesse sit: nunq̄ decero. Idem. Sepe intersum querelis meorum equalium. Et aliqñ regit actiñ cum hac ppōne in. Cicer. in rheto. Si quo die Rome ista sedes facta est: ego Athenis eo die fui: interesse in eadem non potui. Significans idē qñ differo regit abltiñ cū ppōne a/vel ab vt ab hac vrbe ad mare viginti miliaria intersunt. Significans idē qō differo regit dtiñ. Teren. Stulto intelligēs quid interest. aliqñ actiñ cū inter. Cice. Inter hominē et beluā hoc interest. Aliqñ abltiñ cū hac ppōne a vel ab preeunte: vt alter ab altero parum interest.

Idem. Cicero.

Terentius. Cicero.

Confero conuenio signans quartum sibi poscit
Iuncto cum & sextum: vel quartū inter præeunte

Aſcribo ſignans, duplicem quartũ in mediante.
Comparo vult quartum ternũ aut ſextũ præeunte.
Cum dono ternum & quartum, vice terni.
Quartũ in præiuncto: pro ſum ternum ad quoq; quartum
Me te ſe nos vos illi iunctis notat ire.

¶ Confero ſigns cõuento regit actiñ ꝛ abltiñ hac ꝓpõne cũ ꝓtucta: vt cõtulit multa cũ eo. Aliqñ actiñ cũ inter: vt cõferebam⁹ multa inter nos. Signs aſcribo regit duplicẽ actiñ mediante in. Teren. In me oẽm cõfert culpã. Signs cõparo regit actiñ et dtiñ vel abltiñ cũ hac ꝓpõne cũ præeunte: vt cõparo te illi vel cũ illo. Signs dono regit dtiñ ꝛ actiñ: vel loco datui actiñ cũ in: vt cõtulit mihi / vel in me multa beneficia. Signs proſum regit dtiñ vel actiñ cũ ad: vt hoc confert multis vel ad multa. Quoties iungitur cũ me / te / ſe / nos / ꝛ vos: ſigt ire. Teren. Conferã me ad forũ. Terentius. Terentius.

Effert extollit leuat extra fert ſepelire
Vult quartum, ſignans verto vel tranſfero quartum
Et ſextum iuncto ex, quartũ dehinc in præeunte.

¶ Effero ſigns idem quod extollo regit actiñ. Virg. Extulit hec decios marios magnoſq; camillos. Signs leuo vel erigo regit actiñ. Idẽ. Oſtẽdit dextrã idẽ en tellus et alte extulit. Siliter ſigns extra fero. Plau. Ne pedem domo efferrem. Etiam ſepelio. Lucillius. Depugnabunt pro te ipſi ꝛ morientur ac ſe vltro efferent. Sed qñ ſignificat verto vel trãſfero vnã linguã ex alia regit actiñ ꝛ abltiñ cũ ex / et actũ cũ in: vt diuus Hieronymus extulit ſacras literas ex greca lingua in latinam. ¶ Effero. Virgilius. Idem. Plautus. Lucillius. ¶ Defero.

Defero vult quartum & ternum denuncio ſignans
Vel prodo, tribuo, aut quartũ adiuncto vice terni.
Pro accuſo quartum & genitum ſextũ ve repoſcit
Nunc ſine, nunc cũ præpoſito. petit affero ſignans
Quartũ cũ terno: aut iuncta in, quartũ vice terni.

¶ Defero. iiij. modis conſtruitur. Primo ſigns denuncio regit actiñ ꝛ dtiñ. Cice. li. epiarũ Sulpitio. Eiq; nec opinati voluntatẽ tuã per literas detuliſſe. Pro tribuo pertinet etiã ad dignitatẽ / honorẽ / veneratiõnẽ / ꝛ officiũ Ciceꝛ. octauio. Que tibi anteq; poſtulares: maiora q; velles / plura q; ſaperes detulit ſenat⁹. Scõo loco datum regit actiñ cũ ad. Idẽ. Certũ eſt hominis nomẽ deferre ad ſenatũ. Idem. Trebatio. Vniuerſũ ſtudiũ meũ ad te defero. i. tibi attribuo. Tertio ꝓ accuſo / ſiue in accuſatiõnẽ defero / regit actiñ ꝛ gtiñ ſiue abltiñ cum vel ſine ꝓpõne: vt defero te furti / furto / vel de furto. Corne. Tac. Maieſtatis delatus eſt. i. accuſatus. inde delator occultus accuſator ꝛ calũniator. Quarto ſigns affero regit actiñ ꝛ dtiñ. Cicero. Cicero. Cicero. Idem. Tacitus. ¶ Defero.

Differo quum ſignat dicto quartum petit inter
Præiuncta, aut ſextum cum præpoſito præeunte.
Signans diuulgo diſpono diuido quartum.
Protraho ſed geminos quartos petit in mediante.

¶ Differo ſigns diſto regit actiñ cum inter. Cicero. Uide quid differat inter noſtrã et illorũ opinionẽ: ꝛ aliqñ abltiñ cũ ꝓpõne: vt heres quãto tpe paruulus eſt nihil differt a ſerno. Signs diuulgo regit actiñ. Lucillius. Laudes cũ de me differs ſermonib⁹ iſtas. Siliter ꝓ deponere. Virgil. Ille etiã ſeras in verſum diſtulit vlmos. Siliter pro diuido / ſcindo / vel diſſipo. Virg. atq; arida differt. Nubila. Signs protraho vel in longum extendo regit duplicem actiñ mediante hac ꝓpõne in. Virgil. Diſtulit in ſeram cõmiſſa piacula noctem. Virgilius. Virgilius. ¶ Differo.

Infert importo concludo immitto notans vult

Quartum. ſed facio contra quartum atq; datiuum
Me te ſe nos vos adiunctis denotat ire.

Virgilius. ¶ Infero qñ ſigt importo regit actiñ. Virg. Inferetq; deos latio. Sigñs concludo
Seneca. et quaſi in vnũ fero regit actiñ. Seneca. Cũ ijs argumẽtis qõ ꝓpoſuerat intuliſſet.
Salu. Sil'ter ſigñs immitto ꝛ impono: vt infer huc digitũ. Sed ſigñs facio contrarium:
Virgilius. regit dtiñ et act h. Salu. Iterũ tam patrie bellũ intulit. Et iunctum cum me/te/ſe/
nos/ꝛ vos ſignificat ire. Virg. Infert ſe ſeptus nebula.

¶ Offero. Quartum cum terno vult offert immolo ſignans
Obuio, polliceor, ſic porrigo do quoq; ſponte.

¶ Offero ſigñs immolo vel ſacrifico regit dtiñ cũ actõ. vnde. Deo primitias frugũ
Iuſtinus. offerimus. Etiam ſigt polliceor. Iuſtinus. Cũ ei auxiliũ obtuliſſet. Et ſigt obuio/et
Virgilius. hoc niſi cũ me/te/ſe/nos/aut vos. Virg. Qui ſe venientibus vltro Offert. Item ſigt
Idem. porrigo vel obijcio bonũ vel malũ. Virg. Strictã aciem venientibus offert. Signi
Lucilius. ficat etiã do ſponte. Lucillius. homines ipſi hanc ſibi moleſtiã offerunt.

Perfero cum ſignat patior quartum ſibi poſcit.
Apporto quartum & ternum, vel ſub vice terni
Altrum depoſcit quartnm ſimul ad præeunte.

Hieronymus. ¶ Perfero ſignificans patior regit actiñ: vt pertuli multa incõmoda. Significans
appor to regit actiñ ꝛ dtiñ. Hieron'. Frater Ambroſius tua munuſcula perferens
detulit ſimul ꝛ ſuauiſſimas literas.

¶ Refero. Pro narro reddo refero quartum atq; datiuum.
Vult ſolum renouo reuocoq; recenſeo quartum
Conuerto aſcribo duplicem quartum in mediante.
Pono inconſultum vel quando reporto notabit
Tunc geminos quartos ſimul ad mediante repoſcit.

Virgilius. ¶ Refero ſigñs narro vl' reddo regit dtiñ ꝛ actiñ. Virg. Referas hec ꝛ nuncius ibis
Idem. Pelide. Idẽ. O mihi ꝓteritos referat ſi Iuppiter annos. Sigñs renouo ꝛ q̃ſi rurſus
Virgilius. fero regit ſolũ actiñ. Virgi. Retulit ꝛ ꝓſcos docuit celebrare penates. Sil'r reuoco.
Idẽ. Ille pedẽ referẽs ꝛ inutilis atq; ligat⁹. Sil'r recenſeo. Idẽ. Cogere donec oues
ſtabulis numerũq; referre iuſſit. Sigñs cõuerto aut ſcribo regit duplicem actiñ in
Virgilius. mediante. Virg. Multa varijſq; labor mutabilis eum: rettulit in melꝰ. Sil'r aſcri:
Sueto nius. bo. Sueto. Et in deoꝝ numerũ hunc rettulit. Sigñs reporto regit duplicẽ actiñ ad
Quintilianus. mediante. Quintil. Ad patrẽ arma non rettulit. Sigñs in ꝓſultationẽ pono: regit
duplicẽ actiñ ad mediante. Idẽ. Rem ad matrẽ rettulit / nõ cõſuluit, ꝓpinquos.

¶ Euado. Euado, emergo ſignans ſimiles ſibi nectit
Caſus, peruenio quartum ad ſiue in, præeunte.
Tranſeo vult quartum aut ſextum cum præpoſitiuo.

¶ Euado ſigñs idẽ qõ emergo fio vel, pduco ſiles ſibi connectit caſus: vt ille euaſit
Cicero. vir doctus. Cice. An vereb are ne nõ putaremus illũ natura potuiſſe improbũ eua:
dere. Sigñs id qõ pueuio/aſcẽdo: vl' ad difficultatẽ venio regit actiñ hac prepõne
Virgilius. ad vel in. Virgil. Euado ad ſummi faſtigia culminis. Idẽ. Sed reuocare gradũ ſu:
Idem. per aſq; euadere ad auras. hoc opus hoc labor eſt. In portum quietis tandẽ euaſit.
Virgilius. Significans id qõ tranſeo/exeo/vl' effugio regit actiñ ſine ablatiñ cũ ꝓpõne. Virgi.
Euaditq; celer ripam irremeabilis vnde. Quaſi manus vel e manibus eorũ.

Gratulor cũ da tiuo/aut actõ tiuo prepõne. Me lætum teſtor ſignans poſcit ſibi ternum
Gratulor & quartum aut ſextum cum præpoſitiuo.
Quando deo iunctum eſt vel dijs ternum ſibi ſolum

Postulat & signat vel supplico siue ago grates

Signat idem grator structuram & poscit eandem. Valla.

¶Gratulor qđ est verbis testor me letari felicitate alterius/apud eum ipsum qui affectus est felicitate: aliqñ apud meipsum ob meã felicitatem/regit dtm̃ et actm̃ vel ablt̃m cũ ꝓpositione propter ꝓiuncta. Valla. Gratulor tibi ob tuã ꝓturã adeptã Gratulor manib⁹ meis qđ tis vt te cõtingerẽ datũ est. Quintil. Non efficiet tamen infandũ ꝓsentis reatus/indignũq; discrimen. vt misera puella non gratuletur sibi quod ipsam pauper accusare tam potest. Poete nõnunq; ꝓtereũt dtm̃: vtiq; quum fuerit pronomen. Ouidi⁹ in epis. Gratulor echalam titulis accedere nostris. Quintilianus. Suppliciter. Ouidius. Supplere potest: mihi/tibi/vel nobis. Et interdũ etiam oratores. Quintil. in pastu cadauerũ. Gratulemur q̃ nulla ciuitas tam fame laborat: subintelligenobis. Aliqñ gratulor significat id qđ agere gratias vel supplicare: sed nõ fere nisi deo/vel diis. In eadem significatione accipitur grator: sed poeticũ historicumq; est. Virgilius. Virgilius. Inueni germana viam/gratare sorori. et eandem congratulor postulat. Hoc preceptum tam Vallense q̃ Sipontinum est.

Intueor signans animaduerto dato quarto. Intueor.

Punio sed signans quartum vult in præeunte.

¶Animaduerto significans id qđ intueor vel consydero/authore Sipontino/reqrit actm̃ sine ꝓpositione. Plau. Animaduerto hominem subalbidũ tremulũ. Aliqñ Sipontinus. significat punio. sed significanter animaduertere/est eius: qui in alterũ habet potestatem ordine ac rite. hoc est cũ animaduersione punire. & postulat actm̃ cum in. Plautus. Gellius. Gellius. Uerebatur ne nimia ira percitus in eũ grauiꝰ animaduerteret.

¶De regulis prius omissis.

In muro, ad murũ. dicas vel muro hic adhæret

Ap(q;)propinquo vrbi, dicas vrbem, vel ad vrbem.

¶Adhereo regit dtm̃. Apul. viij. Castris adherens. Regit et ablt̃m cũ in. Ouid. Apuleius. meta. iiij. Inuictoq; in corpore adherent. Aliqñ actm̃ cũ ad. Plau. in penu. Ne ad Ouidius. fundas visus adhæresceret. Appropinquo itidem vrbi. vrbem. et ad vrbem. Cesar. iiij. de bel. galli. Quum appropinquarent Britannie. Hircius de bel. aphri. v. Plautus. Donec ad ipsas portas et muros appropinquaret. Idem sine prepositione dixit. Cesar. Hircius Quum portum appropinquassent.

Concedo meritis tibi. concedo quoq; fato.

Confido ternum personæ, sextum alias vult.

¶Concedo tibi meritis. i. sum inferior & indignior te meritis. Sil. Meritis nõ cõcessere Camillo. Concedo fato vel nature. i. morior. Salu. in Jugur. Pater vti necesse erat cõcessit nature. Confido tibi. confido virtute militũ. Cesar lib. iij. de bello ciuili. Cui maxime confidebat. Idẽ. iij. de bel. gal. Natura loci confidebant. Sillius. Salustius. Cesar.

Te, tibi, vel tecum queror. inuenies vel apud te.

Soluo tibi nũmos. sic & te a carcere soluo.

¶Queror te/tibi/vel tecũ inuenies ꝓ apud te. Virgi. Dũ queror & diuos. Inuenal. Virgilius. satyr. ij. Nec quereris patri. Naso. meta. j. Cũ Ioue visa queri. ¶Soluo tibi nummos/et soluo te a carcere: dicimus. Teren. Summũ precũ quod habui psolui tibi. Inuenalis. Naso. Plau. in An. Nam noctu soluta est nauis nostra e portu persico. Virgi. vij. Soluite Terentius. crinales vittas capite. i. a capite. Plautus.

Tempero ꝓ moderor vult ternũ. pro ordino sædo. Virgilius.

Vult quartum. abstineo sextum cum præpositiuo.

¶Tempero ꝓ moderor. cohibeo siue contraho regit dtm̃. Plini. viij. epl̃arũ. Tẽperare mihi non possum. Plau. in rudẽ. Lingue tempera. Pro ordino. sedo. aut aliquã rem ordine & moderamine tracto: regit accusatiuum & ablatiuum sine prepositione. Cicero in Tusculanarum questionum. iiij. Rem vero publicam nostri maiores Plinius. Cicero.

certe melioribus temperauerunt et institutis ꝛ legibus. Unde dicimus. Tempero vinum aqua adhibita. Tempero iram. i. sedo et mitigo animũ. Tempero ferrum flammis ictibus. Virgil. 5. enei. Ille regit dictis animos/et tẽperat iras. Hiero. Virgilius. Sic narrationis stylum temperabo. vt non alia dicam. Et in ecclesiasti. Calamũ hieronymus. temperauit. Significans abstineo regit abltũ cũ prepõne. Virg. Quis talia fando. Virgilius. Temperet a lachrymis.

¶De constructione verborum impersonalium.

Impsona. gtiũ regentia.

Est refert sic inter(q;(est quum est vtile signant
Vel spectat genitum poscunt. horum genitiuis
Exceptis ego, nos, tu, vosq; sui. vice quorum
Possessiuorum sextos poscunt muliebris
Refert inter(&)est. cuia aut cuius dabis istis
Est neutrum vestrumq; meumq; tuumq; suum dic
Officium supple. reliquis est sed genitum vult.

¶Hec verba impsonalia est/interest/refert: qn vel est vtile vel spectat significant/ regunt gtiũ casum oim casualiũ. Exceptis genitiuis horũ, pnoim ego/nos/tu/vos ꝛ sui: loco quorũ sumendus ẽ abltũs casus feminei gñis suoꝝ possessiuoꝝ: et abltũs huius nois res ꝓ eoꝝ substantiuo intelligitur. Similiter cõstruitur abltũs huius nomi nis cuius/a/um. Hoc impersonale est licet regat gtiũ omniũ casualiũ. refugit tamen hos gtõs mei/tui/sui. ꝛc. similiter hos abltõs mea/tua/sua. ꝛc. Cuz his tñ nobus iungitur. Est meũ/tuũ/suũ. ꝛc. supple off. ciũ. sed reliquis gtiũ poscit. Teren. Hoc patrum est. Cicero. Terentius. Pmagni interest. quo tpe hę littere reddantur. Terẽ. Mea nihil Cicero. refert dum potiar. Cicero. Scio quid mea interfit quid aũt vtriusq; nostrũ.

¶Annotatio.

Interdum fiunt hæc personalia præ se
Et poscunt rectum, post se casus & eosdem
Quæ regere assoleant impersonalia facta.

¶Interdũ vero hec verba interest/refert/et est. fiunt impersonale et regunt ãte se Cicero. ntiã casum/et post se eosdem casus quos regebant impsonalia. Cicero ad Curio- Terentius. nem. Si quid esset qõ nostra aut eoꝝ interesset. Teren. Hoc patrũ est consuefacere filium suum sponte recte facere.

¶Annotatio.

Est in rem nostram. aut in re nostra. vel vtriq;.

¶Hoc verbum est impersonale licet nõ iũgat cũ ablatiuis mea/ tua/sua. ꝛc. Aliq̃ tamen dicimus: et latine q̃dẽ/in re tua est/in re mea/ꝛ himõi in re est vtriq;. Similiter in rem tuã/meã/vestrã est/in rem est Bacchidis. Authoritas. Teren. in An. Si in Terentius. re est vtriq; vt fiat accersi ubc. Plau. Uenat nec ne nihil in re est mea. Per actũ Plautus. Plau in amphi. Nuncie que maxime in rem vestrã cõmunẽ sient. Idẽ in au. In rez Terentius. tuam est. Teren. in hecyra. Diy deeq; faxint: si in rem est Bacchidis. Liuius. xxvij. Liuius. Imperat que in rem sint. Salu. Tum i rem fore credens vniuersos appellare. Salustius.

Hæc ternum poscunt impersonalia constat
Accidit atq; placet licet & libet obtigit atq;
Congruit euenit & contingit sufficietq;
Conuenit incumbit vacat expedit addito præstat
Obuenit atq; liquet patet ijs vsu venit adde.

¶Impso. dtiũ regentia.

Hæc fieri interdum vel perſonalia poſſunt.
Et præ ſe rectum, poſt ſe rogitantq; datiuum.

¶ Hec impſonalia ſuperius dicta regunt poſt ſe datiuū. Et aliquando ſiunt perſonalia et regunt ante ſe nominatiuū ⁊ poſt ſe datiuum. vt hoc mali accidit mihi. Teren. Neſcis quid mihi obtigerit. Terentius.

Hæc ſextum benefit malefit ſatis & fit agentem
Præ ſe depoſcunt cum præpoſito præeunte.
Et poſt ſe ternum iungi poſcunt patientem.

Impſonalia dñi ⁊ ablti cū regentia.

¶ Hec impſonalia benefit/malefit/et ſatisfit poſcunt ante ſe ablti cū ꝓpoſitione agentem et poſt ſe dñi patientem: vt abs te benefit mihi. Cicero. Videatis velim quomodo ſatisfiat ei. Cicero.

His præſit patiens: quum impſonalia fiunt
Quartus: delectat, iuuat, atq; decet, vel oportet,
Præterit, atq; latet, fugit, haud capit, addito fallit,
Poſt ſe infinitum modumq; anteriora repoſcunt.
Interdum fiunt hæc perſonalia. rectum
Et præ ſe poſcunt poſt ſe quartum quoq; iungi.

Impſonalia accuſatiuum. regentia.

¶ Hec impſonalia delectat iuuat/decet/oportet. ſimiliter hec preterit/latet/fugit/non capit/et fallit poſcunt ante ſe actiū caſum patientē. Et hec quattuor anteriora delectat/iuuat/decet/oportet infinitiuū poſt ſe poſtulant. vt me delectat/iuuat/decet/oportet ſcribere. Reliqua infinitiuū refugiunt: vt me ꝓterit/latet/fugit/nō capit/fallit q̄d agā: ⁊ ſignt idē qđ ignoro/vel ſum immemor. Interdū tñ hec oia ꝓſonalia fieri poſſunt ⁊ regūt ante ſe ntiū et poſt ſe actiū: vt lectio delectat me. Tue litere me delectant. Virg. Non omnes arbuſta iuuant. Ouid. Iſta decent humeros geſtamina noſtros. Terēti⁹. Que aſſolent queq; oportent ſigna omnia ad ſalutem huic eſſe video. Eius dicta me fugiunt. Hec impſonalia / iuuat / decet/latet/delectat/⁊ oportet regūt ante ſe actiū loco nominatiui: ⁊ poſt ſe infinitiuū modum: vt me iuuat legere. Teren. Facis vt te decet. Idem. Id nos facere oportet. Virgilius. Ouidius. Terentius. Idem.

Pœnitet & tædet miſeretq; pudetq; pigetq;
Hæc quartum pacientis habent genitū vel agentis
Infinitiuumq; modum geniti vice poſcunt.

Impſoñ. actiū ⁊ gtiū regētia.

¶ Hec quinq impſonalia actiue vocis penitet/tedet/miſeret/pudet/et piget/regunt actiū patientis rei/⁊ gtiū agentis: vt penitet me peccati. Tedet te vite. Miſeret me tue calamitatis. Pudet illū facti. Piget eum laboris. Cice. in Cato. Num igitur ſi ad centeſimū viriſſet annū/ſenectutis eum ſue peniteret. Hieron y. in Job. Tedet me vite mee. Cice. Miſeret me infelicitatis familie. Teren. in Adel. Fratris me quidē pudet pigetq;. Aliquādo hec verba regunt infinitiuū modū. Cicero. penitet defendere. Fabius. Penitet reſpicere plura teſtimonia. Cicero. Terentius. Cicero. Fabi⁹.

¶ Annotatio.

Diſ vel pertædet miſereſcit vel miſeretur.
Cum primatiuis caſus poſcunt vel eoſdem.
Pœnitet eſt lectum cum ſexto de præeunte
Atq; pudet ſexto, pertæſum olimq; datiuo.
Cum geminis quartis miſeret quandoq; repertum.

¶ Diſtedet et pertedet. miſereſcit ⁊ miſeretur impſonalia habent eandem conſtructionem quā ſua primitiua. Plau. in amphi. Tui me neq; domi diſtedebat. Cozne.

Gellius. nepos in vita attici. Nusq; suscepti operis cū pertesum est. Gelli. li. xxv. ca. xx. Ma-
Terentius. trimonij cū pertedebat. Teren. Te nūc inopis misereſcat mei. Miseretur passiue
Cicero. vocis inuenitur etiā impsonale. Cice. p ligario. Fratrū pro fratris salute peccan-
Crassus. tiū vos miseretur. Crassus. Neq; minus vestri/q; mei miserebitur. Hic impersonale
Calepinus. esse Calepinus asserit. Penitet legitur (licet raro) cum ablō/ꝛ de ꝓpositione. Sue-
Suetonius. tonius in Clau. Penitētis de matrimonio Agrippine. Legitur etiam pudet cum
Plautus. ablō sine ꝓpōne apud Plau. i bac. Neq; me neq; te tuis puditū est factis que facis:
Bracchus. nō imitandū. Pertesum etiā olim dtō apud vetustissimos. Bracchus in Luci. Me-
Suetonius. tellum: Uiq; adeo mihi pertesum esse. Dicimus recte pertesis ignauiam. figurate:
Terentius. qz hic pertesis est nomen. Sueto. in Cesa. Et quasi ptesus ignauiā suā. Miseret im
Idem. personale cū duplici actō legitur. Teren. in Heau. Ita me dij ament: vt non Mene
Gellius. demi vicem miseret me. Teren. dicit. Non te hec pudent. Gelli. lib. j. ca. ij. Uerbisq;
Idem. eius defatigati pertedu issent. Idem alibi. Id penitet. Olim enim psonalia erant
penitet/tedet/miseret/pudet/piget. In sacris legitur penitet et penitet. vt in
ecclīastico. Fili sine cōsilio nihil facias/ꝛ post factū nō penitebis. Et in acti. opposito
loq. Penitemini igitur ꝛ cōuertimini: ꝛ deleantur peccata vestra.

Scriptura. Desinit & debet solet incipit atq; potest vult
Infinitiuus quando modus additur illis
Impersonalis, tum impersonalia fiunt
Infinitiui sibi structuramq; reposcunt
Quod si iungatur personalis modus illis
Infinitiuus tunc personalia fiunt.

¶ Hec verba desinit/debet/solet/incipit/potest/ꝛ vult: tūcta infinitiuꝰ impsonaliū:
fiunt impersonalia: ꝛ eoz infinitiuorum constructionē poscunt. vt me incipit tedere
vigilie. mihi desinit placere. te debet penitere facti. illum solet tedere laborum. me
incipit tedere facti. Quod si infinitiuꝰ personalitū iungatur personalia efficiūtur.
vt ego desino indulgere deliciis.

¶ Impsonalia actīn cum ad regentia. Pertinet & spectat, simul attinet ad præeunte,
Quartum deposcunt impersonalia post se.
Nonnunq; fiunt hæc personalia: rectum
Et præ se poscunt post se quartum ad præeunte.

¶ Pertinet/spectat/et attinet: regūt post se actīn casum cū ꝓpositione ad præeūte
et nunq; dtīn: vt attinet ad te isthec curare. Teren. Nihil ad me attinet. Cicero ad
Terentius. Teren. Que mihi in mentē veniebant queq; ad te ptinere arbitrabar / existimaui
Cicero. me ad te scribere oportere. Et nōnunq; hec sunt personalia et regūt ante se ntīn ca
Teren. sum/ꝛ post se actīn cū ad. Teren. Ea cures que nihil ad te attinent.

¶ Impsonalia passiue vocis dtīn vel abltīn regentia tā ā se q; post se. Sextum præposito præiuncto siue datiuum
Præ se verba petunt impersonalia vocis.
Passiue & post se quædam quandoq; datiuum.
Aut ablatiuum cum præposito præeunte.
Hos modo deposcunt sua personalia casus.
Et sine casu vllo constant quandoq; solute.

¶ Uerba impsonalia passiue vocis regūt ante se ablatiuū casuz cū ꝓpōne: vel loco
ablatiui dtīn (authore Sulpitio) vt a me vel mihi statur. Regunt etiā interdū post
se dtīn vel abltīn cū ꝓpōne/si eoꝝ impsonalia hos casus regāt. vt a me vel mihi ser-
uitur tibi. Marcialis. Nō bene crede mihi seruo seruitur amico. a me vel mihi au-
Marcialis. ditur abs te. A me statur in foro. Et a me vel mihi interdictum est aqua et igni.
Et aliquando sine casu absolute ponuntur. Terentius. Quoniam nemini obtrudi

potest/itur ad me. Terentius. Quid agitur statur. Terentius.

A multis actis fieri quum significatur ¶ Impsonale passiue vocis absolute positi
Atq; ignorantur multi, tunc sumere vocis
Passiuæ debes impersonale venuste.

¶ Qñ aliquis actus significatur a multis fieri: et ignorantur illi multi: tūc sumendum est impersonale passiue vocis. Horatius. Iliacos intra muros pugnatur et extra Virg. Ouidius. Iturr ad antiquā syluam. Ouidius. Uultur ex raptu nō hospes ab hospite tutus. Teren. Et ne vt fertur forma. Horatius. Virg. Ouidi. Teren.

Quartum infinitus præ se modus expetit addi, Infinitiuus regit actiū ante se.
Atq; sui verbi casus post se petit omnes
Impersonalis tamen infinitus habebit.
Præ se & post se omnes casus quos vult sibi verbum.

¶ Infinitiuus modus regit ante se actiū casum: et post se vult oēs casus quos ꝑbū a quo deducitur. Teren. Nunc me hospitem litis sequi/q̄ hic mihi fit facile aliorū exempla cōmouēt. Infinitiuus tñ impsonalis regit ante se ⁊ post se eos casus quos verba a quibus deducitur: vt a me satisfactum nō esse tibi perdolet animo.

Verba soluta isthæc impersonalia dicas ¶ Impsonalia absolute posita.
Fulminat & ningit pluit & tonat atq; coruscat
Grandinat atq; gelat noctescit, iunge diescit:
Addas lucescit tempescit diluculascit.
Horum dant aliqui rectum (quandoq;) quibusdam
Et quartum sextoq; pluit sic Liuius addit.

¶ hec verba impsonalia/fulminat ningit pluit tonat coruscat grandinat gelascit noctescit diescit lucescit tēpescit ⁊ diluculascit dicuntur absoluta: hoc est sine suppositō ⁊ appositō constare per se possunt. Adiungūt tamen aliqui ntīm quibusdā istoꝝ et etiā actiū. Sulpi. Iuppit pluit lapides. fulminat turres. grādinat segetes. Ual. Licet nūc dicamus: deus pluit carnē/pluit manna/pluit escam. Prophe. Pluit sup: peccatores laqueos ignis. Stati. in thebaide. Saxa pluunt. Liuius. Nunciatū est in albano lapides pluisse. Sulpitius. Ualla. Propheta. Statius. Liuius.

¶ De subauditione ntī & verbi.

Verborum primæ personæ siue secundæ Uerba prime ⁊ secūde persone non egent ntō expresso.
Exprimitur rectus raro, at plærūq; tacetur
Ni discretio, vel cum significantia fiat.

¶ Cum verbis prime aut secunde persone rarissime exprimit ntūs: sed vt plurimū reticetur: da huiusmodi ntūs ē certꝰ: qualis ego/nos/tu/⁊ vos/: nisi ad discretionē vel significantiā denotandā. Est autē discretio quū actus verbi attribuitur alicui cū discretione ⁊ exclusione aliorū: vt ego id effeci: quasi dicerē nullus alius. Virgil. Tu mihi quodcūq; hoc regni: tu sceptra Iouēq; concilias. Tu quasi diceret et non alius. Significantia est. quū actus verbi attribuitur alicui cū excellētia. Virg. Ast ego q̄ diuū incedo regina Iouisq;. Et soror et pariter vna cum gente tot annos. Bella gero. hec Iuno/paulo ante conquerēs se victam a troianis dixit. Pallas ne eruere dassem argiuum potuit/ast ego/quasi diceret/que excellētior sum Pallade hostes superare nequeo. Et huiusmodi nominatiui cū quadā arrogantia proferuntur. Virgilius.

Verborum ad solos homines quorum attinet actus Uerba ad actꝰ hūanos spectātia non habēt ntīm expressum.
Exprimitur rectus raro atq; plerūq; tacetur
Post propria authorū nonnunq̄ verba tacentur

¶Cū verbis quoꝝ actus ad solos hoies attinet rarissime exprimitur ntūs immo reticetur vt plurimū: vt aiunt/ferūt/dicūt/asserūt/inquiunt.ꝛc. in ijs et silibus subauditur hoies. Et rursus post propria nola authoꝝ ipsa verba nonunqꝫ reticētur. vt vnde Boetius. de quo Virgilius. subauditur dicit/loquitur/scribit.ꝛc.

De constructione nominum locorum.

Quæ prestare loco designant omnia verba
Post se coniungi sextum, quartum ve reposcunt
Pro vario sensu coniuncto præpositiuo.

¶Omnia verba signtia permanētiā in loco regūt ablm̄ vel actm̄ pūcta (pro varietate sensus) ꝑpōne. Terē. Audiui eū esse in asia. Idē. Apud forū e Dauo audiui. Is electus est apud andrū insulā. Et ad hoc ꝓceptū reduci possunt fere oēs ꝑpōnes: vt fui cū patre vel apud patrē. habito ante/cis/citra/post/vltra/secus/iuxta forum. Cōstituti sunt vigiles circa/extra/intra muros vrbis/cōtra incursionē hostiū. Sylus habitat siue absq; procul a cōmunitate vicinoꝝ. et sic de alijs.

Terentius.
Idem.

propria nola locoꝝ post verba pstare in loco significantia.

Vrbis vel pagi proprium si verba sequatur
Quæ perstare loco signant pone id genitiuo
Aduerbi in morem: si primæ siue secundæ
Flexuræ fuerit, sic singlari variatum:
Sin ternæ fuerit, tantum numeriq; secundi
Pro libito in terno, aut sexto rite locetur.

Salustius.
Terentius.

¶Propria nola vrbiū vel pagoꝝ si sequantur verba signtia pſistere in loco/si ꝑpne aut secunde declinationis fuerit. ꝛ singulari tantū declinata in gtō casu aduerbialiter ponenť. vt Padue et Mediolani fui. Salustius. Hec vbi Rome comperta sūt. Teren. Ea habitabat Rhodi. Sin tertie declinationis fuerint: aut pſaliter tantū declinata in dtō aduerbialiter ponenť/aut in abltō. elegantius tamen fin Seruiū in datiuo. ¶Authoritas de datiuo. Gellī. Socrates Athenis dānatus est. Sueto. Lentulus getulicus Tyburi genitū scribit. Plinⁱ. Quum spectare antiqui moris supplicii Tyburi conuipisceret. Apu. in flo. Igitur nemo Carthagini proconsulū diutius fuit. Plau. in Cist. Fuere Sycioni tam diu dionysia. Cice. xvij. ad Atticū. Conuento Antonio Tyburi. In eodē. Sextū nunciauit cū vna solū legione fuisse Carthagini. Idem ꝓ lege agraria. Arbitratur Corinthi ꝛ Carthagini non defore: qui illa restituerent. hic diuersi casus copulantur. qui regimen variatur. Liuⁱ. v. Neglectum Aururi presidiū. ¶De abltō authoritas. Cicero de sene. Lacedemone esse honestissimū domicilū senectutis. Idem. iij. de na. deo. Sepultⁱ esse dicit Lacedemone. Pompei. ad Cice. lib. viij. ad atti. Partim Sulmone collocauit. Sueto. in Aug. Tarracone inist. Plau. xxxviij. ca x. Effectum est Sicyone primū. Deinde in grecia. Cesar. vij. de bello gal. Ipsa Bibracte hyemare constituit. Plinius. ix. ca. viij. Puerū Alexander magnus Babylone Neptuni sacerdotio prefecit. Idem. xiiij. ca. xvij. Babylone seritur. Justinus libro quinto. Nunciatur Lacedemone/in bello Athenensis exarsisse. Liuius. Nati Carthagine/sed oriundi a Syracusis. Idem. Crotone nec consilium vnū inter populos erat nec voluntas. Idem. Moriari Carthagine statuerat. Idem. Nunciatum Frusione infantem natū quadrimo parem. et consilū de ijs Carthagine erat. cum multis alijs id genus. Ex tot et tātis testimonijs colligere potes non minus eleganter per ablatiuum (pace Seruij) q̄ per datiuum loqui licere.

Cicero.
Pompeius.
Suetonius.
Plautus.
Cesar.
Plinius.
Justinus.
Liuius.
Idem.

Annotatio.

Nuncio Rome et Romam.

¶Rome et Romam nunciatur. vtroq; modo authores diriſſe leges. Sed per actm̄ dictū quoties motus latitans intelligitur in hoc verbo nuncio Liuius. li. v. Rome est nunciatum lapidibus pluisse. Hic non est motus. Idem li. iiij. Romam nunciatur. Idem lib. j. Hec nunciant domū Albani. Hic intelligitur motus: qui fit in nunciando. Similiter habito Rome ꝛ Romam recte dī. In gtō per ꝓceptū predictū su-

habito Rome et Romam.

ſuperius per actiũ:q; habitat regit actiũ. Cice. p Roſcio. Ruri ſemp habitant. Terẽ. Ea habitabat Rhodi. Uarro. Hoc modo antiquos ſecundis rebus. Cumas habitaſſe. Itẽ Cice. dixit. Domo me continco. pro in domo. Iuſtinꝰ lib. vj. Cypro exulabat. i. in Cypro. Ouid. Suſtinet inuidia triſtia ſigna domo. i. in domo. Illud Uirg. Non Lybie nõ ante tyro deſpectus Hiarbas. Seruius (quanq; dicat tyro, p in tyro) errat. Nam illud tyro non eſt ablatiui caſus, ſed datiui. et regitur a deſpectus per copulatiuã cõiunctionẽ. et. et ſenſus eſt. Hiarbas eſt deſpectus Lybie et Tyro. i. a Lybia et a Tyro.

Cicero. Terentius. Cicero. Iuſti. Ouidius. Uirgilius. Seruius.

Poſt ſe verba petunt quartum in ſiue ad præeunte
Ad loca quæ motum ſignant quem ſæpe poete
In ternum mutant grecorum more licenter
Iuncta ad & in ſeruant ſtructuram plurima eandem.

Uerba ſignãtia motũ ad locũ.

¶ Quia verba ſignãtia motũ ad locũ regũt poſt ſe actiũ caſum præcunte hac prepõne ad vel in. Et interdũ verſus poſtpoſita: vt eo ad forũ, in forũ, vel forũ verſus proficiſcor in Galliam. Teren. In Aſiam profectus eſt. Siliter cõſtruuntur verba cõpoſita cum ad vel in. vt adlitus applicuit. Infero merces in Italiam.

Terentius.

Cõpoſita cum ad et in.

¶ Annotatio.

¶ Uerba ſignãtia motũ ad locũ, compoſita cũ ad, aut in: regũt actiũ cum ad vel in præeunte. Teren. Si illũ poteſt ad nequitiam adducere. Lactan. lib. iiij. Adigerũt principes ſuos in furorẽ. Cicero. Nondum auditum erat te ad Italiam aduentare. Plinius. At in agrũ volaternũ palumbiũ vis e mari quotãnis aduolat. Idem li. x. Plateas nominatur aduolans ad eas que ſe in mari mergunt.

Terẽ. Lactã. Cicero. Plinius. Idem.

¶ Alia annotatio.

Dtũs caſus loco acti. poetica locutio.

¶ Poete nõnunq; hũc actiũ mutant in dtiũ metri cauſa. Uirgi. It clamor celo. i. ad celum. Idem. Et tandẽ cuboicis Cumarũ allabimur oris. i. ad oras. Idem. Eneas primo Lybies appellitur oris. i. ad oras. Idem. Inferretq; deos latio genus vnde latinum. i. latini. Ouidius. Hac iter eſt ſuperis. i. ad ſuperos.

Vrbis vel pagi proprium ſi verba ſequatur
Ad loca quæ motum ſignant, id ponito quarto
Aduerbi in morem, & cum præpoſitiuo aliquando.

Propria noia vrbium vel pagorũ ſi ſequãtur verba ſignãtia motũ ad locũ in actõ caſu aduerbialiter poni debẽt. vt eo Patauiã. Cice. Pridie Idus Octobris Athenas venimus. Corcyram belliſſime nauigauimꝰ. hora quarta Brũdiſiũ venimus. Aliqñ tamen (licet rarius) prepoſitio illis additur. Cicero de ſenectute Adoleſcentulus miles, pfectus ſum ad Capuam: et quinto anno poſt ad Tarentũ queſtor. Ceſar de bel. gal. Conſilium in Lutetiam Parriſiorum transfertur.

Cicero. Cicero. Ceſar.

Quæ remouere loco ſignãt poſcunt ſibi verba
Caſum ablatiuum cum præpoſito præeunte.

Appellatiua ꝓpria, pnicia. ruq; poſt verba motũ de loco.

¶ Quia verba ſignificãtia remotionẽ de loco regũt abtiũ cum prepõne præeunte: vt diſcedo ab vrbe. a magiſtro. abs Tito. deſcendo de monte. Teren. Mulier que commigrauit ex Andro huic vicinie. Uirgi. Ducite ab vrbe domum. mea carmina ducite Daphnim.

Terentius. Uirgilius.

Vrbis vel pagi proprium ſi verba ſequatur
Quæ remouere loco ſignant, id ponito ſexto.
Aduerbi in morem, & cum præpoſitiuo aliquãdo.

Propria noia poſt verba motum de loco ſignificantia.

¶ Propria vrbiũ vel pagoꝝ ſi ſequantur verba ſignãtia remotionẽ de loco ponũtur in ablatiuo: vt venio Roma. Bononia. Aliqñ ijs ꝓprijs additur prepoſitio in ablati:

no. Cicero. Quo[d] vt veni hostē ab Antiochia recessisse cognoui. Idem. Ut ab Athenis supra maias in Boetiam irent.

Rus/dom⁹/militie/belli/humi/mari/terre toge.

Rus domus exposcunt constructuram propriorum
In cunctis casibus, sed militiæ quoq; belli
Ac humus in genito tantum, at quarto quoq; sexto
Præiungi semper sibi poscunt prepositiuum.
Authores dicunt pro ruri sæpeq; rure.
Coniuncto adiecto vice humi reperitur humoq;.
Ad locum motum signans iungatur humiq;.

¶ Hec nomina rus ⁊ domus propriorū nominū constructionē exposcunt in omnibus casibus. Teren. Ruri me contineo. Idem. Rus eo/ibi me macerabo. Idē. Ecce autē video rure redeuntem senem. Salustius. Domi militieq; boni mores colebantur. Terentius. Penates hinc salutatum domū diuertar. Domo reuertor. Sed hec nomina militia/humus/hanc constructionē in genitiuo tantū postulant. Salustius. humi requiescere. Idem. Domi militieq; nē. Terentius. In militiā proficisci gnatum compulit. Salu. Paucorū arbitrio belli militieq; respublica agitabatur. Horatius. We primis vtris belli placuisse domiq;. ¶ Authores dicunt sepe pro ruri datiuo/rure in ablatiuo. Cicero ad Atticū circa finem. Quā rure esse arbitror. Liuius. xxxviij. Rure morientem/eo ipso loco sepelire se iussit. Horatius. Quinq; dies tibi polliciti me rure futurum. In loco genitiui humi nōnunq; vsurpatur humo ablatiuus. precipie adiectiuo coniuncto / aliquando subaudito. Colu. Nec densa nascitur humo. Idem. Macerrima iacitur humo. Et hic gtūs humi iungatur verbis motū ad locū significantibus. Virgi. Corpora fundat humi. Idem. Procumbit humi bos. Statius. Sternet humi populos.

Terentius.
Idem.
Salustius.
Terentius.
Salustius.
Terentius.

Cicero.
Liuius.
Horatius.
Columella.
Idem.
Virgilius.
Idem.
Statius.

¶ De modo respondendi.

De ntō respondendi: ⁊ in quo casu.

Quo casu quærens rogitat, responde in eodem.
Sed si per cuius possessiuum rogitarit.
Vel genitum quis qui, respondebis genitiuo.
Per possessiuum ni quum responderis, in quo
Quem verbum quærens poscit responde in eodem.

¶ Quādo fit interrogatio respondendū est per eundē casum per quē interrogatio fit: vt si rogetur/quē queris: Respondere potes. te/vel Joannem. Sed qñ fit interrogatio per hoc possessiuū cuius/cuia/cuiū. vel gtīm huius interrogatiui quis/q̄/qđ. p gtīm est respondendū: vt si queratur. Cuiū vel cuius est hoc pecus: responderi potest patris vel meū. Nisi quando responsio fiat per possessiuū: tūc enim respondebis in eodē casu quem verbū interrogās post se regit: vt si queratur. Cuium vel cuius est hoc animal: Respondeas. Meum/tuum/suum: vel fraternū. Cuius vel cuia interest: mea/tua/sua.

¶ Annotatio.

Quando regit varios casus verbum, per eundem
Casum tunc semper non respondere teneris.
Sed quandoq; alium quem verbum vult sibi iungi.

¶ Sed quando verbū interrogans regit post se varios casus/nō requiritur vt per eundē casum respondeas: sed interdum per aliū casum quē verbū post se regit. vt si queratur. Cuius criminis est accusatus furtiue/an homicidij. Respōdeas neutro/vel de neutro: nō aūt neurrius. Quanti emisti hūc equum? Viginti minis. non autem viginti minarū.

¶De constructione infinitiui.

Infinitiuus modus est pro nomine sumptus
Perpulcre interdū, vice sic quandoq; gerūdi.
Pro primoq; modo raro, raroq; supino.

¶Infinitiuus modus preter propriā naturā quattuor modis construitur. Primo modo ponitur loco nois. vt furari vetitū est. i. furtum. Tedet me viuere. i. vite. Dominus dedit mihi sapere. i. sapientiam. Opus est sacerdoti peccata cognoscere. i. cognitione peccatoꝝ. Authoritas. Teren. in Andria. O dij boni quāti est sapere? id est sapientia. Persi. in saty. Mille hominū species ⁊ rerū discolor vsus. Velle suū cuiq; est. voto nec viuitur vno. velle. i. voluntas. Secundo modo ponitur aliqñ loco gerūdij (vnde inferius dicem⁹ expressius (vt in illo Virgiliano. Sed si tātus amor casus cognoscere nostros. i. cognoscendi. Et per gerūdium (teste Seruio. cui suffragatur Ualla) hic loquaris. Tertio ponitur pro indicatiuo modo. Teren. in Eunu. Omnes mihi inuidere et mordere clanculum. ego floccipendere. i. inuidebant/ego ponitur pro supino/sed raro. vt rarus inuentu vel inueniri. dignum cognitu/vl' cognosci. facile dictu. vl' dici. sed infinitiuus poeticā licētiā poti⁹ sapit. Virg. Et erat tum dignus amari. Lucanus. Facilis sed vertere mētem. At illud in sacris (Uado parare vobis locū. et dum irent emere. p vado paratū. ⁊ irent emptū/vel empturi) non est imitandum. Latinissimi enim sic nunq̄ locuti sunt. Hiero. in hac interpretatione imitatus est grecos qui supina non habent. sed infinitiuo cū articulo eius loco vtuntur. Hic modus loquendi poetis ⁊ hystoricis parce permittitur.

Terentius. Persius. Virgilius. Terentius. Virgilius. Lucanus.

¶De constructione horum infinitiuorū.

Amatum ire, amatum iri, amaturum esse,
& amandum esse.

¶Differūt amatū ire/et amaturū esse (vt sentit Ualla) sic. Nam amatū ire. est presentis tpis oratio: et figit in via esse ad amandū. Ut scio te amatū ire. lectū ⁊c. i. scio q̄ tu is amatū. vel ad amādū. legendū. Nec possum⁹ per supinū ⁊ ire/circūloqui futurū infinitiui: q̄ inepte dr. Credimus antichristum predicatum ire. cōtra cristū. Dicendum est. Credimus antichristū predicaturū ire cōtra christū. Amaturū esse est futuri tēporis. Et quanq̄ Diomedes. Donatus. Priscianus. ceteriq; grāmatici dicūt amatū ire. lectū ire. esse futura infinitiui. decepti sunt. et sine authoritate loquuntur. Null⁹ enim veterū tale q̄d dixit Audiui hūc amatū ire. p audiui q̄ amabit. Quod si q̄s hoc redarguat. veterū authoritatē (si possit) adducat. Alioqui Laurentio Ualle. Ninuite. ⁊ alijs: q̄ hanc rem diligētius inuestigarūt astipulet. Amatum iri/futurū est infinitiui passiui. recte accipitur, p amādū esse. Et illud amatū iri/ex supino ⁊ impersonali iri. Non q̄ significetur iter quoq̄. sed ne sine verbo motus/ponatur supinum in um. Ut audiui primā comediam Terentianā lectū iri a preceptore. i. audiui q̄ a preceptore legetur prima comedia. Neq; dicas per femineum. aut plurale. lectam iri/vel lectos iri. Authoritas. Teren. Qui postq̄ audierat filio suo non datum iri vxorem. hic accusatiuus vxorem/regitur a fronte ante datum iri. Ergo est verum futurum huius verbi amor/aris. nō solum verbi impersonalis amatur. Cice. ij. retho. Deinde ceteros a virtutis studio repulsum iri. Non dices vxorem datam iri. nec ceteros repulsos iri. quia impsonale et indeclinabile illud futurū. Et sicut amatū iri. amaturū esse. sine genere ⁊ numero dicatur. Etiam apud latinissimos: sed sine esse. Cicero. v. in Uerrem. Quocunq; venerint: hanc sibi rem presidio sperat futurum. ⁊ venisse ita loquemur. teste Gellio. cui suffragantur Aldus/Nebrisensis/Niniuita/Lācilotus. Alia testimonia. Bracchus. Credo ego inimicos meos hoc dicturū. Ualerius Antias. Aurus pices dixerūt omnia ex sententia processurū. Laberius in gemellis. Nō putauit hoc eā facturū. hec ex Gel. li. j. capite. vij. Frequētius nunc dicimus. Audiui Annam iturā esse Romā. Britan-

Amaturū esse.

Amaturū sine esse.

nos pugnaturos esse in gallos ꝛc. ⁊ Annam iturum. ⁊ Britannos pugnaturum. vt docet Ualla.

Ualla.

Annotatio.

¶ Ualla negat latine dici. Aiunt Petrũ exulatũ ire. siue iri. pro eo q̃ est. Aiunt q̃ Petrus exulabit. Sed recte dici censet. Aiũt Petrum exulaturũ/sic vapulaturum.

Justinus.

Trogus Justinus. Ille quasi imperpetuum cũ viris exulature.

¶ De vsu & constructione gerundiorum.

¶ De vsu gerundij in di.

¶ De vsu gerũdij in di post substantiua nomina.

Infinitiui sensus quando immediate
Post substantiuum comitatur non animatum,
Infinitiui sensum in di pone gerundo.
Et quandoq; modo coniunctiuo vt præeunte.

¶ Quando sensus infinitiui modi immediate sequitur post nomen substantiuum inanimatum in gerundio in di ponetur. vt amor discendi. cupiditas habendi. studium legendi. locus cognoscendi. et aliquando in coniunctiuo modo. Terentius.

Terentius.

Sed ea gratia simulant vos vt perterrarem. Idem. Ita ne obstinate operam dat vt me a Chryside abstrahat.

Idem.

Annotatio.

Infinitiuumq; modum, vice sæpe gerundi
Vsurpant licite græcorũ more poetæ.

¶ Poete licẽter in loco gerũdij vtũtur infinitiuo modo. grecoꝝ more/qui gerũdijs et supinis carent. loco quorũ vtuntur infinitiuo modo cũ articulo. Et hec regula est intelligẽda nõ solũ de gerũdio in di: sed etiã in dũ. Authoritas. Virg. j. Enei. Sed

Virgilius.

si tantus amor casus cognoscere nostros. i. cognoscendi. Idẽ. Soli cantare periti. i.

Idem.

cantandi. Hora. Codrus pro patria non timidus mori. i. moriendi. Exempla de infinitiuo loco gerũdij in dum. Virg. in Buco. Et cãtare pares/⁊ respondere parati.

Horatius.

id est ad cantandũ et respondẽdũ. Gualderius. Non est apta legi/que nõ maturuit herba. i. ad legendum.

Virgilius.

Gualderius.

Usus gerundij in di post quedam adiectiua pro verbalibꝰ posita.

Infinitiui sensus quando immediate
Quæ genitum poscunt post adiectiua sequatur
Infinitiui sensum in di pone gerundo
Et quandoq; modo coniunctiuo vt præeunte.
Infinitiuo aut græcorum more aliquando.

¶ Qñ sensus infinitiui modi immediate sequitur noia adiectiua q̃ gtiñ regũt ponetur in gerũdio in di. Et qñq; in coniunctiuo modo vt pẽunte. Terẽ. Quã cupida eram huc redeundi. Ille est auidus lucrandi/vel vt lucretur. Cyrillus ad diuũ Augustinum in quadã epla. Formãdi vocem nullatenus compos eram. Aliqñ in infinitiuo modo. Aliqñ enim post hmõi adiectiua poete vtũtur infinitiuo modo loco gerũdij: vt diximus. Silli. Nauus abire timor. certus eundi/vel ire. Sic timens cupiens timidus/cupidus /doctus /certus /promptus/ peritus/auidus cantandi vel cantare authore Ninnita.

Terentius.

Cyrillus.

Sillius.

Usus gerundij in di post substantiua verbalis.

Cum sensus geniti præsentis participantis
Post quoduis nomen substantiuum comitatur,
Vel genito hũc ponas verbalis, dive gerundo.

¶ Qñ sensus gñi casus participij præsentis tpis sequitur post quodcũq; substãtiuũ ponetur indifferenter vel in gerũdio in di vel in gtõ nois verbalis. vt princeps pingendi vel picture Apelles. Virgilius. Pater ipse colendi. Cice. Ille dicendi opifex.

Virgilius.

Cicero.

¶De vsu gerundij in dum.

Infinitiui sensus quando rationem
Subsequitur, causam qui declarat rationis:
Infinitiui sensum in dum pone gerundum
Ad præeunte vel ob propter, raro in simul ante.
Et quandoq; modo coniunctiuo vt præeunte.

¶Qñ sensus infinitiui subsequitur rationē declarans causam rationis in gerūdio in dū ponetur hac ꝓpōne ad ꝓuncta. et aliqñ ob vel ꝓpter. et aliqñ (licet rarius) in et ante. Terentius. Dies mihi vt satis sit ad agendum vereor. Ualla. Ego veni ob vel ꝓpter te redimendū. vado ad vel in capiendū hostē. Uirg. Nāq; ante domandū ingentes tollent animos. Et aliqñ ille sensus infinitiui in ꝓiunctiuo modo (hac conunctione vt ꝓiuncta) ponetur. Cicero. Scio te offa facturū vt nobisdū ꝫpimum sis. Teren. Puelle hec adornāt vt lauet adhortor.

Teren. Ualla. Uirgilius. Cicero. Terentius.

¶Annotatio.

Post bonus atq; malus celer indignus faciliſq;
Dignus difficilis doctus nauus piger audax
Parq; potens habiliſq; paratus ineptus & aptus.
Cum genus id reliquis vice dum quandoq; gerundi,
Infinitiuum pulcre ſibi iungere poſſunt.

¶Post hec adiectiua / q̄ id genꝰ alia elegāter vsurpare possumꝰ loco gerūdij in dū aliqñ infinitiuū modū. vt miles bonus vel aptus ad pugnandū vt̄ pugnare. Hora. Audax oia ppeti gens humana fuit. Stati. Ille quidē disco / bonꝰ et cōtendere cursu. Hora. Celerq; sequi. Uirg. Et erat tū dignꝰ amari. Luca. facilis sed ꝛtere mētē.

Horatius. Stati⁹. Hora. Uirg. Lucan⁹.

Post curo mando loco ſic conduco habeoq;
Pro debet, ſine præpoſito dum pone gerūdum

¶Post hec ꝛba curo / mando / loco: habeo ꝓ debeo sumptū / gerūdiū in dū sine ꝓpositione semp vsurpāt authores: vt sepulturā faciendā locabāt colūnā faciēdā ꝓduxerāt. gladiatores vi rapiēdos mādabat / lapides faciendos curabat / cōsolādos eos magis ꝫ puniēdos habuit. hec Ualla. Uirg. Treitio regit furtim mādarat alēdū.

Uirgilius.

In dum perpulcre licet vſurpare gerūdum
Impersonale eſt ſibi coniuncto loco oportet.
Terno & ponetur vox quæ recti eſſe videtur.
Et quandoq; habeo ponetur ſub vice oportet.
Vel rus participans, vel dus cum ſum ſibi iuncto.

Gerūdiū in dū cū ē / loco oportet: vel participiū ꝑtis futuri aliquando posteriꝰis.

¶Loco huiꝰ ꝛbi oportet ꝓpulcre vsurpare licet gerūdiū in dū / cū hoc ꝛbo est impsonali sibi adiūcto: q̄ dictio q̄ videt esse nti casus ponet in dtō. Teren. Alieno more viuendū est mihi. Et aliqñ loco oportet vsurpatur habeo / es. Siñter participiū tā prioris ꝫ posterioris futuri. Cice. ad Lentu. Tantū habeo polliceri. Idē in Catone maiori. Neq; ea solū cōuenire habeo quos vidi: sed etiā ꝙs audiui. Qō vt Uallа interp̄tatur: idē est qō pollicendū et cōueniendū est mihi / vel cōuenire me oportet. Quintꝰ. Non sit p̄ceptor eoꝝ q̄ emēdāda erāt dissimulator. i. q̄ emēdari oportuit.

Terentius. Cicero. Idem. Quintilianus.

Inter præiuncta licet vſurpare gerūdum
In dum perpulcre nonnunq̄ ſub vice recti
Caſus, atq; ſui verbi, quum aut dum præeunte
Participans vel in ens, præiuncto in do ve gerūdū.

Gerū. in dū cū inter. loco nti casus et verbi cū dū aut quū.

Quartum aut verbalis, similis vel nominis: inter
Præiuncta: aut sextum cum præposito præeunte.

¶ Loco nti casus et verbi hoc aduerbio dum aut quū ꝑeunte venuste vsurpare licet

Virgilius. gerūdiū in dū ꝑtūcta hac ꝑpōne inter. Virg. Et inter agēdū occursare capro (cornu fert ille) caueto. hoc est dum vel quū agas. Aliqñ etiam gerūdiū in do ꝑuncta hac ꝑpōne in. Et aliqñ actiñ cum inter, vel ablātiuo cū in nominis verbalis, aut alterius nominis similis. vt inter consultandū, in consultando, inter consultationes vel cōsilia in consultatione, vel consilio. hec Valla.

Infinitiuum nunq̄, sed iunge gerundum
In dum post verbum requiescere siue mouere
Vel vocitare notans, post flagitor & paror hortor
Infinitiuum ponas, in dum ve gerundum.

¶ Post verba signtia quiescere, mouere, vel vocare: infinitiuus modus nunq̄ vsurpatur, sed semp gerūdiū in dū: vt vocaut te ad currendū. nō aut̄ currere. Sto ad ꝑdandū. nō aūt ꝑdari. sedeo ad audiendū. nō aūt audire. eo ad videndū. ꝙ nō videre. Sed post hec flagitor, paror, hortor: indifferenter infinitiuū modū vel gerundiū in dū vsurpari potest: vt flagitor respōdere, vel ad respōdendū. sum paratus scribere, vel ad scribendū. hortor studere, vel ad studēdum. hec Valla. Et quanq̄ Virgilius

Valla. Virgilius. dicat. Quoniā conuenimus ambo. Tu calamos inflare leues, ego dicere versus. In soluta tñ oratione infinitiuus hmōi non est vsurpand⁹. Metri enī causa infinitiuū loco gerūdiī licenter vsurpat grecor̄ more qui gerūdijs carēt. vt alibi. Etsi tant⁹ amor casus cognoscere nostros. pro cognoscendi posuit. cognoscere.

Infinitiuum desisto, desino, cesso,
Post se coniungi poscunt: nunq̄ gerūdum.

¶ Hec verba desisto, desino, cesso: infinitiuū modum. ꝙ nunq̄ gerundiū in dū post se subiungi postulant: vt desistas vel desinas lachrymari: non aut̄ ad lachrymandū.

Terentius. Teren. Lucessit cur cesso pulsare ostium vitini.

¶ De vsu gerundij in do.

Sensus participi præsentis quum sine fixo,
Est situs & sensus cuiusq̄ præpositorum
Istorū præit in, vel ab, ex, e, de, simul a, cum,
In do participi sensum tu pone gerundo
Præpositis istis simul omissis aliquando.

¶ Qñ sensus participij ꝑsentis tpis sine adiectiuo subiuncto est situs ꝑcedēte sensu cuiusq̄ ista-ū ꝑpōnū. in. a, ab, de, e, ex, aut cū. Ille sensus participij in gerundio in do ponetur istis ꝑpōnibus. aliqñ ꝑpositis, aliqñ vero omissis. Teren. In apparādo totū hūc cōsumunt diē. Salu. Cesar dando subleuando: Cato nihil largiendo, glorią adeptus est. Plini. minor. Sermonibus diē trāsigebat, quū a scribēdo vacaret.

Terentius. Salustius. Plinius minor. Cicero. Teren. Quintilianus. Terentius. Cicero. Ab eundo factus est satur. Jdē Quid cogitas de eundo in Epyrū. obuius est ebibendo nimis. Teren. Putant id fieri et assentando. Quintilian⁹. Sed ratio recte scribendi iuncta cū eloquēdo est. Teren. Ambulando sum defessus.

Infinitiui sensus post verba precandi
Quando subsequitur, non in do pone gerundo
Infinitiui sensum, sed pono modo illum
In coniunctiuo præeunte vt siue remoto,
Ac infinito (quod rarius est) aliquando.

¶ Qñ sensus infinitiui modi seqtur ꝟba q̄pcare vel orare signt. Ille sēsus infinitiui

non in gerũdio in do(vt quidã ignari censuere)licet in quinctiuo modo(hac cõiunctione vt ꝓeunte/et aliqñ omissa)poni debet. Cice. Peto vt honoris mei causa cum expectas. Idẽ ad Aci. Abs te peto/efficias: vt is commendationẽ hanc intelligat sibi adiumento fuisse. Et quandoq; licet rarius) in infinitiuo poni potest. Sellius. Nereą martis te obsecro pacem dare. Cicero. Idem. Sellius.

Sum pulcre iunctum cum do quandoq; gerundo
Infinitiui sensum possumq; notabit.
Soluendo non sum, signat non soluere possum.

¶ Soluẽdo nõ sum. i. non possum soluere.

¶ Gerundiũ in do cum hoc verbo sum sibi adiuncto sigt idẽ qõ possim cũ infinitiuo verbi. Quinti. Placeamus nobis licet fortuna nostra patet pauperi soluendo non sumus. i. soluere nõ possumus. Hec Valla. Cice. li. epl̃arũ. iij. Que soluẽdo ciuitates non essent. Cũ alio verbo ꝓ soluo/non legitur hic modus loquendi. Quintilianus. Valla. Cicero.

¶ De voce & regimine gerundiorum actiue sumptorum.

Actiue dum, di, do, sumpta gerundia. recti
Singlari ac geniti quarti & sexti quoq; voce.
Atq; sui verbi casus post se rogitabunt.
Et sine casu vllo sita sunt quandoq; solute.

¶ De gerũdijs actiue sumptis.

¶ Gerundia actiue sumpta/in nominatiui voce/genitiui/accusatiui/ & ablatiui singulari dũtaxat sunt variandа. vt ntõ videndũ. gtõ videndi. actõ videndũ. abltõ videndo. Et eos casus quos sua verba regũt post se poscit. Et aliqñ absolute ponũtur. vt apud Teren. Ego vapulando/ille verberando ambo defessi sumus. Teren.

¶ Annotatio.

¶ Exempla de gerundio substãtiuo in ntõ. Et quia multi & plerique id negant. testimonia fide nõ indigna inferantur. Virgi. Pacẽ troiano ab rege petendũ. hoc in loco petẽdũ: terminatio nti casus est. Et est sensus. Petẽdũ supple est pacẽ. hic actũs pacẽ regitur a gerũdio in voce nti casus/petendũ. Priscianus dicit recte dici legẽdũ est/fuit/erit poetã orationem carmen. Cui suffragatur Aldus. qui dicit optime dici psalmos legẽdum est. nec inusitatũ nec inuenustum. Authoritas. Lucreti. Externas quoniã penas in morte timendũ Varro lib. iij. Colligẽdum eas in vas aliquod. Idẽ libro eodem. Singulis vbi pariunt faciendũ aras quadratas. Et alibi. In fetura potius dandũ hordeaceos panes/ꝓ triticeos. Cicero libro. xiiij. ad Atticum. Iterandũ eadem ista mihi. subauditur est. Sellius li. vij. Omnia que pater tulerit parendũ. Et hic vox nominatiui gerundij resoluetur per oportet aut opus est. vt in illo Plinij. ij. Grecis vtendum erit vocabulis. i. oportet. vel opus est. vti grecis vocabulis. Juuenalis. Uiuendum recte quum propter plurima/ tum de his precipue causis. i oportet viuere recte. Uel opus est recte viuatur: quum viuendus/da/dum. non dicitur. Virgilius. Lucretius. Varro. Idem. Cicero. Sellius. Plinius. Juuenalis.

¶ De declinatione & vsu gerundiuorum passiuæ sumptorum.

Di dum do interdum sunt sumpta gerundia pulcre
Passiuæ, que tunc flectuntur posterioris
More futuri participi, quadrareq; debent
In genere & numero cum subiunctis sibi fixis
Fixa sed in casu debent quadrare gerundis
In constructura sunt actiue resoluta.

¶ De gerundijs noĩb⁹ passiue sumptis.

¶ Gerũdia in di/dũ/ & do. ornate interdũ passiue sumũtur & mutãtur in adiectiua

gerũdiua/ꝛ declinanꝫ more participij posteriotis futuri: vt ntõ amandus/da/dũ gtõ amandi/de/di/ꝛc.et in genere et numero quadrare debẽt cũ subiũctis substantiuis. In casu tñ ipsa substantiua cũ gerũdijs cohereie debent. vt delectatio fruendi principatus/fruenda prouincie/fruendi unperij. Molesti a educandorũ filiorũ locandarũ filiarũ.colendorũ pdiorũ. ¶Exempla de gerũdio in dũ. Eo ad salutandum fratrem/salutandã sororẽ/salutandũ ydus/ad salutandos fratres/salutandas sorores/salutanda ydera. ¶Exempla de gerundio in do. vt occupatus sum in arando agro/collocanda filia emẽdo pdio/in arandis agris/collocãdis filiabus/emendis pdijs. Hec Ualla. Et in constructione actiue resolui debẽt sic. Delectatio fruendi principatu.prouincia.predio. Molestia educandi filios.collocandi filias. emendi predia.ꝛ sic de ceteris.

Ualla.

¶Annotatio.

Differẽtia iter gerundiũ.ꝛ gerundiuum.

¶Gerũdiũ est qñ in di/do/dũ.desinẽs/verbi cõstructionẽ gerit. vt venio causa audiendi hystoriã. Gerũdiuũ est adiectiuũ a gerũdio ductũ:et declinatur more adiectiui. vt audiendus/da/dũ.et cõuenit in genere ꝛ numero cũ substãtiuo adiũcto. vt venio causa audiende hystorie.

Differentia inter gerũdiua ꝛ participia.

¶Gerũdiua et gerũdia differunt a participijs futuri in dus(authore Ualla)q̃ participia signt rei administrationẽ cũ tẽpore:ꝛ per relatiuũ ꝛ verbũ futuri tpis declarantur. vt erpecto pecuniã soluendam cras.i.que soluetur cras. Gerũdia siue gerũdiua signt rei administrationem sine tempore determinato.nec declarantur per relatiuũ. sed per coniunctiuũ modũ et vt. veluti si dicam. Veni huc causa videndi te.i.vt videam te.huc veni causa tui colloquiendi. id est vt colloquiar tecum.

Quum in recto aut terno sun sumpta gerundia, fixis
Coniunctis quadrant genere & casu numeroq;.
Est rectus per dum per doq; aliquando gerundum.
Est ternus per dum costructura resolutus.

¶Qñ gerũdia in ntõ vel dtõ locãtur. In casu gñe ꝛ numero cũ adiũctis substãtiuis cõuentre debent. vt apud Uirgiliũ. Uoluenda dies en attulit vitro. Et ntũs dupliciter resolui potest. Aliqñ in gerũdum i dum. vt in illo Terẽtiano. Mos gerẽdus est Thaidi.quod sic resolnitur.mihi more ingerendũ est Thaidi. Idẽ alibi. Mihi molendũ est habende compedis.i.mihi habendũ est cõpedes. Aliqñ in gerũdio in do. vt in illo. Uirgl. Uoluenda dies en attulit vitro:qõ resoluitur. dies voluenda.i. voluendo/vel dum voluitur. Sic iter anni voluendi tacito nos edũt:hoc est anni in voluendo/vel tps reuolutione edunt. Dtũs gerũdijs per gerũdiũ in dum tñ resolui debet. Ut in illo Terẽtia. Natum me credo ferendis miserijs. Quod sic resoluitur. Natum me credo ad ferendum miserias.

¶Annotatio.

Casibus adiunctis nullis, quandoq; solute
Passiue sunt in dum doq; gerundia sumpta
Flexaq; sunt geniti, quarti, sexti quoq; voce.
Di sumptum raro est passiue, sed præeunte vt
Est modus illius coniunctiuus vice sumptus.

¶Gerundia in dũ ꝛ do passiue sumpta:aliqñ(nullis adiũctis sibi casib⁹) absolute ponuntur. Salu. Pauca supra repetã quo ad cognoscendũ oia illustria magis magisq; in aperto sint:hoc est cognoscanꝫ. Uirg. Alitur vitiũ crescitq; regenũo. Idem. Egrescetq; medendo.hoc est dum tegitur ꝛ medetur. Gerũdiũ in di aliqñ (licet rarius) passiue sumitur. vt apud Justinũ de regio puero.lib.xvij. Athenas quoq; eruditendi gratia missus.hoc est vt eruditaꝫ. Idẽ in plogo primi libri. Qõ ad te imperator Antonine non tã cognoscendi q̃ emẽdãdi causa trãsmisi hoc est vt cognoscatur et emendetur. vsitatus tamen(vt Ualle ꝛ alijs placet)loco illius gerundij in di vsurpatur coniunctiuus modus passiue vocis. vt hec vibs est in periculo vt capia-

Salustius.
Uirgilius.
Idem.
Justinus.
Idem.
Ualla.

tur. Neq; rationem vllam video quin gerundium in di/hoc in loco vsurpari posset. quare enim (pace q̄ Vallēsis alioꝝq; sit) nō licet dicere. Merces huc apportātur veniendi gratia. Item hec mulier ad nubendi maturitatē pueni t. q̄n oēs grāmatici hmōdi passiua ꝛ alia cum gerundijs inflectāt. Sed hec superiora Justini exempla Vallam latuisse arbitror.

¶Annotatio.

Pluralem genitum di aliquando gerundia poscunt
Ornate post se coniungi sub vice quarti.

¶Gerūdia in di nō inuenuste gīn̄ p actō pīsertim in plurali aliq̄n habere possunt. Licet Valla neget vitio nō carere. vt composui hunc librū instituendi pueros grā. sic grāmaticus diceret. Orator etiā instituendi puerorū gratia. Plini. Quū illorū videndi gratia me in forum cōtulissem. Liui. xxj. Non vereor / ne ḡs hoc vestri adhortandi causa magnifice loqui existimet / ipsum aliter animo effectum esse. Plau. Nominandi istorū tibi erit magis q̄ edundi copia. hic apud me. Teren. in plogo heau. Date crescendi copiā nouarū. Cice. in lib. de diuina. Dolebas tantā stoicos nostros epicureis irridendi sui facultatē dedisse. pro irridendi se: et capitur actiue irridēdi / et nō passiue. Sueto. in Augu. Exacta locādi licentia diripiendiq; pomorū obsonioꝝ. reiq; missilū. Similis locutio est illi Plautine. Nominādi istorum vt notauerunt Beroaldus ꝛ Sabellicus. Cesar. vij. de bello gal. Usq; eo vt qui sub valla tenderent mercatores recipiendi sui non haberent potestatem.

Plinius. Liuius. Plautus. Terentius. Cicero. Suetonius. Cesar.

Quando relatiuum sequitur post ipsa gerunda
Actiue & nunq̄ passiue sumere debes.

¶Quado post ipsa gerundia relatiuū sequitur nunq̄ passiue sed semp actiue (authore Valla) simi debent. vt hic dies attulit initiū dicendi ea que vellem: nō autē dicendorum eorum que vellem.

Gerūdia et supina sunt verba.

¶Annotatio.

¶Gerūdia ꝛ supina (teste⁹; Probo / Diomede / Donato / Seruio / et Ninuita) verba sunt dicenda. quibus astipulatur Quintilianus. Et dicūtur gerūdia quasi vim verbi gerētia. Et licet obiciatur gerūdia habere casus. et verba oīa significare sine casu. ergo nō esse verba. Respondeatur: quū Donatus dicit. Uerbū est pars orationis sine casu. Intelligēdū est sine casu cui gen⁹ accidit. Sic gerūdia sunt sine casu genus accidit. quia nullius gīnis sunt: vt genus in noie capitur. Et ita diffinitio verbi gerūdijs et supinis bene cōuenit: nullo aūt modo noia sunt. quia nec adiecti ua nec substātiua genus recipiunt. Sed verba sunt: vt ex Boētio probat Ferettus: dicēs nullius esse casus. nisi voce tantū: quia quū dico ad amandū. ad (inq̄t) aduerbiascit. pro et quia sensus est / Sedeo ad legendū. i. vt legā. Preterea si obiciatur. Oīa verba alicuius esse persone / numeri / modi / ꝛ tpis. sed hec oīa desunt gerūdijs et supinis. nō sunt igitur gerūdia ꝛ supina verba. Respondeat. Licet gerūdia et supina determinate / ꝛ per se non sunt alicuius persone / numeri / modi / ꝛ tpis ꝛc. tamē sunt alicuius persone / numeri ꝛc. indeterminate. vel ex adiūcto. Ut si amādi per se effers determinatā psonā non dabis. At si dicas. occasio amādi te fuit mihi virtus tua. Jam amandi manifeste est prime persone. singularis numeri preteriti imperfecti tpis coniunctiui modi. quia per tale verbū declaratur sic. Occasio vt te amarē fuit virtus tua. Similiter respondeatur de verbis impersonalibus et verbis infinitiui modi. Valla censet gerūdia posse dici participia pīsentis tēporis. quia p participia pīsentis tpis fere declarātur tam gerūdia q̄ gerundiua: vt iusiurandū. Sed vt predictis colligere licet potius verba sunt.

Obiectio. Gerundia sunt participia opinione Valle.

¶Gerundiuum est adiectiuū nomen a gerundio ductū. vt legendus / da / dū. Quod si obiciatur. Gerūdia habent genera et casus. in vtroq; numero. vt venio causa legendi libri / audiende historie. ad salutandos ꝛc. teste Valla. Ego negaui male gerūdia genera habere. Respondeatur. Valla large capit gerūdia. pro gerūdijs ꝛ getūdiuis. Itaq; Donatus ꝛ Sulpitius aliiq; dicentes. gerundiū solū tres terminationes habere / di / dum / do. separant gerundia a gerundiuis.

gerūdiua nois adiectiua sūt. Obiectio. Solutio.

¶De vsu supinorum.

Quando post verbum vel participale gerundum
Ad loca quod motum signat, sensus comitatur.
Infinitiui: hunc tu pone priore supino.
In dum (si libeat) ponas illum ve gerundo.
Et quandoq; modo coniunctiuo vt præeunte.
Atq; aliquando prioris participante futuri.

¶Quãdo sensus infinitiui modi sequitur post verbũ participiũ vel gerũdiũ/quod motũ ad locũ sigt ponetur in priore supino vel in gerũdio in dum/aliqñ in participio prioris futuri. aliqñ in ꝓiunctiuo modo prelũcta hac ꝓiunctione vt. Terẽ. Penates salutatũ diuertar. Jdẽ. Ultro me accusatũ aduenit. Cice. qũ ad Antoniũ audiendũ venistis. Teren. ꝓcurrẽ ad forũ vt dicã tibi ola hec. Virg. Si paritur abis.

Terentius.
Idem.
Cicero.
Virgilius.

Interdum liceat prius vsurpare supinum.
Post verbum includens in se motum latitantem
Vt loco doq; datur, cum compositis voco mitto.

¶Licet nõnunq; vsurpare prius supinũ post verba latentem motũ in se includentia: qualia sunt do et eius passiuum daris vel dare/loco colloco ꝛ voco ꝛ mitto cum compositis. vt inuoco/admitto. Teren. Cũ filiã hunc nuptũ do. Jdem. Datur ne illa hodie Pamphilo nuptum. Hora. in arte. Spectatũ admissi risum teneatis amici? Terẽ. Si qñ illa dicet Phedriam intromittamus comessatũ: tu Pamphilum cantatũ prouocemus dic. Jdẽ alibi. Ut potui virginẽ nuptũ collocaui.

Terentius.
Horatius.
Terentius.

Infinitiui sensus quando immediate
Post adiectiua bilis vel ilis finita sequatur
Post ve gradus medij neutrũ genus & superantis.
Hunc sensum ponas in posteriore supino.

¶Qñ sensus infinitiui immediate sequitur nota adiectiua in ilis vel ibilis finito vel neutrũ genꝰ cõparatiui aut suplatiui gradus ponet in posteriori supino. Terẽ. Non est facile expurgatu. Virgil. In breuia ꝛ syrtes viget miserabile visu. Teren. Nihil facilius factu. Salustius. Optimũ factu credens exercitũ augeri.

Terentius.
Virgilius.
Terentius.
Salustius.

Post adiectiua hæc licet vsurpare supinum
Posterius, dignus, mirandus, mirus, acerbus,
Lucidus, obscurus, clarus, sic perspicuusq;,
Obscœnus, turpis, iocundus, periculosus,
Absurdus, fœdus, rarus, pulcrum, atq; salubre.

¶Posterius supinũ vsurpatur post hec adiectiua superius dicta. vt dignum annotatu. mirandũ vel mirũ auditu. acerbũ aspectu. lucidũ intellectu. obscurũ cognitu. clarũ preceptu. perspicuum indicatu. obscenũ vel turpe dictu. iocundũ memoratu. periculosum factu. absurdũ/fedum/vel pulcrum visu. salubre potu.

Deq; loco motum quæ signant verba supinum,
Posterius nunq; rogitant in do ve gerundum
Post se: sed semper nomen verbale aliud ve
Quod simile est nomen cum præposito præeunte.

¶Verba signtia motũ de loco nunq; volũt posterius supinũ vel gerũdiuũ in do (vt ꝺdã piti cẽsuere) sꝫ nomẽ ꝟbale vel aliũ nomẽ sile ꝓucta ꝓpõne (authore Ual.) vt redeo a venatiõe: nõ aũt venatu vel venãdo. redeo a cena: nõ aũt cenatu vel cenãdo

¶De vsu & venustate participij.

Binis de causis inuentum participans est
Vel sermo vt breuior fiat dilucidiorq;
Quando excludatur coniunctio siue relatum
Aut aduerbum, vel quod fit quandoq; necesse
Vt per participans habeas exprimere quædam
Quæ vetitat dici per verbum sermo latinus.

¶Participiū duab⁹ de causis inuentū fuit. Primo vt oro esset breuior dilucidiorq; omissis relatiuis aduerbijs ⁊ pūnctionibus. Scōo propter necessitatē. quia aliqñ sit necesse vt quedā p participia ꝓferantur q̄ per verbum dici nō sinit latinitas.

¶De exclusione coniunctionis copulatiue.

Perpulcre verbi pro tempore sæpe futuro,
Sumere sum possis & participale futurum.

¶Participiū futuri tpis cū hoc ꝟbo sum/es/fui. ppulcre nonnunq̄ sumi potest pro futuro tpe verbi: vt cū dico cōtinuo huc veniet. pulcrius ōr: cōtinuo est venturus.

Quum duo verba simul coniunctio copula iungit,
Excludi poterit coniunctio sæpe venuste
Alterutro verbo mutato in participale.

¶Quum duo p verba pūnctionē copulatiuā cōnectūtur omissa cōiunctione copulatiua alterutrū illorū verborū venuste in participiū sepius cōmutari potest: vt si dicā/viuit ⁊ valet. Venustius ōr: viuens valet/vel viuit valens.

¶De exclusione quanq̄, nisi, cum similibus.

Quum verbum præeunt nisi quanq̄ consimilesq;
Pulcre in participans verbum mutare licebit
Omissis illis simul expressis aliquando.

¶Qñ verbū precedūt: nisi/quāq̄/⁊ cōsimiles: vt ꝯtus licet/tametsi. Illud verbū in participans pulcre cōmutare licebit: omissis predictis quāq̄/nisi. ⁊c. Et etiā aliqñ expressis: vt si dicā. Non credā tibi ꝯq̄ iures. pulcrius. Non credā tibi iuranti vel quāq̄ iurāti. Cicero. Et qñ tu (nisi perfecta re) de me nunq̄ conquieuisti. Cicero.

¶De exclusione relatiui.

Verbum in participans tu commutare relati
Ornate poteris subtracto sæpe relato.

¶Verbū relatiuū sepe in participiū (omisso relatiuo) pulcre cōuerti potest. vt qui consentiunt et qui agunt pari pena puniuntur. Ornatius dicas. Consentientes et agentes pari pena punientur.

¶De exclusione dum & quum &c.

Exclusis postq̄ dum quum, genus id reliquisq;
Hæc comitans verbum vertas in participale.

¶Verbū sequens hec postq̄/dum/quū. et id genus reliquū: vt simul ac postlibi/vt ⁊ vbi pro postq̄ sumpta. Aliqñ in participium ustis omissis ornate cōuerti potest: vt postq̄ confeceris negotia huc redito. ornatius. Confectis negotijs huc redito. Terentius. Terentius.

Id aduenientis mecū stomachabar. i. dum aduenirem.

¶De constructione participiorum.

Quum nomen iunctum, aut pronomen participanti,

A nihilo regitur, sexto illud pone soluto.

¶Qñ nomẽ vel pronomẽ participio coniunctũ a nulla dictione regitur: cũ illud nomen vel pronomen in abltõ absoluto poni debet: vt orto sole apertus est dies. Et iste abltũs a quibusdã septimus &c. A quibusdã abltũs in designatione cõsequẽtie vel sequele: quia altera ratio post eam sequi designatur. sine qua sensus claudicat: vt orto sole/non est plenus sensus/nisi addatur/apertus est dies: vel simile.

Nomen tu sexto, aut pronomen pone soluto
Intellecto non expresso participante
Ens: quod nũc abolet, Prisco testante minori.

Priscianus. Virgilius. Terentius.

¶Nomen vel pronomen quandoq; in abltõ absoluto ponitur: quãdo participium nõ exprimitur sed intelligitur: et illud est participium huius verbi sum. quod (authore Prisciano in minore) nunc antiquatũ est. Virg. Te duce si qua manent sceleris vestigia nostri. intelligitur ente. Teren. We impulsore hoc non fecit. Idẽ. Quibus re salua et perditis prosum.

Cuncta gerũdia, participantia, siue supina
Quos sua verba regũt omnes poscunt sibi casus
Posterius struitur passiui more supinum
Quanq̃ ex actiuo verbo descendere fertur.

¶Omnia gerundia/participantia/et supina omnes casus post se regere possunt. quos verba a quibus deducuntur ꝓterq̃ posterius supinum: quod licet ab actiuo descendat passiui tamen constructionem sequitur.

¶De aduerbiorum & interiectionum constructione.

Temporis atq; loci sic quanti aduerbia poscunt
Subiungi pulcre casum post se genitiuum.
Postridie pridie quarto des vel genitiuo.

¶Aduerbia & interiectiones post se aliquãdo casus accipiunt: vt aduerbia quedã tẽporis loci et quantitatis q̃ gtiñ regũt: vt nũc dierũ. Teren. Quoquo gentiũ asportabitur certũ est prosequi. Idem. Nec satis cause ad obiurgandũ. Pridie tamen et postridie accusatiuũ vel genituũ poscunt. Cice. in primo inuectiuarum. Pridie kalendas Januarias. Liuius libro sexto. Postridie idus. Ualla. Pridie illius diei/et pridie nonarum Decembrium.

Terentius. Idem. Cicero. Liuius. Ualla.

Ducta a præpositis medij gradus & superantis
Quartum (vltra propriã structurã) aduerbia poscunt.

¶Aduerbia comparatiui et superlatiui gradus que a prepositiõibus veniunt (vltra comparatiui et superlatiui constructionem) seruunt accusatiuum. Cicero ad octauũ. Castra propius vrbem monerentur. Salustius in Jugur. Proxime hispaniam mauri sunt.

Cicero. Salustius.

Proximus & propius ternum, quartumve reposcunt
Vel quartum ad præeunte: vel a cũ sexto aliquando.

¶Propius et proximus regũt dativum. Virgi. geor. Aut quos Oceano propior gerit India lucos. Salustius. Proxima Carthaginis loca. Interdũ accusatiuũ. Cice. ad Octauium. Propius vrbem mouentur. Idem ad Atticum. Nihil esset necesse ꝫ proxime italiam esse. Aliquando actiñ cũ ad/vel ablatiuũ cum a. Liuius. f. Duces exercitum ꝫ proxime ad hostem. Cicero. Ad eum propius adsum. Suetonius in Augu. Proximum a dijs immortalibus.

Virgilius. Salustius. Cicero. Liuius. Suetonius.

Ecce petit rectum. en nũc quartũ, nũc quoq; rectum.
Quintum deposcunt heu. ah, sic vah simul ohe.
Hem proh nunc quarto iunguntur nũc quoq; quinto.
Heu pulcre poscit nũc rectũ, nũc quoq; quartum.

¶Ecce soli ntõ iũgitur. Virg. Deus ecce deꝰ. En siue indicet siue approbet ntõ/aut accusatiuo iũgitur. Quintilianus. En probitas. Juuenalis. En habitũ. Virgil. En quattuor aras. Heus/ah/vah/et ohe. vctõ tantũmodo iunguntur. Hem/proh/nunc accusatiuo/nũc vocatiuo iunguntur. Teren. Proh deum fidem. Idem. Proh summe Juppiter. Idem. Hem scelera. Idẽ. Hem astutias. Heu nũc ntõ/nunc actõ iungitur. Virg. heu pietas. Teren. heu me miserum. Virgilius. Quintilianus. Salustius. Juuenalis. Virgilius. Idem.

Hei terno & recto. veh soli iungito terno,
O iungas recto, nũc quarto, nũc quoq; quinto.

¶Hei dativo/aliquando ntõ iungitur. Virg. hei mihi qualis erat. Teren. hei misera. O autem nominativo/accusativo/aut vocativo iungi potest. Cicero. O nox illa. Virgilius. O regina nouam. Idem. O fortunatos nimium bona si sua nouit agricolas. Virgilius. Terentius. Cicero. Virgilius.

¶De ordine constructionis.

Quinq; modis rectis constructuræ incipit ordo.
A quinto, aut terno, posito vel sub vice recti
Infinitiuo cum iuncto vel sibi iunctis.
De impersonali, siue obliquo sibi nexo.
Ex ablatiuo casu posito ve solute.

¶Rectus ordo construendi quinq; modis incipitur. Primo a vctõ: vt in illo Virgiliano. Parce metu Cytherea. Secundo a ntõ. vt apud eundem. Facilis descensus auerni. Tertio ab infinitiuo modo cum adiũcto/vel adiũctis sibi loco nominatiui posito. vt in illo Sal. Ui patriam regere ⁊ parentes (q̃q̃ ⁊ possis) tamen importunũ est. Quarto modo a verbo impsonali/vel ex obliquo sibi cõiuncto. vt in illo Virgiliano. Jtur in antiquã siluam. Et apud eundem. Nec te poeniteat calamo triuisse labellum. Quinto ab ablatiuo absolute posito: vt in illo Euangelij. Recumbẽtibus vndecim discipulis apparuit illis Jesus. Virgilius. Idem. Salustius. Virgilius. Idem.

Impediunt ne sit structuræ congruus ordo:
Hæc infinitum nomen, quærensq; relatum,
Atq; negatiuum sic distribuensq; prolepsis.

¶Rectus ordo construendi quinq; modis impeditur. Primo modo per nomen infinitum. vt Quemcunq; osculatus fuero ipse est tenete eum. Secundo modo per nomen interrogatiuũ: vt quem quæris. Tertio per nomen relatiuum. vt in illo Virgiliano. Trahit sua quemq; voluptas. Quarto per nomen negatiuũ. vt neminem video. Quinto per nomen distributiuum/vel per figurã prolepsin. vt puerorum: alij sunt tardi ingenij/alij vero dociles. Virgilius.

Construe sic casum si sit præpone vocantem
Hinc rectum pones cum præcipuo sibi verbo.
Post verbum subdes aduerbum nil mediante.
Quærens, siue negans, infinitum ve præibit.
Ordinis & quæuis coniunctio præpositiui,
Hinc ternum, & quartum, post rectorem genitiuum.

Pones hinc quartũ, & ſextum cum præpoſitiuo.
Antea cedenti cum iunctis ſubde relatum.

¶Hoc modo ordinande ſunt partes orationis in ipſa oratiõe. Primo ponitur vocatiuus caſus. Inde noiatiuus cum ſuo verbo precipuo ſiue primario poſt verbum aut participiũ ponetur immediate aduerbiũ: ſi tñ aduerbium ſit interrogatiuum negatiuum: vel infinitum ꝓponetur verbo. Similiter omnis coniunctio ꝓpoſitiua ordinis: vt etſi/quia/donec. ꝛc. Deinde ponetur datiuus et accuſatiuus. genitiuus autem dictionem illam regentem ſubſequitur. Poſtea accuſatiuus ſiue ablatiuus cum prepoſitione. Relatiuum autem cum ſuis adiunctis ſuum antecedens immediate conſequetur.

Obliquo omne negans, necnon aduerbia quædam
Iſtud in aduerbum non oppoſitumq; reſolues.
Quando negans recti eſt, id nunq̃ tuq; reſolues.

¶Omne nomẽ negatiuũ obliquo poſitũ. ſiliter quedã aduerbia negatiua in iſtud aduerbium non. ꝛ ſuum oppoſitũ reſolui debent: vt nulli inuideo/nulli ꝓ nõ ꝛ vlli: ego nõ inuideo vlli. Nuſq̃ apparet. nuſq̃ ꝓ non ꝛ vſq̃. ille non apparet vſq̃. et ſic de ceteris. Qñ tamen negatiuum eſt noiatiui caſus nuſq̃ reſolui debet. Horatius.

horatius. Nemo contentus viuat.

Quum rectus ſequitur quintum caſum immediate
Qui ſpectant ad idem tu inter quintum quoq; rectũ
Exiſtens nunq̃ ſiue ens, ſed qui eſq; ſubaudi.

¶Quando nominatiuus vocatiuum immediate ſequitur: qui ad idem pertinẽt/ inter vetñ ꝛ ntñ nunq̃ ens aut exiſtens: ſed qui es ſubaudiri oportet: vt i illo Dauitico. Dñe dñs noſter. Sic cõſtruitur. O dñe: ſubaudi/q̃ es dominus noſter. Quod ſi ſubaudiretur ens foret inconcinnitas. quia hoc participiũ ens ſimules caſus connectit.

prophęta.

FINIS.

Diſſipa gentes quæ bella volunt.
¶Seneca.
Lauda parce. parcius vitupera.
¶Cicero.
Ego neminem contemnendũ iudico: in quo eſt aliqua ſignificatio virtutis.
¶Cicero in ꝓlogo tuſcu. Honos alit artes.
¶Seneca de. iiij. virtu. Card.
Non te moueat dicentis authoritas: ſed qd dicatur attende.

¶Londonij, in ædibus VVinandi VVordenſis
CHRISTI ab incarnatiõe, anno. xxiiij,
ſupra ſeſquimilleſimũ, Idibus Nouẽ.

wynkyn
wode

¶ Roberti V̄ Vhitintoni alma in vni-
uersitate Oxonienſi laureati, de
octo partibus orationis
ęditio.

¶ Authoris diſtichon.
Grāmaticę fautrix ræliq̄s dat adire ſorores
Pegaſidum pulſes hac ſine ſero fores.

¶ Facundiſſimi Remacli Florena-
tis Hexaſtichon.
Grāmatices qſquis magnā aſpnaris auenam
Nec cupis e tanto gramine principium.
Lege itidē parili reliq̄s poſt bone ſorores.
Quas tibi Mnemoſynes ſancta propago (dedit.
Prima trahit part⁹ primordia diua loquēdi
Ad ſociaſq; huius ianua prima patet.

HVMILIABIT CALVMNIA-
TOREM.